

Qvadripartitae Conciones Stanislai Grodicii Societatis Iesv

Qvarum Primae, Timorem Sanctvm Incvtiunt; secundae Fidem Catholicam confirmant; tertiae Spem erigunt; postremae diuinam in nobis Charitatem excitant ...

Continet sex Dominicas Quadragesimae, & coenam cum paßione Domini

Grodzicki, Stanisław

Ingolstadii, 1609

Dominica Prima In Quadragesima. Euangelium Matthæi. 4.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56003](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56003)

DOMINICA
PRIMA IN QVA-
DRAGESIMA.

Euangelium Matthæi 4.

IN illo tempore : Ductus
est Iesus in desertum à
Spiritu, vt tentaretur à
diabolo. Et cum ieiunaf-
set 40. dieb. & 40. noctibus postea e-
suriit. Et accedens tentator dixit ei.
Si filius Dei es, dic vt lapides isti pa-
nes fiant. Qui respondens dixit, scri-
ptum est. Non in solo pane viuit ho-
mo, sed in omni verbo quod proce-
dit de ore Dei. Tunc assumpsit eum
diabolus in sanctam ciuitatem ? &
statuit eum supra pinnaculum tem-
pli, & dixit ei. Si filius Dei es, mitte
te deorsum, scriptum est enim.
Quia Angelis suis mandauit de te,
& in manibus tollent te, ne forte of-
fendas

sendas ad lapidem pedem tuum. Et ait illi Iesus. Rursum scriptum est: non tentabis Dominū Deum tuum. Iterum assumpsit eum diabolus in montem excelsum valde, & ostendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum & dixit illi. Hæc omnia tibi dabo si cadens adoraueris me. Tūc dicit ei Iesus. Vade Sathana scriptum est enim. Dominum Deū tuū adorabis, & illi soli seruiēs. Tunc reliquit eū diabolus, & ecce Angeli accesserunt & ministrabant ei.

PARTITIO EVANGELII & Concionum.

Duas esse partes principales huius Euangelij, non est qui non videat, Ieiunium videlicet Christi Domini, & tentationem Sathana. Quibus additur tum Exordium, tum Epilogus. In proœmio recensetur migratio Christi Domini à Iordane in desertum: in calce vero docetur, quomodo deuicta omni tentatione accedentes Angeli ministrabant Domino.

Hæc quatuor partes quaternis nostris concionibus materiam ita subministrabunt, ut quidem omnia omnibus vniuersim (ex omnibus enim ea que

qua apta proposito nostro esse censebuntur accipimus) peculiari vero ratione singulae seruiant singulis. Prima timori quem illa exordij verba Tunc Iesus ductus est in desertum à Spiritu ut tentaretur à diabolo in nobis excitare poterunt. Altera fidei, quam confirmabunt sequentia, & cum ieiunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus postea esuriit. Tertia spei. In hac enim maior Euangelij pars, que tentationes victorias que describit, & explicabitur, & spei applicabitur. Postrema charitati, cuius sum totum Euangelium, & suauitas legis Christi, tum verba eius vltima, magnum dant nobis & argumentum & incitamentum.

XXXXXXXXXXXX
CONCIO PRIMA.
TIMOR.

Tunc Iesus ductus est in desertum à spiritu, ut tentaretur à diabolo.

MAGNA sanè ratione, cum actiones quas hodiernum nobis describit Euangelium: tum vero connexionem earum quis demirari posset. Et actiones quidem sunt septem, nempe ductio siue ductio, mansio, ieiunium, esuries, tentatio, victoria, ministerium. Ordo autem talis est inter

M V R.
M V R.
P E R I C Y
L A.
R E M E.
D I A.

Euangelij.
m i r a c o s
n e x i s

inter eas, vt prior actio semper sit, aut causa, aut ansa posterioris. Etenim deductio Christi Iesu in desertum, causa fuit mansionis eius ibidem aliquandiu, mansio vero in solitudine, ieiunio ansam dedit, ieiunium induxit esuriam, cum natura sua, tum volente Iesu: Inedia occasionem praeuit tentandi illi *qui tentat* (vt diabolus vocat Apostolus) quiq; ideo in Euangelio hodierno TENTATOR nuncupatur: tentatio victoriae campum dedit ei qui semper vincit, tam in se, quam in nobis, nulla enim de Sathana est victoria absque Iesu, imo omnis per Iesum: victoriam denique ter ex hoste nostro & suo à Christo reportatam, consecutum est Angelorum seruitium, domino & Deo suo impensum. Pulchrum vt videtis mysterium, concinnusq; ordo, summam totius Euangelii nobis ob oculos ponens. Itaque ista haec & huius & aliarum concionum clavis esto.

PROPO.
Triparsita.

In hac vero iuxta thema propositum tria praestare, ac primum quidem verba prolata enucleare, & quas in impiis procreent murmurationes detegere: deinde quantum & quomodo haec ad excitandum in nobis timorem sanctum roboris habeant perpendere, postremo scopo nostro satisfacere, & ad poenitentiam homines inducere conabimur.

mur. Tu Christe Iesu conatibus nostris benedicere digneris vt cedant ad laudem nominis tui, & ad nostrum omnium spirituale emolumentum singulare.

Quando attentius considero ea quæ *Prima pars The-*
 nunc inter Christianos viget: tum in salutis *ma & mur-*
 propriæ procuranda socordia: tum erga *rum*
 Deum ingratitude, ne dicam peruitia: tan- *Iniquum*
 to magis animo perhorresco, corporeque *murmur*
 contremisco meo, ne forte quanto diuina *Christiano-*
 misericordia est amplior & patientia produ- *rum Ratio-*
 ctior, tanto sit pœna grauior. Quis enim *ne*
 ignorat, quantas pœnas irrogauerit Deus, *Primo Gete-*
 populo illi Israelitico, tum propter murmu- *ris legis.*
 rationes quæ nonnunquam non adeo gra-
 ues esse videbantur, tum ob transgressio-
 nem ceremoniarum & legum difficilium sa-
 ne, nos vero qui minora imo leuissima acce-
 pimus Christi mandata, nihilominus, non
 modo negligimus illa, sed etiam murmura-
 mus contra ea, qui excusabiles erimus? Ce-
 terum de comparatione nostræ cum aliis le-
 gibus, differemus in postrema concione,
 nunc ipso solummodo lumine naturali, &
 experientia nixi, intueamur obsecro quàm
 iniqua sit omnis nostra de asperitate legis
 Christi querela.

Quis enim est quæso sub sole homi-
 num status, qui maximis non pateat, dif-
 ficultatibus & acerbitatibus, si quis eo
 rite

9 *Omnium
statum.*

9 *Ducum
& autorū.*

Gen. 10. 8.

Gen. 37. 28.

Ibid. Vers.

26.

rite recteque (quemadmodum debet) uti
volet? Nullus equidem; nihilominus qui ali-
quem eorum complexi sunt, tantum abest
ut molestia afficiantur, quando exercendi
munia, operosæ suæ conditionis offert sese
occasio, ut etiam hoc nomine maxima affi-
ciantur lætitia, & quod mirandum magis im-
pium quempiam hac in parte secuti ducem.
Nonne videtis quomodo milites, multoque
magis ductores, principes, reges, imperato-
res ad ramos belli, ad clangorem buccinæ
tripudiant? quo vero authore hæc faciunt?
Authore *Nemrod* filio *Chus*, nepote vero
Chani maledicti à patre suo *Noc*. *Nemrod*
enim teste scriptura *capit esse potens in terra*.
Similiter aspicias mercatores alios in terras
longinquas alacriter proficiscentes, alios cū
tempus nauigandi aduenerit ad ingressum
maris gestientes, quamuis tam isti quam
• priores non ignorent quantæ, qualesue eos
maneant, tum molestiæ ac labores: tum vitæ
etiam ipsius pericula. Quo vero duce hæc a-
gunt mercatores? Primi quos in scriptura le-
go qui pecunia lucram consectabantur fue-
re *Madianitæ* negotiatores qui emptum *Io-*
seph à fratribus suis vendiderunt in *Ægypto*
Phutiphari Eunucho Pharaonis. Intuebere de-
nique primo hoc veris ingressu agricolam
dum laboriosa duram premit stiuam manu,
tantisper iucunde nescio quid cantillantem;
multo

multo vero magis frugum colligendorum
 tempore, extremo in astu & defatigatione,
 adeo exultantem vt Propheta maximam
 quam quis concipere potest latitiam com-
 parare voluerit iis, *qui letantur in messe.* Quo *Isa. 9. 3.*
 vero magistro hæc facit vniuersa? Illo cui di-
 ctum fuit *in sudore vultus tui vesceris pane tuo:*
 tum vero illo altero de quo scribitur. *Fuit au-*
tem Abel pastor ouium & Cain agricola. Istos *Gen. 3. 19.*
Gen. 4. 2.
 itaque ad quos omnes pene status orbis fa-
 cile reducere poteris, ad sudores, labores,
 molestias, & pericula deuoranda alacres cõ-
 spicies, secus Christianos ad illa quæ eorum
 sunt propria, ducem licet habeant ipsum
 Iesum Filium Dei, pro pudor, proh dolor.

Excipio pios deuotosque & veros Christi *Duo munda-
 murantis
 genera.
 NOTA.*
 alumnos, aliorum duo noto genera. Alterũ
 illorum qui in hoc peculiari belli spiritualis
 certamine, in hac vberima lucris spiritualis
 mercatura, in hac frugum cœlestium messe
 copiosissima in sacro hoc inquam sacri qua-
 dragesimalis ieiunii tempore, quo hæc vi-
 suntur habenturq; vniuersa, ita consternato
 sunt animo, vt marorem internum gestu
 prode non cessent externo: ideoq; in præ-
 lio quidem tentationum pusillo existentes
 corde arma abiiciunt spiritualia, in ieiuniis
 vero fastidiosi, dies numerant, literas indices
 dierum radunt, demisso incedunt capite,
 frontemque rugant suam. Alterum genus
 B istorum

istorum est deterius, eorum videlicet, qui non rugata, sed perfricta fronte contra Christum & sponsam eius Ecclesiam murmurant, incusantque illum quidem tentationes permittentem: hanc vero talia qualia videmus ieiunia constituentem. Egregii sane impiorum Iudæorum imitatores, quorum si murmur quadraginta annorum consideres, circa hæc duo versari illud animaduertes, circa inediam inquam seu ieiunium, & circa tentationes varias. Neque vero id quoque te latebit, fremitum Christianorum, mugitu Iudæorum longo interuallo iniquiorem, turpiorem, proinde maiori pœna esse digniorem. Iudæi enim tot annorum curriculo in vasta solitudine, magna cum rerum omnium penuria & defectu oberrantes, aliquantulam conquærendi occasionem habuerunt, nos vero in tam suavi iugo Christi Iesu & Ecclesie eius, quam quæto per Deum immortalem? Nullam equidem. Ideo ipsi nisi resipiscamus iudices nostri erunt.

Cæterum intueamur iam has Christianorum murmuraciones nō omnes quidem, sed illas tantummodo, quas thema propositum nobis insinuat, eademq; opera vt promissimus hæc pauca Euangelii verba & interpretemur & perpendamus. Primum vocabulum est.

T V N C, ab hoc enim noster D. Mat-
 thæus historiam orditur, eoque caput quar-
 tum cum tertio coniungit. T V N C in-
 quit, nempe post acceptum à Christo ba-
 ptisma in Iordane, post visum spiritum san-
 ctum tanquam columbam descendentem & ma-
 nentem in ipso, post auditam vocem *hic est fi-
 lius meus dilectus in quo mihi complacui*: T V N C
 post hæc omnia factum est quod hic de-
 scribitur. Confestimne? statim ait Mar-
 cus: sed quia Lucas asserit, regressum illum
 fuisse à Iordane, potuit aliquid temporis
 intercedere. Id vero ad ea quæ alias à no-
 bis dicta sunt dilucidanda valebit aliquid.
 Hæc quo ad literam. Moralis vero do-
 ctрина est Deum & Christum Iesum, quan-
 do cupiam confert beneficium vel confo-
 lationem aliquam plerumque simul etiam
 tentationem aliquam ei immittere consue-
 uisse. Id fecit primis nostris parentibus: id A-
 brahamo, id Moyse, Iob, Tobia, id Isaia &
 aliis Prophetis, id Davidi & filio eius, idem
 in nouo testamento videre licet: tam in A-
 postolis quam in reliquis omnibus, quos o-
 mnes aut tentauit, aut tentari permisit mo-
 dis variis Deus. Ex quibus alii victi alii vi-
 ctiores euaserunt. Exemplorum plenæ sunt
 & sacræ & prophanæ literæ.

Hinc prima nostrorum male (ut ita dicā)

contentorū oritur mussitatio, qua & diuinæ

B 2

huic

*PRIMA
 murmur
 contra ten-
 tationes*

*Quando
 Christus
 ius in de-
 serium.*

Mar. 1.10.

Luc. 4.1.

Dom. 2.

post Epiph.

con. 1.

*Doctrina
 moralis.*

*Primo ex-
emplo com-
muni.*

*2. Bonitate
Dei.*

*3. Fine o-
ptimo.*

NOTA.

huic ordinationi ogganire, & vecordiam suam declarare solent: iniquissime sane. Quo teste? ipsismet, qui si forte velequum, vel prædium, vel aliquid huiusmodi donaerint alicui, ægerrime ferunt, si is qui accepit, aut uti iis noluerit, aut quod peius est negligentia sua eripi ea sibi patiatur. Cur ergo idem eis non placet in Deo, qui multo iustiores quam ipsi indignationis causam habet? Illi enim agrum donare possunt, vires autem siue ad eum colendum, siue ad resistendum ne à potentibus eripiatur dare nō possunt: at Deus vtrumque re etiam ipsa præstat omnibus. Concedit inquam & robur ad excolendum agrum corporis nostri, ne otio syluescat, & vim debellandi omnes inimicos, ne dona à Deo data eripere nobis queant. Dum igitur tentationem immittit, duc præterdit. Vnum vt bona nobis data non mancant vacua: alterum vt omnes agnoscant, quam sint nobis Dei dona chara. Etenim vincere tentationes nihil est aliud, quam non permittere sibi eripi, quod concessit Deus. Quare quod Christus dona & consolationes suas tribuit nobis, liberalitatis est, quod nos iis uti velit, iustitię. quod tentationes & tribulationes immittit, vel permittit, misericordię ipsius munus est immensum; quod vero nos contra ista fremittus edimus, impietatis, vecordię, & ingrati-
tudinis

tudinis opus est foedissimum, acri pœnitentia abluendum, ne pereamus in æternum. Sequitur aliud in themate verbum.

I E S V S. Quanta hæc sit petra scandali & quis linguarum sagittantium scopus, diximus semel & iterum alias copiose satis; idcirco vnum tum hæreticorum: tum quorundam ab illis infectorum Catholicorum murmur huic loco non incongruum proponamus. Ineptam videlicet illam istorum excusationem, qui cum arguantur cur exemplo Christi corpus atterere, ieiuniis vacare, tentationes devincere non studeant, respondere solent, propterea Christum id fecisse, ne illi hæc sustinere cogerentur. Quæ insulsa & toti scripturæ aduersa ratiocinatio. Audi vtrumque Apostolorum principem contrario argumentantem modo, & vide vtrum te sequi oporteat. D. Petrus inquit Christus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius. Paulus vero si tamen compatimur, vt & conglorificemur. Si ieiunia & tentationes sustinere, pati non est, cur ea refugis? si est, cur è diametro cum Apostolis pugnas? O vefania. Verum de his plura in sequentibus, nunc tertium verbum videamus.

D U C T V S E S T. Quomodo ductus? Naturali modo ductus, pedibusque ambulavit suis. Id enim & Marci expulit, & Lucæ agebatur

Dom. 2.
Adu. Sim.
fra oct. Cō.
prima.
S. C. V. N.
D. V. M.
murmur,
contra sco.
munia Ec.
Resistatur.

1. Ex D. Pe.
tra.
1. Pe. 2. 21.
2. Ex Pau.
lo.
Rom 8. 17.

Christus
ductus mo.
do natura.
li.

TER-
TIVM
murmur
contra
Deum.

Neminem
ad peccatū
cogi.

1 Ex natu-
ra liberi
arbitrii.

2 A simili.

3 Ex scri-
ptura.

Iob. 40. 18.

A Spiritu
bono du-
ctus Iesus.

batur verba denotant, nempe Christum nec coacte, nec insolito iuisse modo. Estque hic remedium contra illam antiquam impiorum querelam, qua asserunt se ad peccandum cogi. O mendax verbum. De corpore nihil dico, id enim posse cogi probe noui: de animo sermo & controuersia est nostra. Is vero semper est liber, nec cogitur vnquam. Si enim non consentit in id quod instigante dæmone vel carne sentit, peccatum non committit vllum. Ducimur enim ò homo in tentationem ob bonum nostrum, sed non inducimur nisi ipsi velimus: impellimur à dæmone ad peccandum sed minime adigimur, vt nolentes consensum præbeamus. Cerberus enim ille infernalis latrare potest, mordere autē alium præter eū qui se in os ipsius ingerit, non potest. Hoc testatur ipse Deus ad Iob. de Behemoth asserens, & habet fiduciam quod insuat Iordanis in os eius. Fiduciam igitur & spem habere potest, homines à se deceptum iri: at cõrtus esse nequit. Si enim tu fortiter resistes eius insultibus, nihil efficiet. Culpa igitur nostra est, qui in os Sathanæ vltro influimus, contra voluntatem & opem Christi, qui DVCTVS EST.

A SPIRITV. Nec dubium videtur esse vllam, à bono spiritu illum ductum esse cum & Marcus dicat, & statim spiritus expulit eum.

enim, nefas autem sit vel cogitare diabolum tantam in Christum potestatem habuisse ut illum expelleret, & noster Matthæus vtriusque spiritus in hoc ipso nostro themate, claram faciat mentionem. Boni quidem cum inquit **DUCTVS EST A SPIRITV;** mali vero cum ait **VT TENTARETVR A DIABOLO**, qui utique spiritus est. Quis enim esset hic loquendi modus: ductus est à malo spiritu, ut tentaretur à malo spiritu? Id igitur meo iudicio perspicuum est: sed illud peruersum, quod hinc quidam scelesti, sceleste Deum esse peccatorum nostrorum causam concludunt. Aiunt enim si spiritus sanctus inducit in tentationem, ut hic dicitur (quod enim fecit Christo facit & Christianis) spiritus autem sanctus Deus est. Deus igitur lapsus nostri causa erit. Quam fallax argumentatio? quam impia consecutio? O quam nequam est amor nostri inordinatus, qui ne se reum statuatur, omnes in crimen vocat; proinde iam in diabolum, ut paulo ante audiuistis, iam in socios, iam in res alias, iam denique in ipsum Deum culpam suam conicit ac transfert. Iniuste sane omnia: at hoc postremum blasphemæ etiam valde. Sed quia hæc de re plura dicenda sunt postea, nunc progrediamur. Sequitur.

IN DESERTVM. Desertum hoc ut iustros *Situs deserti.*

B 4

tores

*QV AR-
TVM
murmur
culpat o-
mnes.*

tores & descriptores illorum locorum asse-
runt, situm fuit in montanis inter Iericho
& Ierusalem, prope Galgala, ubi etiam lati-
tasse illos de quibus Apostolus, *circuierunt in
melotis, in pellibus caprinis, egentes, angustiati,
afflicti, quibus dignus non erat mundus, in soli-
tudinibus errantes in montibus & speluncis, &
in cauernis terræ, piis creditu consentaneum
est: at vero in impiis & iis qui deserto sunt con-
de, desertum hoc & alia: duo murmurantiū
procurarunt genera. Vnum hæreticorum
quibus non satis fuit illud quod diximus
insulse conclusisse, sed addiderunt præterea
cauillos, iocos, ac scommata varia in cre-
mitas, supersticiosos, faunos, satyros vocan-
do, & alijs infamibus eos proscindendo no-
minibus. Quod dum faciunt, quid agunt a-
liud quam ipsum qui hodie solitariam duxit
vitam Iesum filium Dei per latera eremita-
rum transfuerberant? Sed transfigentur et-
iam ipsi aliquando, tanto funestius, quanto
mors quæ lequetur, cum vita perenni con-
iuncta erit. Habebit enim & quod in vita
pestilentissimum & quod in morte est pes-
simum, idque patientur continuo & in æter-
num. Vtinam vero ad cor redeant.*

Secundum agmen eorum qui deserto
scandalizantur est illorum, qui cum ad de-
sertum id est ad vitam à turbis, turbinibus-
que mundi remotam spiritu Dei aguntur,
ita

Hebr. 11. 7.

Psal. 94. 8.

*QVIN-
TVM
murmur cō-
tra Eremi-
tas.*

*SEXTVM
murmur
contra voca-
tionem.*

ita ei resistunt, vt vitam religiosam profcindere non vereantur. Miseri homines qui ad pietatem vocati, in impietate pacem quærunt, quam inuenient nunquam. Quid inquis? visne nos omnes eremi esse cultores? Nihil minus, neque enim omnibus hæc loquor, sed ijs tantum quibus Deus ad eor loquitur, neq; solitariam vitam suadeo, quam multis esse expositâ periculis noui (excipio tamen & quosdam ad breue, & emeritos in monasterijs ad longum tempus) sed ne quis diuinos instinctus, quibus ad religionem aliquam approbatâ vocatur in se extinguat, rogo, hortor, vrgeo. Qui enim ductum non sequitur Saluatoris, magno se exponit periculo perdendæ salutis. At terreri se ait istorum quispiam, verbis quæ sequuntur.

VT TENTARETVR. Nolleque se tentari afferet. Sed nolis velis quocunq; te conuerteris, à tentationibus liber nō eris. Nunquid non audisti Petrum cōtestantem quod *diabolus tanquam leo rugiens circuit quærens quem deuoret?* Qui ergo tu ab eius rugitu, & impugnatione liber eris? Non eris crede mihi, imo tanto grauius ibi oppugnaberis, vbi & occasiones tentandi plures; & qui subleuent sunt pauciores. Verum orietur hic forte nouum & grauißimum murmur nasutorum quorundam & impiorum diuinae prouidentia censorum quærentium &

*Omnes
tentantur.*

1. Pet. 5. 8.

*SEPTI.
M. M. con
tra Dei pro
uidentiam.
NOTA.*

conquerentium cur Deus non condiderit hominem nullis obnoxium tentationibus?

*Originem
tentationis.*

At tum ex dictis: tum ex ipsa natura humana desumpta ratio in promptu est. Eo enim ipso quo ex nihilo conditi sumus defectuosi & mutationi obnoxij sumus, tentationumque originem in nobis gerimus, nec nos solum, sed & omnis creatura rationalis, ut in Lucifero evidens est, qui non nisi à seipso tentari potuit; nos vero etiam ab extrinseco tentamur, ut & in primis nostris parentibus, & in usu quotidiano, & in ipso Christo in hodierno Evangelio videre licet. Nihil igitur facit nobis Deus præter naturam nostram, nihil præter iustitiam suam, sed multa iuxta bonitatem & misericordiam, qua & non permittit nos tentari supra id quod sustinere possumus, & facit cum tentatione prouentum & utilitatem in hac vita vult nos exercere, ut in illa vita coronet legitime certantes, prout innumeris iam præstitit, tum Angelis; tum hominibus. Sed iam vltimum verbum thematis propositi videamus. Ductus est igitur Christus, ut tentaretur.

*1. Cor. 10. 13
1. Tim. 2. 5.*

*Christus ab
ipso Lucifero
tentatur.
August. lib.
9. de ciuit.
cap. 21.*

A DIABOLO. Ipsum Luciferum quem Beelzebub scriptura vocat cum Christo Domino conflixisse volunt SS. Patres, & merito sane. Fuit enim duellum hoc, quo nec esse, nec cogitari potest acrius: duces igitur omnium potentissimi congressi debuerunt, supremus

premus in bonitate, pietate & sapientia, cum
 supremo in malitia, impietate, astutia. No-
 bis cum vero quod sit? Iam dixi, dicamque
 plura, sed & me tacente res ipsa loquitur.
 Duo tango, consolationis alterum, alterum
 terroris plenum. Consolationis est quod
 neque Lucifer Christum, neque vllus satel-
 litum ipsius quenquã Christianorum, ten-
 tare vel in minimo potest, nisi permittente
 Deo. Palam id est, in Iob, cuius ne minimã
 ouiculam mactare potuit, nisi à Deo accepta
 licentia. Sed magis etiam clarum est è Chri-
 sto, qui omnes capillos capitis nostri nume-
 ratos esse asserit, nec vnum illorum omni-
 bus licet infernalibus potestatibus fremen-
 tibus deperiturum, nisi volente Deo. Hac
 est suprema ex prouidentia diuina pendens
 consolatio; cuius vtinam vt par est grati si-
 mus: sed est etiam timoris materia, tum in
 hoc, tum in alijs thematis verbis. Itaque re-
 sumamus ea iterum.

Consolatio.

Luc. 21. 18.

Itaque quemadmodum pictores (ex apo-
 logo Barlaami apud Damascenum) in sum-
 mis angustijs & maximo metu constitutum
 quempiam effingere volentes, hominẽ pede
 exili trunco innixum, manu verò tenui è ra-
 musculo pendentem, quẽ mus albus & ater
 atrodit, circum circa verò partim leonibus
 & draconibus, ore diducto ad deuorandum
 illum hiantibus, partim viperis alijsque ve-
 nepatis animalculis circumseptũ depingunt:
 ita

II. PARS

Timoris

materia

A simili è

periculis

que irruunt.

ita breuibus istis verbis quæ thema habet omnia periculorum animæ nostræ genera & discrimina quæ illam circumstant vniuersa, vel graphicè descripta, vel non obscure insinuata mihi esse videntur. Caput autem eorum est TENTATIO, quæ varijs ex fontibus omni nos circumdat tempore. Hac enim si (quod absit) prostrati fuerimus, in extremam omnino incidemus calamitatem. Quis igitur sanæ mentis homo ad isthæc nõ perhorrescat? Videamus quæso singula per ordinem, singula verba ponderantes.

1. Omni tempore.

T V N C inquit Euangelista loquens de Christo, nos vero de nobis agendo, vna litterula immutata dicemus N V N C. Qua particula (sicut & illa T V N C) aliquid temporis denotari non est qui non videat. Neque vero partem aliquam, sed totum quasi hæc vocula complectitur tempus. Nam si Philosophis imo experientia credimus, ex tempore nihil præter N V N C continuè fluens habemus. Itaque N V N C, id est, semper, omni tempore, noctu & interdiu, vigilando & dormiendo, singulis diebus, horis, momentis circumdati sumus tentationibus dilectissimi, & securi adhuc sine metu viuemus? Nonne audistis aliquando de nocturnis quæ nonnunquam etiam sanctos infestant illusionibus? quid vero peccatores? At ego dormiens peccare non possum inquis.

Etiã in somno.

quis. Imo vero potes suo modo. Si enim valida, diuturna, & voluntaria cogitatio occasionem dedit illusioni in somnis, sine crimine non eris. Sic doctores, nec sine ratione. voluntas enim peccandi in causa adfuit, quando quod vitari debuit, non defuit. Taceo alia quæ vel antequam obdormiamus, vel postquam plus æquo dormiuimus, pigritantibus nobis in cubilibus nostris, obrepunt consensumq; eliciūt prauum. O quam id frequens. Itaque sicut nullum tempus à tentatione est liberum, ita nullum à timore vacuum esse debet. Sequitur.

IESVS, persona omnium excellentissima, sanctissima, purissima. Quod si is in quē peccatum ne cadere quidem valuit, quique internè tentari neque debuit, neque potuit (nulla causa ansæ vitij in illo existente) liber tamē à tentationibus minime fuit: quid nos qui in peccatis concepti, in peccatis nati, peccati fomitem in visceribus nostris gestamus, peccamusque quotidie, spectare & expectare oportet? Nihilominus tam tardi sumus, vt considerare hæc & formidare nolimus? Quinimo ingerimus nos in negotia, quæ aut ægre aut nullo modo sine peccato confici queunt, occasionesq; peccandi vltro querimus. Quanta peruicacia, Quanta salutis proprię incuria? Maior vero etiã impietas, quod exultationē de peccatis quarimus, quarum

*2. Omni
persona.*

*Psal 50.7.
Præsertim
peccatis.*

quarum ex numero est quod ex verbis frequentibus.

*3. Ex nostra
penitencia.
Exemplum
NOTA.*

DUCTVS EST apprehendimus, scelerisque nostri culpam in ipsum conijcimus Deum, vt paulo ante notauimus. Quam vero id iniue & nequiter faciamus quis recensebit? Dic quæso tu, vir bonus si esses, alter vero quispiam parricida, patriæq; proditor, magno cum tuo dedecore scelus suum tibi appingeret, quo quæso esses in illum animo, quam non vindictam meditare? Idem à iusto iudice expecta Deo, tanto seuerius, quanto & culpa tua grauior est, & cui infamia infertur non homo sed Deus est, quem peccati causam esse non posse, ipsi etiam philosophi & agnouerunt & docuerunt. Isti itaque nisi respicias iudices tui erunt seuerissimi, & condemnabunt te multo acrius quam regina Sabba Iudæos damnabit, prout illis minatur Christus. Ceterum quia hac de re actum est alias non semel, id tantum hisce subiungo, ea quæ dicis maiorem formidinis ansam tibi præbere, si saperes. Timendum est enim, ne dicat tibi iudex uiuorum & mortuorum, sciebas tot impugnatores tibi præsto fuisse, vt etiam me inter illos numerares, & tamen ita sine timore uixisti, ac si nihil subesset periculi; *de ore igitur tuo iudico te serue nequam, nequam inquam & mihi quem blasphemasti & tibi qui meditari*

Mat. 22. 42

Luc. 19. 22

tari

tari ista & pœnitentiam agere noluisse. Hæc tu cogita, ego me ad aliud verbum conuerto. Etenim.

IN DESERTVM, ductum fuisse Christum asserit Matthæus. Nos vero quid inde eliciemus? Id quod iam insinuauimus. Sicut tempus, ita & locum nullum penitus penitusque vacuum esse à tentationibus. Quam magna timoris seges? Si enim ne in solitudine quidem securus es, vbi cum carne tantum tua oppugnat te Sathan: quomodo in ciuitatibus alijsque locis similibus, vbi tot sunt peccandi illecebræ, quot vix numerari queant, à tentationibus liber eris? Ibi enim sunt amici & inimici, ibi honores & ignominia, ibi maledicentes & adulâtes, ibi Domini cogentes, socij irridentes, scemina lasciuientes, varij lucra & voluptates sectantes, domestici deniq; insidiantes. non enim mentitur veritas dicens, *inimici hominis domestici eius*. Quam multa & quam fortia tentantium agmina? Sed quid opus est multis? Nonne ex Euangelio idem nobis colligere licet? Nunquid Christus Dominus, quando in deserto expugnari non potuit, in ciuitatem deductus non fuit? non alia certe de causa, nisi vt ibi maioribus tentationum quateretur insultibus. Est igitur quod ubique timeas, qui vbique oppugnaris. Sed videamus à quo ductus fuerit Christus.

A SPI-

*4. Omnis
in loco.*

*Maxime in
tumultibus*

Mat. 18. 30

A SPIRITV, inquit Euangelista. A bono vero spiritu illum deductum fuisse, diximus nos ex Patribus, & ex ipso contextu sermonis. Quis vero etiam hic timori locus? Duplex omnino. Quis enim non perhorrescat, cum se ab illo oppugnari videt, à quo defensum iri se sperabat? Deum vero non solum permittere, sed etiam aliquando ipsummet tentare homines, sacrae testantur scripturae; tum veteris, tum noui Testamenti. Ibi dicitur, *tentaui Deus Abraham*. Et iterum, *tentat vos Dominus Deus vester*, inquit Moyses vniuerse de omnibus: hic verò asseritur Christus tentasse Philippum. Quomodo vero hæc loca non pugnent, cum D. Iacobo, inferius dicemus. Nunc vero aliud metus ingeramus argumentum, id vero est illud, considerare nos in medio malorum & bonorum spirituum constitutos esse, proinde si ad sinistram oculos conuertemus nostros, timebimus ne vincamur, si vero ad dextram, timebimus ne si vinci nos patiamur, puniamur. Sed mirum est quod sequitur, Iesum ductum esse.

VT TENTARETUR. Quid? Isne fuit scopus Spiritus sancti? Neque primum hunc, neque vltimum fuisse propositum, audistis in exordio. tentationi enim victoria, victoriae angelorum ministerium finem dedit: idē tibi eueniet, si legitimè certaueris. Quid certem

3. Etiam à
Deo.

Gen. 22. 1.
Deut. 13. 3.
Ioan. 6. 6.

Iac. 1. 13.
6. A dextris
& à sinis.
Ira.

7. Enostra
jocordia
peccata.

certem inquis, cum nullas ego tentationes sentiam? Proh deplorandum hominum genus. Utinam vero pauciores eiusmodi reperiantur. Quid? clamabat, imo nunc quoque clamat bene in hoc negotio exercitatus, *Militia*, vel (vt septuaginta interpretes habent) *tentatio est vita hominis super terram*. Job totam vitam nostram in terra è tentationibus compositam esse asserit; tu vero nullam agnoscis? num extra terram habitas? Quid hoc rei est? Et quid quæso aliud, quam lignum euidens te miserrimo omnium versari in statu? Quid enim rogo te cogitares de eo, quem exulceratum, & plenum vulnibus corpus habentem conspiceres, audiresque dicentem, se nullum penitus dolorem sentire? nunquid non desperatæ salutis eiusmodi hominem esse iudicares. Et certe merito id faceres. Sacro enim (quem vocât) igne illum plenum esse constaret: idem tibi in anima obuenit tua, ô miser. Sicut enim piscis sine aqua, ita homo Christianus sine tribulationibus & tentationibus diu vivere nequit; eas porro quia tu non sentis, palam est ijs te non solum consensum præbere; sed etiam immersum plane iacere. Non sentit meretrix, cum turpe & obscenû audit verbum; at sentit virgo, ita vt ei ingentem è facie excutiat ruborem; ita tu non sentis tentationem ebrietatis, quia inebriaris, non luxuriam.

NOTA.
Miserrimos
qui tenta-
tionibus non
sentiant.
Ex Scri-
pturis.
Job. 7. 1.

Ab vero simi-

Ab alio.

Ab exem-
plo meret-
ricæ, &c.

A congerie

C xuriam,

xuria, quia aut fornicaris, aut deterius quid operaris, non detractionis, quia detrahis, non blasphemiae vel maledicentiae, quia maledicis & blasphemas: impleturque in te quod olim suis exprobrabat Iudaeis Deus, dicens per Prophetam: *Frons mulieris meretricis facta est tibi, noluisti erubescere, imo quod peius est, ne agnoscere quidem voluisti illa, quae iustum tibi incutere deberent pudorem.*

Ex pena.

Jerem. 2. 37

Sed audi quid paulo ante dixerit Prophetam. *Obtrivit Dominus confidentiam tuam, & nihil habebis prosperum.* Si haec timenda erant Iudaeis, quanto magis Christianis, qui maiores à Christo obtinuerunt gratias? Conteret & obteret crede mihi aliquando Dominus hanc *confidentiam tuam*, qua armatus putas te esse securum, cum à planta pedis ad verticem capitis oblitus sis, tum tentationibus quas ignorare te ais: tum triumphis diaboli, quos in te, de te agit. Propterea *nihil habebis prosperum*, ait Dominus omnipotens. Nam tua haec in qua tibi applaudis prosperitas nil est aliud quam infelicitatis pelagus profundissimum. Dicebat olim idololatrarum quidam nihil sibi videri infelicius eo cui nihil evenit aduersi, quanto id magis cadit in Christianos, quorum in auribus illud diuinum resonat verbum *per multas tribulationes oportet nos intrare*

Ex dicto gentilis.

Act. 14. 21.

trare

drare in regnum Dei? Tu vero si non tentaris, non tribularis; si non tribularis, non pugnas, si non pugnas, non vincis; si non vincis, in regnum Dei non poteris intrare vquam. Vide ergo quid facias.

A gradatione.

Vis saltem vnum ex innumeris huius rei exemplum? Cape in nostris oris haud infrequens. Est aliquis sciolus, & vt sibi videtur prudentulus & argutulus, qui siue à praua præsumptione sua, siue ab hæretico quopiam tentatur, vt legat libros prohibitos. Facit intrepide, ita vt ne pro tentatione quidem id reputet. Monetur insuper ab aliquo siue à seculari, siue à sacerdote aut cōcionatore, illicitum id esse. Quid ille? Securus sum ego inquit, & certus me deceptum non iri, idcirco ne scrupulum quidem vllum hac in parte habeo. At habere certe deberes, si vere sciens prudensque esses: sed quia per *confidentiam tuam*, quam Deus adeo detestatur vt audis, excæcatus es; idcirco euenit tibi quod sequitur, vt non solum nihil habeas prosperum in rebus diuinis, sed etiã in scædas hæresum prolaberis voragine. O nefas. O quot hic ista infecta peste animarum iacent nunc cadauera: Et adhuc tam cæci erimus, vt non dico pericula, sed mortes etiam ipsa aliorum nos cautos non faciant? Ex hoc mille alia euenta considera, simulque vltimum perpende verbum.

Exemplo librorum prohibitorum declaratur.

*8 Maximū
periculum da-
monis nos
impugnauit.*

*Ioan. 14. 30.
1. Pet. 5. 7.*

*Qui poten-
tissimus te-
ste Deo.*

*Iob. 4. 1. 24.
Et Apostolo
Ephes. 6. 12*

*A simili
minori.*

A DIABOLO. quod addit Euangeli-
sta loquens de Christo, & in Christo de no-
bis. Si enim filio Dei non pepercit, in quo
princeps mundi, nec habuit, nec habere po-
tuit quidquam, quomodo parceret nobis quos
& in ipsa debellauit origine, & toties singil-
latim prostrauit? Audisti paulo ante, quid de
ipsius circuitu dixerit Apostolorum prin-
ceps, & etiam nunc securum te esse putabi?
Maledicta securitas quæ in æternum animæ
& corporis nos impellit præcipitium ac in-
teritum. O si ut par est considerare velles,
quam potentem habeas aduersarium; cre-
didèrim te aliquando tandem tuæ consul-
turum animæ, & pessimam securitatem o-
ptima securi timoris Dei te amputaturum.
Itaque audi quid ipse Deus de diabolo ore
promat suo. *Non est super terram potestas quæ
comparetur ei. Quam clarum & præclarum
testimonium. Sed & Apostolus ait: Non est
nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinē,
sed aduersus principes & potestates, aduersus
mundi rectores tenebrarum harum, contra spi-
ritualia nequitie in cælestibus.* Si quis prin-
ceps cum suo exercitū, solum & vnicum te
inuaderet, quam pertimesceres? Hic ve-
ro & multos principes rectoresque mundi,
& tanta potestate præditos, ut ne compara-
ri quidem eis vlla potestas in terra possit, tibi
aduersantes teque oppugnantes habes, nec
quid-

quidquam tamen formidabis, deuiſturumque te tantos hostes non pugnando arbitraberis? Quanta infania! Sed præſto ad eſſe diuinum auxilium ais, Apoſtolumque dicentem, *Omnia poſſum in eo qui me confortat*, inducis, ſicque opem tuæ ferre conaris ſocordix. At fruſtra. Nam bene quidem Apoſtolus inquit; at tu male concludis, peius vero facis, quando ita otiaris vt ne tentari quidem te putes. Hoc Apoſtolus fecit nunquam, ſemper vero diuinæ cooperatus eſt gratiæ, quæ teſte ipſo *vacua* in illo non fuit.

*Reſponſo.
recunditur.
Philip. 3. 4.*

1. Cor. 15. 10

Ceterum ad explicanda & hæc quæ attulimus, & alia ſcripturæ loca, quærimus primo, quomodo Apoſtolus hic dicat non eſſe nobis colluctationem aduerſus carnem, cū alibi aperte teſtetur, quod *caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, ſpiritus autem aduerſus carnem*? Et certe tam acris eſt iſta pugna, vt ipſe in ea conſtitutus, exclamarit dicens. *In felix ego homo, quis me liberabis de corpore mortis huius*? Secundo nõnne etiam cum hominibus colluctationem & nos gerimus, & ipſe Chriſtus habuit maximam; ita vt obiurgarit eos dicens, *quid me tentatis hypocritæ*? Denique ipſum Deum tentare nõs iam audioimus, cuius tamen contrarium aſſerre videtur D. Iacobus, cum inquit, *Nemo eum tentatur dicat, quoniam à Deo tentatur.*

*Quæſtiones
deſententationibus.*

Gal. 5. 17.

Rom. 7. 24

Mat. 23. 18

Iac. 1. 13.

Deus enim intentator malorum est, ipse autem neminem tentat. Quomodo igitur hæc vniuersa sibi cohærent? Optimè, dummodo bene intelligantur. Nam quod ad Apostolum attinet, is eximie in illis verbis dæmonum describit naturam. Ipsi enim sunt *spiritualia nequitia*, siue phrasi Hebræa spirituales nequitia; hoc est spiritus nequam, ipsi congregiuntur nobiscum *in caelestibus*, id est, vel pro cælestibus, ut vos ijs priuent, sicut vult Chrysostomus; vel per cælestia aërem intelligit, in quo dæmones habitant; ipsi sunt, *rectores tenebrarum harum*. nullam enim decipiunt, nisi ei prius offundant tenebras; ipsi denique sunt *principes & potestates*, cum quibus nobis bellandum est; ipsi enim tentationes immittunt. Idcirco in Euangelio ipse Lucifer per antonomasiam **TENTATOR** vocatur, quia Deus quidem proprie non dicitur tentare; alia vero penè omnia instrumenta sunt, quibus nos tentant dæmones. Tentare enim licet generatim pro quavis probatione accipiatur, si tamen striçte sumatur, iuxta scripturæ tam sacræ, quam profanæ intelligentiam, nihil est aliud quam ad peccandum aliquem inducere velle: ita tentari aliquam de pudicitia antiqui dicebant; ita Sathan tentare refertur, tum Christum in Euangelio: tum Ananiam & Saphiram in Actis Apostolorum:

Dæmon proprie tentator.

Chrysost. hom. 22. in Epist. ad Ephes.

In definitione.

Act. 5. 1.

tum alios alibi. Ipsi enim est proprium peccatum suadere, in ruinam spiritualem impellere, postmodum vero deceptum grauissime punire. Quorum cum nihil in diuina probatione reperitur, imo totum cōtrarium: nam & virtutem suadet, & non ruina sed victoriam promouet, & post victoriam præmia elargitur, bene D. Iacobus Deum intentatorem malorum vocat, cum nihil quod tentationis est proprium in se contineat.

Quid vero de carne, mundo, & mundanis dicemus hominibus? Hæc omnia instrumenta sunt dæmonum, quibus nos agitant & exagitant. Et caro quidem nostra, quia peccatum non intendit, imo nec attendit, nec cognoscit, ideo luctam nostram nō esse aduersus carnem & sanguinem asserit Apostolus: quia vero est instrumentum Sathanae validissimum, nobisq; propinquissimū, propterea mortificandam illam esse idem monet, faciendumq; quod faciunt qui cum alijs pugnant. Hi enim quantum possunt arma aduersariorum, vel excutiunt, vel ita debilitant, vt ijs nocere nequeant: ita nos carnem nostram ieiunijs & alijs asperitatibus atterere, malos vero habitus, & mundi illecebras, hisq; similia proterere penitus debemus, ne Sathan ijs tanquam armis contra nos uti possit. De hominibus vero pes-

Cave instrumentis dæmonis.

Mortificandum.

A simili.

*Mali homi-
nes demo-
nes incar-
nati.*

simis, qui alios ad peccandum inducunt, nil aliud aio, quam illos esse ipsis etiam diabolis aliquando peiores, qui id perficiunt, quod ipsi efficere non potuerunt: vera impurissima & scelestissima demonum mancipia, crudelissime ab ijs in aeternum punienda, ni tempestiue ad DEVM & cor redeant suum.

*III. PARS.
Remedia.*

Quod vt & isti, & quibus alij peccatores praestent efficacius, aliquot eis propono media, quae ad duo generatim reduco capita; nempe ad poenitentiam de praeteritis, & ad cautelam de futuris, vt videbunt & dolcant de commissis iniquitatibus, & a tentationibus superari se in posterum non patiantur. Singulariter vero tot fere erunt remedia, quot thematis verba. poterunt enim huius rei nobis materiam abunde suppeditare. Itaque resumamus illa iam tertio. Primum est.

*Generatim
duo.*

*Singilla-
tim i. Non
procrasti-
nare.*

T V N C, quo vtrumque nobis insinuat, illo enim edocemur, moram non trahere, sed T V N C, id est, cum primum, siquidem victus a Sathana es, poenitentiam agere: sin vero per tentationem ad peccandum impelleris, aut confestim eam rejicere, aut si id nequis fortiter illi resistere debes. *Resistite diabolo & fugiet a vobis*, inquit D. Iacobus; nec villo modo dilationibus vti. id enim & nocuit multis plurimum, & victoriam reddit diffi-

Iacob. 4. 7.

difficilliozem, crescente ac vires virtusque suum è mora trahente tentatione. Magnum etenim animarum periculum est remedii procrastinatio. A qua auertit nos cum hoc, tum sequens verbum,

I E S V S Saluator inquam. Quid enim Saluator vult velleue potest, quam salutem saluandorum? quid exoptat magis quam vt per pœnitentiam conuertamur ad illum, & viuamus in illo? quid denique, quam vt deuictò diabolo, tum ipsius, tum nostro hoste salutem obtineamus? Idcirco ducem se nobis præbuit in Euangelio hodierno, in deuincendis tentationibus. Duce autem præeunte quis stertere audebit? Hunc igitur imitemur, & simul illud quod subiungitur.

D V C T V S est perpendamus, nobisque applicemus. Ducimur enim nos quoque cum ad tētationem: tum vero ad victoriam, illam vt sustineamus, hanc vt acquiramus, quod in lapsis fit per pœnitentiam. Ad pœnitentiam vero cum alia multa, tum vero illa nunquam satis laudata nos ducit & inducit consuetudo, quæ in nostris partibus ab ipso Christianæ fidei exordio viguit semper, nempe vt omnes Christi fideles in ipso quadragesimæ ingressu, vel paulo post primam (sic enim illam vocare solent) suam expediant confessionem. O diuinum institutum. O morem sanctissimum. Hunc ego vobis

2. Iesuse
que. dicit.

3. Statim
pœnitentiã
iuxta mo-
rem lauda-
tissimum.
NOTA.

totis visceribus commendo dilectissimi, rogoque ut ne vnus sit quidem, qui sanctæ huic consuetudini non faciat satis. Quo vero cum fructu? Ingenti sane & vario: primo Deum vobis placatum reddetis: secundo, ieiunia & alia opera vestra condietis, ut sint sapida Deo: tertio Angelos lætificabit: quarto Ecclesiam & templum quod estis vos, ædificabit: quinto meritum vobis plurimum augebit: denique veros & legitimos filios piorum Polonorum vos esse monstrabit. Stipes est qui istis non mouetur, Si autem requiritis, quidnam ad id præstandum sit vobis necessarium. Respondeo, eundem vobis esse.

*Gen eius
fructus.*

1. Cor. 3. 17.

*Examen
adhibendū
in deserto.*

*Psal. 118. 5.
105.*

Psal. 28. 7.

Iren. 3. 28.

IN DESERTVM, non quidem pedibus corporis in desertum corporale, sed pedibus mentis in desertum spirituale. Habet enim anima pedes quoque suos, de quibus David. *Lucerna pedibus meis verbum tuum,* neque enim verbum lucere pedibus corporis potest. Sed & desertum spirituale reperiri, idem testatur cum ait. *Vox domini concutientis desertum.* O vox salutaris. O vox penitentia, in deserto cordis, vbi sedebat ille de quo dicitur: *Sedebit solitarius & tacebit, quia leuauit se super se.* Eum itaque imitantes dilectissimi, sedete solitarii, leuantes mentes vestras, supra minus recte facta, dicta, & cogitata vestra, quæ postquam bene ex-

ne ex-

ne excusseritis vniuersa, ite in *desertum Cades*, *Psal. 28. 4.*
id est desertum sanctitatis, sanctificantes
vos Sacramento pœnitentię, in remissionem
peccatorum. Itote autem ducti.

A SPIRITV bono, qui vos ad hæc *5. Timot*
impellit: tum timore, tum spe. Ad *& Spe.*
pœnitentiam quidem timor valet, ne eam
differas, spes valet, ne in desperationem
corruas. Similiter ad sustinendas tenta-
tiones timor valet, ne mala securitas na-
nem animæ tuæ euertat. Nemo enim magis
in periculo, quam qui putat se sine periculo
esse: spes vero valet, ne bona absit se-
curitas, quæ te docet fidere Deo, is e-
nim supra vires non permittit tentari
quenquam. Tentaberis tamen, quia scri-
ptum est.

VT TENTARETVR. Itaque præpa- *6. Præpara*
res te ad eam. Non enim vult Deus do- *tio ad ten-*
na sua & arma tibi data esse otiosa. Exeren- *tationem.*
da igitur & vibranda sunt, & solerter &
vigilanter. Nam & aduersarius vigilans est,
& callidus nimis. Tentaris enim & tenta-
beris.

A DIABOLO, cuius potentiam ad- *7. Metus*
umbraui tibi paulo ante, astutiam vero ibidē *diaboli.*
notatā habes. Inquit n. de eo Deus inter alia
multa. *Quis reuelabit faciē indumenti eius. & Iob. 41. 4.*
medium oris eius quis intrabit? Neq; ergo nos
fue

*2. Spes in
Deo cum
labore, &c.
a. f. a. l. i.*

sue dentes, siue squammas eius (veriusque enim ibi est mentio) numeremus, sed vigilando, orando, laborando, spem nostram collocemus in bonitate Dei. Cuius nunquid hic quoque & alias sæpe cum te monet vt resistas diabolo, euidens non vides argumentum? Facit enim vt parens vel amicus noster. Sicut enim hi si vident nos canis rabidi, vel leonis morsibus peti, clamare solent vt nobis caueamus, ita omnino benignissimus Iesus per se, per Apostolos, per Prophetas suos idem nobis præstat. Modos cauendum, recensendi tempus non datur, dicemus quædam in aliis concionibus.

*Conclusio
dicto Moysi
& summa,
Deu. 8. 2.*

Proinde finem dictis dicto Moysi facio. Recordaberis ait ille ad populum Israeliticum cuncti itineris, per quod adduxit te Dominus Deus tuus quadraginta annis per desertum, vt affligeret te atque tentaret, & nota fierent que in tuo animo versabantur, vtum custodires mandata illius, an non. Idem ego dico tibi ò popule Christiane tanto æquius, quanto plura tu præ illo beneficia à Deo sortitus es, probauit te Deus tentationibus, vt nota fierent que in animo tuo versantur, non quidem Deo ipsi, qui omnia nouit: sed vt tibi & proximis tuis sit cognitum, vtum custodias mandata illius, an non. Fiat igitur obsecro te notum omnibus Angelis & hominibus, non impœnitens, non murmurans, non male de iudiciis

ciis Dei iudicans, sed bonum syncerum & curam salutis suæ gerens, cor te gerere: fias cognitum ex bona conuersatione tua, te mandata Dei custodire: his enim duobus insultus Diaboli, cum instrumentis & asseclis ipsius facile superabis vniuersos. Ad des porro mortificationem carnis, per ieiunia aliasque eius afflictationes, vt debilitato instrumento, ipse quoque Sathan debilitetur. Ad des denique gladium verbi Dei, vt te & Apostolus monet & Christus facto ipso docet: ita enim fiet, vt impleatur in te quod pulchre inquit Augustinus [ideo tentatus est Christus, ne vinceretur à tentatore Christianus] non solum enim non vinceris, sed etiam vinctes in eo & per eum, qui cum patre in vnitatem Spiritus sancti viuit & regnat Deus in secula. Amen.

*Eph. 6. 18.
August. in
Psal. 90.
parte secunda.*

CONCIO II.
FIDES.

*IEIV-
NIVM.*

Et cum ieiunasset quadraginta diebus & quadraginta noctibus, postea esuriit.

LEPIDE vt illis quidem videtur: at vt veritas fert, & si ita loqui fas est, lippide,

*Lepida ha-
riscorum
id*

sub exem-
plo Christi
ratiocina-
tio.

id est lippientibus, imo excæcatis mentis oculis ministri hæreticorum apud suos, ab exemplo Christi argumenta deducere consueverunt. Etenim quotiescunque in vita Christi inueniunt quidpiam, quod carni & sensui, quoquo modo placere potest, id auide arripiunt, laudant, inculcant, suis ad imitandum proponunt, ipsiq; primi exemplo aliis præeunt suo: at vero si quid animalitati suæ contrarium inibi esse animaduertent, vertunt stylum, & aut surda id aure prætereunt; aut negatiuas inde formant consequentias, nempe idcirco id Christum vel fecisse, vel passum esse, ne nos ad tale quid præstandum obligati simus. Vnde fit ut ministri, quotiescunq; Christum dominum carnes comedisse, vinum bibisse, comuniq; cum aliis mensa vsu fuisse, in nuptiis fuisse (quod vehementer illis placet) vident, ita hæc aggre-
diantur vniuersa, ut Iesum longo intervallo post se relinquunt. Ceterum dum legunt, eundem Iesum, nudis vel pene nudis (non enim ei detrahebat calceos Magdalena in conuiuio) pedibus ambulasse, in eremo latitasse, in oratione pernoctasse, castitatem seruasse, ieiunia denique tum Iudæorum omnia obseruasse: tum alia addidisse (sicut in hodierno patet Euangelio) hæc inquam & alia generis eiusdem, cum ministri intuentur; aut veteris legis, quæ iam exoleuit fuisse, aut ad
se ni-

Luc. 7.37.

Mat. 4.1.

Luc. 6.12.

se nihil pertinere asseuerant. O nouum argumentandi genus. O miranda, sed non imitanda collectionū colluuiēs. Quis videns non videt, quo ex spiritu ista procedant? nū ex illo, à quo IESVS DVCTVS EST IN DESERTVM vt ibi ieiunaret: an vero ex illo qui & olim ad sumēdum cibum vetitū induxit primā nostrā parentē, & hodie inquit DIC VT LAPIDES ISTI PANES FIAN? Sed nos inquit hæretici, neq; cibum prohibitū degustamus, neq; Christum in tali 40. dierum ieiunio imitari possumus. Hoc quidē posterius verū, sed ad rē nihil; illud vero prius falsū est omnino. non n. delibatis modo, sed et plenis buccis voratis cibos vetitos, tempore prohibito. Negatis? Id igitur probemus.

Quare in hac concione, præmissa thematicæ explicatione, de ieiunio agemus, & inuestigabimus quidnam sit ieiunium, quam res sit antiqua, quo authore & institutore, an fuerit iussum & vbi, quam item fuerint grata Deo ieiunia, etiā illa quæ indicta sunt ab hominibus: quid præterea de eo sit in noua lege, quamq; sapienter & amanter omnia fuerint constituta: denique quonam modo hinc Ecclesia Christi à Synagoga Sathanæ fecerni queat. Da Christe Iesu, ita hæc & cōsideremus & exequamur, vt per ieiunium, eo vbi nullum est ieiunium feliciter peruenire valeamus.

PROPO-
SITIO
octo puncta
continet.

The

2. PVN-
CTVM
Thema.

Thema propositum multa non indiget explicatione. Vix enim quidquam habet difficultatis. Posteaquam enim Christus Iesus Dominus noster, ductus fuisset à Spiritu sancto in desertum, ut tentaretur à diabolo, ut in prima habuimus concione.

ET CVM, bidem dubio procul in oratione, meditatione, contemplatione constitutus.

IEIUNASSET, nihil penitus cibi potusne sumendo.

Exo 24. 18
Ex. 34. 28.
3. Reg. 19. 8
Aug. epist.
86.

QUADRAGINTA DIEBUS, quod & antea fecerant Moyses quidem bis, Elias vero semel, ut diuinæ literæ testantur: post Christum autem serui & ancillæ ipsius quibus id doni ille concesserat, quod Augustinus refert de quodam, Theodoretus de Simcone Stylita, alii de Catharina Senensi, alii de aliis, cumque non diebus tantum, sed.

Noctium
cu. sint me
tio.

ET QUADRAGINTA NOCTIBUS, ieiunasset, tam Christus quam ceteri. noctium vero hic fit mentio, ne Christus more Iudæorum, interdum quidem nihil, sed noctu aliquid degustasse putaretur.

Christus
tardo esu-
vicit.

POSTEA ESURIT. An alii hoc intermedio tempore esuriuerint, non constat Christum totis quadraginta diebus & noctibus famem non esse passum, apud me certum est: id enim & particula POSTEA hic docet, & Lucas exprimit dicens, *Et consummatis*

summati illis esurire. nil igitur eiusmodi *Luc. 4. 5.* sen-
ferat, antequam dies illi finirentur. Imo vero
ne tunc quidem esurisset, si famescere no-
luisset. His præmissis ad ieiunium venia-
mus.

Quærimus igitur quid sit ieiunium. Re-
spondent hæretici more sibi consueto, &
fraude celeberrima, ideoque notatu & re-
petitione dignissima. Hæreticis enim in re-
bus ac ceremoniis, sacramentisque diuinis,
nihil est solemnius, quam id quidem quod
in illis est, ex accidenti, summopere exag-
gerare, interim vero, ipsam siue rei, siue Sa-
cramenti essentiam, aut deprimere, aut fun-
ditus è medio tollere. Demus è singulis no-
stri temporis hæreticorum classibus exem-
pla singula. Prodeant primi Anabaptistæ, *Exempla.*
isti dum in baptismo trinam in aquam im-
mersionem contentiosissime vrgent, ipso
baptismate, & infantes omnes, & adultorū
multos (sicut ipsi vidimus) omnino pri-
uant. Calviniani autem dum sessionem ad-
mensam (aliqui etiam accubitus) in per-
ceptione Eucharistiæ promouent, ipsum cor-
pus & sanguinem Christi domini auferunt
è Sacramento. O cæcitas, O sacrilegium.
Quid vero Lutherani? Isti tam acriter de
speciebus in perceptione eiusdem Euchari-
stiæ contendunt vt malint & schismata nu-
trire & ipso sacramento priuari, (quod fit
passim

*II. PVN.
CTVM
Quid ieiunium.*

*Fraus ge-
neralis hæ-
reticorum
notanda.*

passim, cum sacerdotibus legitimis qui id eis conferrent careant) quam sua pertinacia quidquam decedere.

De ieiunio.
Eodem penitus hic quoque procedunt tramite. Nam ut præterita dominica declarauimus ieiunium vocant ieiunii quasdam proprietates, quas dum extollunt, ipsum interea ieiunium penitus tollunt. Quanta simplicium deceptio: Quanta Catholicorum diuexatio? quis enumerabit? Sed scripturam inquirunt, nos ad id comprobandum attulimus. Quam vere quam ve ad rem id egeritis, ostendi ante octiduum, nec est quod repetam. Certe si de scriptura res agitur, vni loco peruersè à vobis allato (nobis enim plusquam vobis fauere illum tunc demonstravi) opponam plusquam octuaginta scripturæ testimonia, è quibus luce meridiana constat lucidius, non hoc quod vos vultis, sed quod Catholici (imo & Iudæi, & Mahometani, & Ethnici omnes) sentiunt ieiunium esse, nempe **ABSTINENTIAM A CIBO**: ad hanc definitionem excute omnia scripturæ loca, & rem ita se habere videbis euidenter. vbi enim aliqua à cibo abstinentia non est, ibi nec ieiunium vllum erit. Nunquid in ipso themate non vides hanc ipsam ieiunii descriptionem, quod quadraginta dierum à cibo abstinentiam ieiunium vocat? Illa vero
quæ

Concione
3.

Scriptura
copiosa &
oto mundo
doqste.

Ieiunium
est à cibo
abstinentia.

quæ ex Isaia adferuntur, conditiones vel condimenta potius sunt quædam, sine quibus tam ieiunium, quam quoduis aliud opus Deo lapidum esse nequit. Hoc est enim illud sal, quod ad omnia sacrificia adhibere iubet Deus in veteri testamento. Sicut enim sine sale cibi ita sunt insipidi, ut ne uti quidem iis aliquis possit. Iobo attestante cum inquit: *aut poterit comedi insulsum, quod non est sale conditum?* quasi dicat minime, cum tamen sal ipsum, non cibus, sed cibi sit sapor, ita omnino iustitia, misericordia, obedientia, quæ ibi propheta commemorat & commendat non ieiunium, sed condimenta sunt ieiuniorum, sine quibus neque hoc, neque alia similia Deo placebunt vnquam. Ieiunii vero quod descripsimus duo sunt genera, tam in scriptura quam alibi expressa. Vnum quod à superiore præscribitur, aliud quod vltro à quouis suscipitur. Vtrique competit definitio, sed de primo nobis maxime est agendum.

Dicit fortassis hæreticorum quispiam, se non negare id quod nos asseruimus esse ieiunium. Respondeo, si vos id non negatis qua igitur impudentia ac malitia plane diabolica illo Isaia testimonio Catholicorum ieiunia oppugnatis? cum sciatis neque id esse ieiunium, neque nos diffiteri ea quæ habet propheta, requiri ut ieiunia nostra

*Isa. 58. 9.
Cetera contra
dimicta sub
ieiunio.
Psal.
Leu. 7. 22.*

Iob. 6. 6.

*Ieiunium
duplex.*

*Hæreticorum
malitiam
NOTA.*

sint accepta Deo? Sed vobis nihil est antiquius, quam fidem Catholicam in odium adducere, siue veris (quod nunquam) siue apparentibus (quod raro) siue falsis (quod semper fit) argutis vestris, sæpius contra propriam etiam conscientiam & scientiam prolatis, quorum è numero ista est. Non enim me latet nastiores vestrum ineptias istas Lutheranas erubescere, serioque quasi inuestigare velle, quidnam sit ieiunium. Vnde verba illa Caluini ortum habere [definiamus (inquit ille) quid sit ieiunium. non enim simpliciter continentiam & parsimoniam in victu hic intelligimus, sed quiddam aliud.] At vero vt declararet quidnam hoc sit aliud versat se in omnem partem, astuta vulpes, ac tandem ieiunium vocat [quum aliquid ex consueta viuendi ratione detrahatur, vel ad diem vnum, vel ad certum tempus] Quibus in verbis essentialem nostræ definitionis partem explicatam vides. Pergit porro Caluinus de ieiunio differere, & ait [Hoc in tribus situm est, in tempore, in ciborum qualitate, & parsimonia] Ista vero tria nouus legislator pro libitu discernit suo, ac tandem concludit [quantitas vero in hoc est, vt parcius & leuius solito vescamur: tantum ad necessitatem, non etiam ad voluptatem] Deus bone, quam

*Caluinus
in sua de
ieiunio sen-
tentia.
Calu. insti.
lib. 4. c. 12.
Sect. 18.*

quam in paucis verbis multa absurda. Primo, quid impudentius, quam tibi adscribere velle, quod toti Ecclesie negas?

1. Impudēs.

Secundo quid absurdus, quam vel-
le ut totus mundus tibi obediat etiamsi
nullam scripturam afferas, cum tu de-
cretis œcumenicis in scriptura fundatis
obsequens esse nolis? Tertio qualiter
ciborum in ieiunio requirit Caluinus

*2. Absur-
dus.*

*3. Incon-
sians.*

(non audet tamen eam determinare) qua
nihil magis in nostris ieiuniis insectantur
hæretici. Quot enim sunt hæreticorum
contra nostrum delectum quem vocant ci-
borum inuectiua & scommata? Vltimis
denique verbis ostendit qualis doctor sit,
nempe qui extra tempus ieiunii concedit
Christianis cibo voluptuose uti, quod et-
iam ipsi Philosophi, solo lumine naturali
duce, discipulis suis negabāt. præscribent
enim non voluptati sed necessitati, in cibo
sumendo studendum esse.

*4. Legina-
tura con-
trarium.*

Sed bene est, quod veritatis pondere
pressi & oppressi, saltem quidam illo-
rum agnoscant, quid sit ieiunium. Pro-
grediamur igitur ulterius, indagemusque
& antiquitatem & authorem eius. Nec
multum est laborandum, vtrumque enim
pandit nobis initium scripturae sacrae. Ie-
iunium enim & non alium authorem ac

*III. PVN-
CTVM
Antiqui-
tas & au-
thor ieiunii*

institutores habuit, quam ipsum Deum, & res est tam antiqua, quam antiquus mundus. Primo namque die quo creatus fuit homo prodiit illa vox ex ore Dei ad Adam. *Ex omni ligno paradisi comede, de ligno autem scientia boni & mali ne comedas.* En tum ieiunium ipsum iuxta datam descriptionem, abstinentiam videlicet à certo cibi genere: tum auctorem Deum: tum antiquitatem eius.

Gen. 2. 17.

*IV. PVN-
CTVM
præceptum
diuinum,
1. in statu
innocentia,
Gen. 3. 17.*

Neque id solum, sed & præceptum expressum de ieiunio habemus. Dicit enim Deus, *ne comedas*, quod utique mandantis est verbum. Imo ipse Deus expresse præceptum illud vocat dicens ad Adam: *præceperam tibi ne comederes.* Itaque demirari satis nequeo, tantam de ieiunio, diuinam sollicitudinem, ut nulla diuina lex fuerit in mundo, quæ præcepto de ieiunando caruerit: Nostis enim statum hominis quadruplicem tantum esse, nempe innocentia, ac tum naturæ tum veteris tum nouæ legis. De primo iam diximus, & obstupuimus sane, partim quod status omnium liberrimus, ab eo tamen præcepto liber esse non potuerit: partim quod nulla alia lex diuina quam positiuam vocant tum data fuerit, præter hanc solam de abstinentia: Tantopere Deo, semper cordi fuit ieiunii institutio. Quam postea mirifice propagauit. Etenim in statu qui lu-
mine

*2. In lege
natura.*

mine naturæ regebatur habemus aliam
ieiunii legem, ex ore ipsius Dei dicen-
tis ad Noe. *Omne quod mouetur & uiuit, Gen. 9. 3.*
erit uobis in cibum, quasi olera uiuentia
tradidi uobis omnia, excepto quod carnem
cum sanguine non comedetis. Audis denuo
præceptum non comedetis? Plura quod Iona 3. 5.
sciam de ieiunio in illa lege in scriptura non
habemus: sed habemus in traditione.
Niniuitæ enim qui hac se a lege rege-
bantur, indixerunt sibi ieiunium grauif-
simum. Quo duce? nisi traditione, qua
Deo id placere sciebant? neque uero falsi
sunt ut nostis. De ieiunio veteris legis, *3. In Veteri*
non est quod agam, cum omnibus nimis *testamēto,*
fit in propatulo, ibi tot & tales hac de re
fuisse diuinas institutiones, ut mirum dictu
lectuque sit Deum optimum maximum
ad ordinandas res tam minutas defendere
uoluisse. Causam assignabo paulo post:
nunc illud addo, eos qui ieiunium serua-
runt, charos, qui uero illud præuaricati
sunt odiosos Deo fuisse semper: hoc testan-
tur primi parentes: illud Angelus apud To-
biam, utrumque euentu totius antiquitatis. *Tob. 12. 10.*

Quodque miremini magis, non solum
à Deo sed etiam ab hominibus ieiunia con-
stitutata, tam grata fuisse Deo, ut obseruato-
res eorum præmio, transgressores uero pœ-
na afficerentur. Hac ratione à rege Niniue
illis

V. PVN-
CTVM
præceptum
humanum
charum
Deo,

NOTA.
1°. 3. 7.

1°. 4.

1. Reg. 14.
24.

illis verbis indictum ieiunium. *Homines & iumenta & boues, & pecora, non gustent quidquam nec pascantur, & aquam non bibant, tum acceptum fuit Deo, vt decretum illud suum per Prophetam publicatum. Adhuc quadraginta dies & Ninive subuertetur, antiquare voluerit. E contrario vero quia Ionathas, mandatum patris sui Saul dicentis. Maledictus vir qui comederit panem vsque ad vesperam, & ignorando (absens enim erat cum promulgaretur) & leuissime, virga tantummodo aliquid mellis degustas violauit, in tam acrem diuinam incurrit indignationem, vt neque responsum illis dare, neque victoriam quam in manibus habebant profequi Iudæos pateretur. Quis ad hæc non obstupescat? Omnes certè sanæ mentis id mirantur homines, sed non ministri hæreticorum, qui talia ne ad aures quidem admittunt; quæ vero carni sunt placida, & vtraque complectuntur manu, & suis multum commendant. Quid vero dicam de ieiuniis vltro susceptis (quod alterum erat illorum caput) quam & frequenter ea obseruata, & Deo grata, multisque ab eo in Achab, Tobia, Iudith, Hester, & aliis dotata fuerint muneribus? Nihil omnino; tum ne nimium nostra excresecat oratio: tū quod de his inter nos & aduersarios, non sit tanta controuersia: non quod*

quod illa obseruent (id enim benè cauent)
sed quod non sint tanti roboris.

Itaque ad nouum Testamentum venio, *VI. PUNCTVM*
in quo ante victoriam nostri hæretici mul-
tum triumphant, asserentes in lege Euange-
lica, nullum esse de ieiunio præceptum. At
errant & in errorem inducunt incautos. Fa-
teor tam expressam vt in antiqua lege, hic e-
ius non esse mentionem, sed ratio in prom-
ptu est, quam & ponit, & neruose discutit
Paulus ex figura cum duarum vxorum A-
brahæ: tum filiorum, quorum vnum de an-
cilla, & vnum de libera habuit. Pulcherrima
allusio. Sicut enim cum quis caret vxore,
ea quæ ad victum remque familiarem per-
tinent, ipse ancillis suis præscribit omnia,
quæ postmodum ducta vxore, illi ordinan-
da permittit vniuersa: ita omnia Deus an-
cillam habens (teste Paulo) in veteri Testa-
mento, sicut alijs de rebus exilibus, ita de ie-
iunio ferculisque ipse decreuit, quas videli-
cet carnes, pisces, volucres, comedere, & à
quibus abstinere deberent; quomodo item
in ieiunijs vsq; ad vesperum nihil eis sumen-
dum esset cibi, & reliqua minutiora sanè:
postquam vero in nouo Testamento spon-
sam habere cepit, quam acquisiuit sanguine
dilectissimi filij sui, ei hæc in manus tradidit
vniuersa, committens vt pro ratione loco-
rum, temporum & personarum statueret, &

*Novum Te-
stamentum
cur obscu-
rius de ie-
iunio.*

NOTA.
1. ex figura
D. Pauli.
Gal. 4. 22.
2. A simili
exemplo.

*Quid Ec-
clesia possit
in ieiunijs.*

ieiunia, & festa, & alia generis eiusdem. Hoc est quod inibi ^{pam}lit nobis Apostolus mysterium, hic quem in Ecclesia Catholica habemus thesaurus, hæc liberalis quam Christus sponsæ suæ reliquit facultas. Eademque est causa essentialis, cur in noua lege de ieiunio, non sint tam expressæ, vt in alijs legibus constitutiones. Dedit enim Christus Dominus præceptum tantum generale ieiunij: at quonam modo illud esset transigendum, totū sponsæ suæ præscribendum commisit.

*PRÆCEPTUM IEIUNIAN-
DI in noua
lege probatur.*

*1. Scribit
Augustini.
Aug. epist.
86. ad Ca.
sulanum.*

At quærit hæreticus, vbinam sit istud de ieiunando Christi Domini in noua lege præceptum? Profecto si mens pertinacia cæcata non fuerit facile illud reperiemus, prout inuenit illud D. August. cum inquit, [Ego in Euangelicis & Apostolicis litteris, totoque instrumento, quod appellatur testamentum nouum, animo id reuoluens, videro præceptum esse ieiunium. Quibus autem diebus non oporteat, præcepto Domini vel Apostolorum nõ inuenio definitum.] Hæc August. Et merito sane vtrumque. Hoc enim postremum arbitrio ecclesiæ est relictum; illud vero, nempe vniuersale de ieiunando mandatum constat: tum ex lege naturæ (cui ieiunium insculptum est) ad cuius obseruationē nos Christus Dominus obligauit: tum ex ipsa scriptura quadruplici capite,

pite, colligitur. Ex verbis, inquam, Christi
 haud obscuris, ex prophetis eius, ex usu & e-
 xemplo. Quis plura desideret? Verba Apo-
 stolis, & in Apostolis nobis omnibus à Chri-
 sto dicta sunt illa duo. Cum ieiunatis. Qui-
 bus non meo modo, sed & aliorum iudicio,
 ita modus ieiunandi traditur, ut aliquando
 ieiunandum esse præcipiatur. Sicut enim
 nemo dubitare potest, cum Dominus seruo
 suo præscribit modum operis alicuius exer-
 cendi, illum simul, imo præcipue & princi-
 paliter opus illud ei demandare; ita omnino
 hic serues habet. Dat modum arandi agrum
 famulo colonus, scribendi literas notario
 herus, memoriæ mandandi aliquid magister
 discipulo suo, nec quisquã dubitat hos om-
 nes præcipere, ut opera illa fiant; & vero cū
 Christus Deus & legislator novi Testamen-
 ti, rationem præscribit ieiunandi, negare au-
 debit Christianus illum velle ut ieiunemus?
 Cupit quidem, inquit hæreticus, ut ieiune-
 tur, sed præcepto ad id neminem cogit. Hoc
 vero unde habes, nisi ex tuo capite? imo ex
 capite eius qui caput tuum infatuauit Satha-
 nã? Si ita interpretari licet, omnia plane
 diuina præcepta facile eludemus, & in liber-
 tatem posuimus. O quam seueram dabunt
 rationem Deo ministri pro hisce suis axio-
 matibus. Ego certe nullam ibi video liber-
 tatis notam, non particulam Si, non quid-
 quam

2. Ex lege
 natura à
 Christo ap-
 probata.
 3. Ex verbis
 Christi.
 Mat. 6. 16.

Ex similibus
 phrasibus.

Solutio ro-
 darguitur
 de libertate.

quam aliud eiusmodi. Adde aliquid amplius; quod etiam si hæc particula adesset, male nihilominus concluderem inde libertatem. Exemplo sint immediata illa, quæ

Matth. 6. 15.

hæc præcedunt Christi verbe. *Si autem non dimiseritis hominibus, nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra.* Concludat inde quispiam, liberum sibi esse dimittere offensam proximo. Quis nisi inspiens hanc ferat consecutionem? multominus igitur, illa de libertate ieiunij ferenda erit; cum & statim, & absolute subiungatur. *Cum ieiunatis.* Stat igitur ex hoc capite præceptum ieiunij.

Ex propheta Tunc dicitur.

Mat. 9. 14. Mar. 2. 18. Luc. 5. 35.

Alterum est ex prophetia eiusdem Christi Domini desumptum, ac totidem verbis à tribus Evangelistis expressum; illis videlicet, *Tunc ieiunabunt.* Occasionem eorum nostis. Eam enim Matthæus his describit verbis, *Accesserunt ad eum discipuli Ioannis dicentes. Quare nos & Pharisei ieiunamus frequenter, discipuli autem tui non ieiunant? Et ait illis Iesus. Nunquid possunt filij sponsi lugere, quamdiu cum illis est sponsus? Venient autem dies, cum auferetur ab eis sponsus, & TUNC*

Tunc ex cōfessione aduersariorum.

IEIUNABUNT. Respondent hæretici nihil hic esse aliud, quam prophetiam Christi, discipulos ieiunaturos post eius discessum. Quod dant accipiamus, & sic subsuamamus. Christus Dominus prædixit discipulos suos ieiunaturos: at hæretici non ieiunant; non sunt

sunt igitur Christi discipuli. Nos certe qui cum illis à pueritia viximus, vidimus, & testamur ieiunia illorum esse pene vel plene nulla. E contrario sic de Catholicis concludimus. Signum legitimæ proles est, non solum expressa mandata, sed etiam nutus parentum suorum exequi & libenter & diligenter. Hoc Catholici faciunt, prophetiam Christi pro nutu voluntatis eius acceptantes. Vera igitur proles eius erunt; secus qui secus se gerunt.

Ufus sequitur & mandati Christi executio, tam ab Apostolis, quam ab alijs Christi discipulis, & vniuersa eius Ecclesia, quæ in Oriente, quæ in Occidente, quæ per totum orbem diffusa est. Hæc enim seruauit & seruat semper ieiunia. In Actis Apostolorum, non solum de ieiunijs, sed etiam de ieiunationibus legimus. Apostolus vero Paulus de seipso inquit, *in fame & siti, in ieiunijs multis*, quibus in verbis expresse ieiunium à fame secernit. quæ nostri hæretici passim confundunt, & hoc ipsum in Euangelio videre licet. ieiunauit enim Christus quadraginta diebus, ac tandem esuriit. potest enim esse & ieiunium sine fame, & è contra esuries sine ieiunio. Denique idem Paulus. in hodierna epistola hortatur nos ad ieiunandum. Hortatur, inquit hæreticus, sed non cogit ut vos facitis. Quis tibi dixit, illum hortan-

do præ-

*Tum è præ-
xi Catho-
lica.*

1. Ex 6. 5.

*In Actis A-
postol. In D.
Paulo.*

Act. 13. 2.

Act. 14. 22.

2. Cor. 11.

27.

2. Cor. 6. 5.

*Solutio de
libertate
iterum re-
geritur.*

NOTA.

do præceptum non dare? nunquid ad præcepta seruanda hortari alios non possumus? Imo si bene res perpenderit, omnia ad quæ ibi Apostolus hortatur fideles, vim præcepti obtinere anmaduertimus. Exhortatur enim nos ad *patientiam in tribulationibus, in necessitatibus, in castitate, in scientia, in charitate non ficta, in veritate*, & alijs multis, quæ ibi enumerat. Sicut ergo ad castitatem, charitatem, veritatem, patientiam, &c. ita etiam ad ieiunia, quæ in eodem sunt contextu sermonis, obligari me dicam vi præcepti: tu è contrario quæ tibi placet sub præcepto ponis, quæ displicent libera esse pronuntias, quo auctore nisi capite tuo proprio; cuius iudicium pro verbo Dei miseræ vendis plebeculæ? O stupor. Ego pro mea interpretatione habeo & ipsam scripturam, & totam antiquitatem, quæ semper & vbiq; docuit & docet esse in Ecclesia ieiunium ex præcepto: tu è cõtra aliquot capita ministrorum, cum coriphæis eorum producis contra omnes, & vis vt tibi non mihi credatur? Qua proteruia? qua impudentia? Denique en inter nos de interpretatione loci huius est grauis differentia; da igitur mihi iudicem in mundo, qui inter nos possit discernere, vt impleatur quod præcepit Christus dicens.

Index exigitur.

Mat. 18. 17

Dic Ecclesiæ. Quem quia non dabis vnquam, agnosce miser illum in Ecclesia Catholica, &

ca, & da tandem manus veritati : O vitanam.

Aliud probandi præceptum ieiunij ex scriptura caput est, ipsum quod in Euangelio hodierno descriptum habemus exemplum Christi Iesu, ex quo nos cum hæreticis contrario argumentamur modo: illi enim ideo Christum ieiunasse, ne nos ad ieiunandum obligemur: nos vero idcirco id illum fecisse ut nos eum imitemur concludere solemus. Vter nostrum melius? Nos certe & propositionem, & assumptionem in scriptura habemus. Inquit enim Petrus, *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia eius.* Paulus vero ait, *Estote imitatores Dei.* Hinc nos subsumimus. At ieiunium passio quædam est, quam sustinuit pro nobis Christus Deus, imitandus igitur erit in ieiunando Christus Deus. Sed ego inquit hæreticus non possum ieiunare quadraginta diebus nil comedendo, ut fecit Christus. Respondeo, neque me id posse; quid ergo inde? Id inquit, nos ad ieiunandum non obligari. Certissimum est ad tale ieiunium te nõ tencri, sed ad nullum te obligari vide quam inepte concluditur. Dicit Christus, *Estote misericordes, sicut & Pater vester misericors est.* Et iterum: *Discite à me quia mitis sum & humilis corde.* Arguat quispiam & dicat: at ego non possum esse

6. Exemptio Christi de contrario argumentandi modo.

Noster è scriptura. NOTA. 1. Pet. 2. 21.

Ephes. 5. 1.

Responsio hæreticis retorquetur.

Luc. 6. 36. Mat. 11. 28. Simili phrasa scriptura.

tam

tam misericors, vt Deus, neque adeo humi-
 lis vt Christus. Non teneor igitur esse mise-
 ricors, non humilis, nō alijs virtutibus præ-
 ditus, quia idem Christus inquit, *Estote ergo*
Mat. 5. 48. *vos perfecti, sicut & Pater vester cœlestis perfe-*
ctus est, quod vtiq; impossibile est; ad ni-
 hil igitur horum teneor. Videtis ad quan-
 ta absurda vestra vos propellant sophisma-
 ta? Nos vero simplices simpliciter ex dictis
 concludimus. Sicut ad misericordiam, hu-
 militatem, aliasque virtutes non in ea qui-
 dem qua Christus illis præditus fuit perfe-
 ctione, sed ad illam quæ fragilitati nostræ
 conformis est qualitatem & quantitatem:
 ita etiam ad ieiunandum certo modo & ra-
 tione, quam nobis sponsa ipsius, cui id ne-
 gotij dedit præscribit, obligari.

DE MO.

DO IEIUNANDI

obiectio hæ-

ret.

Mat. 15. 11.

1. Tim. 4. 1.

Vnde est (dicit hæreticus) ista obligatio?
 vel quæ modus ieiunandi, num is quem vos
 obseruatis, cum tãto ciborum delectu, cura
 tot superstitionibus nouo instrumẽto con-
 trarijs? Nonne inquit Christus, *non quod*
intrat in os coinquinat hominem. Et Apostolus
 prophetat *in nouissimis temporibus* surrectu-
 ros loquentes mendacium, & iubentes *ab-*
stinere à cibis quos Deus creauit? quæ omnia
 cum vobis competant, de vobis etiam præ-
 dicta fuere. Hæc istorum est oratio, quæ pha-
 leris verborum & fuce calumniarum orna-
 ta, Deus meus quam multos seducit? Sed
 vos

vōs Catholici mei bono estote animo, & carni ventrique dediti non sitis, videbitis quæ hæc vobis nihil; illis vero nocere plurimum. Obligationem ieiunandi in noua lege quæris? Hanc eandem vel pœne eandem esse aio, quæ erat olim in lege Moyſi, quam ne violarent *carnem porcinam* manducando, tum *Eleazarus vnus de primoribus scribarum*, vir *etate prouectus*; tum *septem fratres* adolescentes sanctissimi, elegerunt potius exquisitissima tormenta pati, mortemque subire crudelissimam; quos & sæpè & egregie imitantur vestri filij ò hæretici quos Catholicos factos cogitis ad similia, non verbis modo, sed etiam verberibus; neque tamen quidquam efficitis Christo Iesu ex ore infantium laudem perficiente suam; sicut è multis locis scripto & relato nostra cum maxima consolatione accepimus.

Verum arrepta hinc occasione occurrent hæretici & dicent, *Nonne bene dicimus nos, vos Mosaicam legem quæ tota iam exoleuit, iterum excitare, gregemque Christi inique ea inuoluere? Et quidem (addent) nos scimus quia Moyſi locutus est Deus: at vero hæc vestra ieiunandi obſtrictio, nescimus vnde sit. Agnosco antiquorum pharisæorum contra Christum obiecta à nouis scribis contra Christianos acerbe repetita; quibus lubens*

E fatisfa-

*Obligatio
ieiunandi
in noua le-
ge.*

*1. Mach. 6.
2. Mac. 7. 1.*

Pſalm. 8. 2.

*Alia obie-
ctio de lege
Sæters.*

*Ioan. 8. 48.
Ioan. 9. 29.*

*Hæretici
pharisæi.
Calumniã
tur nos & e-
terem legem
obſeruare.*

NOTA.

satisfacio. Itaque ad primam aio, non bene sed male, maligne, mendaciter dicere, docereque nos Ecclesiam Catholicam, ritus & ceremonias antiquæ legis in nouam inducere velle. Nam vt infinita taceam, & in hac sola de qua disceptamus materia persistam; quis vnquam Catholicorum interdixit ex piscibus quidem eos qui *pinnulas & squammas non habent?* è volucris autem, *Leu. 11. 12.* *ibin. cygnum, vrpupam,* aliaque multa talium generat ex animalibus vero leporem, suem, & quidquid non habet *diuisam vngulam & ruminat?* Quis inquam prælatorum Ecclesiasticorum vetuit, vt hæc hisque similia, quæ in veteri lege strictè prohibita erant, à Christianis non solum non manducarentur, sed morticina illorum ne tangerentur quidem? Nullus equidem. Calumniæ igitur sunt istæ pessimæ ministrorum, quas contra propriam scientiam & conscientiam eumunt. Non enim Ecclesia antiquatas antiqui testamenti leges resuscitat, sed nouas condit vt eius fert potestas. Quod si aliquando veteris instrumenti statuta aliqua in parte imitatur, quid inde? Licet vobis ô hæretici leges ab Imperatoribus idolatris conditas, & suscipere, & sub pœna capitis obseruandas Christianis proponere; leges vero ab ipso Deo latas ac traditas *scilicet* Ecclesiæ, ne imitari quidem licebit,

*Ipsi seipfos
condemna-
bunt.*

NOTA.

licebit, propter vestros cauillos & murmuraciones? Discernat & iudicet Deus inter nos & vos, quam iustæ sint vestra querelæ, & vos si mica vobis inest recti iudicij. Ipsæ id cognoscite.

Illud vero quod asseritis, ignorare vos unde hæc sit potestas in Ecclesia, stupore sane dignum est: illos videlicet qui se Evangelicos vocant ignorare quid in lege Evangelica habeatur. Si vos vna cum Iudæis nostis, Moysi locutum esse Deum; nos etiam cum tota Christianorum antiquitate scimus Ecclesie quoque locutum esse, & loqui hucusque eundem Deum. Quia non mentitur qui promisit Apostolis iuis dicens, *Ego vobiscum sum vsque ad consumptionem seculi.* quos tamen tamdiu non victuros bene nouerat. Successoribus igitur eorum id ipsum est pollicitus. Et iterum inquit. *Qui vos audit, me audit.* Rursum de Spiritu sancto ait. *Ego rogabo patrem, & alium paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum, spiritum veritatis. De quo paulo post ibidem, ille vos docebit omnia & suggeret vobis omnia, quæcunque dixero vobis.* Ac tandem concludit de quouis inobediente, *Si autem Ecclesiam non audierit: sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus.* Nos igitur qui Ethnici nec esse, nec reputari volumus, audimus Ecclesiam, &

*Obligatio
iurandi
& scripturis.*

Mat. 28. 20

Luc. 10. 16.

Ioan. 14. 16

Ibid. 10. 20

Mat. 18. 17

in Ecclesia Christum Dominum nobis loquentem, & Spiritum sanctum nobis suggerentem, vt multa alia: ita quæ de ieiunijs sunt constituta, & quod audimus suscipimus, quod suscipimus approbamus & exequi studemus, vt veros & legitimos tanti patris, & tantæ matris filios decet, esse morigeros & obedientes. Qui secus faciunt, videbunt aliquando miseri quid lucrati fuerint, quando proteruitæ & pertinaciæ suæ iustas dabunt pœnas.

*Obiectio
de libertate
seruatur.*

*Et ostenditur
in ca.*

1. Mendacium.

2. Superbia

At inquit in libertate hoc omnibus poni debuit, sicut posuit Christus, vt quis voluntarie ea susciperet, obseruaretque ieiunia, quæ illi collibita essent: quod enim libere fit id maxime Deo carum esse consuevit. Quam concinna venenoque multiplici illita oratio? venena sunt mendacij, superbix, confusionis, impietatis, stultitiæ, & peruersi iudicij. Quis sapiens hæc non detestetur? Mendacium est Christum reliquisse in libertate, vt quilibet sibi quæ vellet eligeret ieiunia, postpositis illis quæ ab Ecclesia sunt constituta. (nam de ijs quæ quis libere suscipit nunc non ago) Nunquam demonstrabunt Cæcæuangelici Christum hanc libertatem cuius dedisse. Indeque oritur in eis superbia intolerabilis, qua singuli id sibi adscribunt, quod vniuersæ negant Ecclesiæ. Non singulis Christianis

stianis, o homo, sed toti Ecclesie libertas est data condendi leges de ieiunio, quae negata fuit olim synagogae, generatim loquendo (Nam peculiariter & potuit, & indixit aliquando ieiunia, imo & principes seculares idem fecerunt ut Rex Niniuae, & Rex Saul) tibi enim minutissima quaeque ipse Deus ordinauerat ut vidisti. Tu vero quae fronte quod vniuersum datum est, tibi arrogare audes? Quid de confusione dicam? haec & varia est & sceda nimis. Quis enim non videt hac licentia, turpissimam generati inordinationem, quando & diuersis temporibus, & aliter atque aliter volunt ieiunare, parentes, maritus, vxor, liberi, serui, ancillae? at Deus non confusionis, sed ordinis auctor est. Quod si inter Catholicos nonnunquam aliqui peculiaria ex deuotione suscipiunt ieiunia, id ne in minimo turbat ordinem, cum iidem omnia ad Ecclesia constituta ieiunia seruent fidelissime; ni enim id facerent, culpa haud carerent. Impietas autem & stultitia quae potest esse maior, quam illud in ieiunijs promouere, quod Deus in ieiunijs maxime detestatur? Id vero est voluntas propria contraria voluntati diuinae & superiorum quam Deus summopere insectatur in illo ipso, quem haeretici contra nos inique torquent loco ter ut minimum idem repetendo, ut

E 3 noris

Iona 3.5.

1. Reg. 14.9

3. Confusio.

4. Impietas

5. Stultitia.

*Isa. 59. 3.**6. Perver-
sum iuda-
eum.**Mat. 7. 1.**VII. PVN-
CTVM
Modus ie-
iunandi.
Delectus
ciborum
antiquissi-
mus.
Deo acce-
ptatissimus.*

noris quantopere id illi sit cordi. Cum enim interrogasset Propheta nomine Iudeorum, *Quare ieiunauimus & non aspexisti, humiliuimus animas nostras & nesciisti?* Respondet Deus, & causam assignat dicens. *Ece in die ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra.* Hanc vero qui non promouent isti, qui ecclesiam audire nolunt; sed in propria voluntate & libertate reponunt omnia? Denique peruerse iudicant se cum vltro quæ volunt sibi formant ieiunia magis charos esse Deo, quam eos qui ex obedientia ieiunant, cum hi duplex præmium referant, nempe & ieiunij obseruati, & obedientiæ præstitæ. At illibenter & coacte ieiunant, inquit, vestri. Hæc sunt hæreticorum impia iudicia, qui immemores præcepti Christi, *nolite iudicare & non iudicabimini*, corda Catholicorum semper male iudicant. Quid si duplo & triplo lubentius id faciunt, quam tu qui voluntate propria ea suscipis? Prout ego nihil penitus dubito, ita à plerisque fieri, sin minus, ipsi viderint, certe Ecclesia nos docet, non vt inuiti, sed vt alacres & hilares ea & subeamus, & feruemus.

Ad modum quem Ecclesia in ieiunando fidelibus præscribit accedo, qui sapientissimus sane & amabilissimus est. De suauitate dicam plura in postrema concione, nunc quædam de vtroque. Et primum quidem quod

quod ad delectum ciborum attinet, quem hæretici tantopere conuictijs lacerant, is & tam antiquus est, vt cū ipso mundo ceperit, & tam augustus, vt nullū ieiunium à Deo constitutum eo caruerit vnquam. Nonne decuit itaq; vt quod tantopere carum Deo fuit semper, id sponsa ipsius ab illo accepta potestate, filijs ordinaret suis? Qui id iniquum iudicat, iniquus profecto est ipse, ac Deo ipsique naturæ iniurius. Rem porro ita se habere quis ignorat? In ipso paradiso, & statu innocentia, nihil aliud vidimus statutum à Deo quam delectum cibi, & illius cibi, qui teste scriptura bonus erat. Similiter in statu legis naturæ delectus cibi à Deo præcipitur, nempe ne caro cum sanguine comedatur. In lege vero Moyli præter ingētem ciborum delectum etiam tempus præscribatur, ne quis videlicet cum ieiunat, vespere in cibo sumendo anteuertat. Deum igitur cōditorem, redemptorem, sponsumq; suum imitata Ecclesia, in primo quod habuit vniuersale concilium hæc sancit. *Visum est Spiritui sancto, & nobis, nihil ultra imponere vobis oneris, quam hæc necessaria, vt abstineatis vos ab immolatis simulachrorum, & sanguine, & suffocato.* Vides Ecclesiā ad voluntatem diuinā in lege naturæ declaratam, suam voluntatem cōformasse? Id tamē sepulta synagoga postea, siue nouo statu-

In omni lege.

*Gen. 3. 6.
Gen. 9. 4.*

*Acceptatur ab Apostolis.
Act. 13. 29.*

to, siue vsu antiquatum, & alia pro ratione loci, temporis, & personarum ordinata fuere.

*Sex condi-
tiones ie-
iunij.*

*1. Genera-
lis ex Isaia,
Isa. 58.*

*2. Idem
ex Christo,*

Mat. 6. 16.

Pf. 58. 5.

Conditiones ieiunij Catholici scire vul-
tis? Sex accipite, tres è diuino, totidem ab
humano petitas iure. Ex quibus duæ priores
ad condimentum potius quam ad essenti-
am ieiunij pertinent. Prima est de qua ab
hæreticis irritati toties iam differuimus; illa
inquam ex Isaia propheta. Summa eius est,
vt demus operam, ne in ieiuniis nostris in-
ueniatur voluntas nostra, vtque à vitiis qui-
dem, & maximè ab oppressione pauperum
abstineamus, bonis vero operibus ac Eleem-
osynis vacemus. Idipsum pastor vniuer-
salis Ecclesiæ D. Leo, in hodierno matutino
pulchre, & grauitè nobis inculcat. Secun-
da conditio est ipsius Saluatoris illis expres-
sa verbis, *Cum ieiunatis, nolite fieri sicut hypo-
critæ tristes*, qua hypocrisin vt videtis vetat,
quã etiam ibidem carpit Isaïas cum inquit,
Nunquid contorquere quasi circulum caput suum?
propter vanam enim gloriam hæc omnia
impij isti faciebant, vt *apparent hominibus
ieiunare*. Id igitur & Christus prohibet, &
Ecclesiæ quæ propterea Euangelium istud
in capite ieiunij nobis legendum proponit
vt hæc vitemus. Hic iterum corda fidelium
tangunt infideles, iudicantes nos in ieiunijs
esse hypocritas, Quod licuit quidem face-
re Christo

re Christo, qui scrutatur corda & renes Deus: *psal. 7. 10.*
 at illis & nobis minime. Ceterum hæc duæ
 ieiunii proprietates, generales sunt, & quæ *3. Essentialis nempe à cibo abstinentia*
 ad omnes alias actiones nostras requirun-
 tur. Tertia vero essentialis est ieiunio, nem-
 pe à cibo aliquo abstinentia. Fines eius
 duos video. Alterum humiliationem & ag-
 gnitionem dominii: alterum appetitus re-
 frenationem. Cur enim primis parentibus
 vetuit Deus, ne de ligno scientiæ boni & ma-
 li vescerentur, nisi ut se humiliarent sub po-
 tenti manu ipsius, & agnosceret dominium
 supra se Dei? postea vero leges ieiunii tam à
 Deo, quam ab hominibus latæ, alterum quo-
 que finem complexæ sunt, priore nihilomi-
 nus in suo vigore permanente. Patet id, tum
 in Niniuitis: tum in Dauide canente. *humiliabam in ieiunio animam meam: tum sæpe al-
 ias. psal. 34. 13.*
 Idem vult à nobis mater Ecclesie, pro-
 inde fere quotidie in fine sacri, iubet nos
 humiliare capita nostra Deo. Hæc igitur sunt
 diuinæ, à Deo ipso naturæ humanæ inscul-
 ptæ ieiuniorum conditiones, quas Ecclesia
 toties hoc tempore nobis commendat.

Porro ex commissione Christi, iuxta
 quam modum ieiunandi Ecclesia præscri-
 bere debet, addit alias tres conditiones, quæ *4. Humani iuris delectus ciborum.*
 quia iuris humani sunt mutari possunt, eas
 cibi, temporis, & personarum nuncupare
 libet.

In duobus prioribus imitatur sponsum suum Deum, qui horum rationem in veteri testamento habuit. Imitatur inquam. non enim eadem ut hæretici calumniatur, sed similia statuit. In postremo pectus maternum aperit, excipiendo personas quasdam, quod in nulla lege factitatum legimus, & ne sic quidem à murmurando cessamus? O ingrati-
tudo. Vultis vniuersim de his dicam ali-

5. *Tempus.*

6. *Persona.*

*Regulam
vota.*

ctos. Tempus vero vnam in die comestio- nem. Personas autem sanas, viribus integris, nec grauiter laborantes. Singularia aut no- stis, aut ex confessariis petite. Regulam ob- rufam & præcipuam in hisce arbitror esse consuetudinem antiquissimam, veterem inquam. Nam quæ post exortas hærefes or- tum habuit suum, non vsus, sed abusus est turpissimus, proinde explodendus. Ad hanc normam si eas quæ vobis circa ieiunia oc- eurrunt difficultates sincere examinaueri- tis, secura vobis erunt omnia.

*Ad delira-
mentare-
sponsa.*

Math. 15. 9

PRIMUM

ex Christo

hæreticos op-

pugnat & i.

placiter.

Ad argumenta vel deliramenta potius hæreticorum, contra Ecclesiam prolata venio. *Sine causa colunt me, docentes doctrinas & mandata hominum*, ait Christus, & addit, *Non quod intrat in os coinquinat hominem.* Audio verba Iesu, quid inde? Id videlicet inquit hæreticus vos vestramque Ecclesiam hic perstrin-

perstringi, qui & doctrinis ac mandatis hominum vultis colere Deum, & asseritis eos quosdam coinquinare hominem. Respondeo, imo vero non nos, sed primum quidem Iudæos, postea vero vos, vos inquam ò hæretici, hæc & sequentia Christi arguunt verba multis nominibus. Vos enim docetis doctrinas hominum, quas quisque coriphæus vester (vt paulo ante ex Caluino vidimus) sibi prohibito fingit: nos vero Ecclesiam audimus, vt iubet Christus Matth. 18. Vos in vestris conciliabulis formatis *mandata hominum*, quibus Deum coli vultis *sine causa*, quia ad id præstandum nulla vobis à Christo facultas data est: nos vero illis obtemperamus, qui & à Christo potestatem acceperunt leges cõdendi, & nihil sine causa faciunt, quia Spiritus S. regit illos. Proinde vos pure humana, nos diuina per homines promulgata & declarata mandata habemus. Vobis competit quod subiungit Christus dominus, *sed quod procedit ex ore, hoc coinquinat hominem*. Quid enim ex ore

3°
Math. 15. 11

ministrorum vestrorum frequentius procedit, quam blasphemix, maledictiones, subsannationes, cauillationes, mendacia, & calumniæ contra Ecclesiam, quæ vos per Baptismum in Christo Iesu genuit?

Nobis nil nocere dilectate probatur.

Taceo reliqua, ad obiecta sic satisfacio. Dic sodes ò homo si quis hac fultus Christi autho-

autoritate, *Non quod intrat in os coinquinat
 hominem, venenum sibi ipsi propinaret, coi-
 inquinaretne animam suam vel non?* Si non
 coinquinaturum asseueras, permittis sui-
 ipsius scelestissima homicidia, contra deca-
 logum & ipsa Christi verba, qui ibidem in-
 ter peccata quæ coinquinant hominem re-
 ponit homicidium. Sin concedis istum coi-
 inquinare animam: concedas etiam necesse
 est verba hæc aliter quam tu illa sumis, ac
 contra Ecclesiam inique torques intelligē-
 da, & te verissimum calumniatorem esse.
 Nil nocent Ecclesiæ. Hæc enim nec docet,
 nec docuit vnquam cibum aliquem coi-
 inquinare hominem: sed coinquinat illum
 sicut in exemplo dato desperatio, qua exa-
 gitatus aliquis seipsum vult interimere: ita
 hic inobedientia, quæ coinquinavit primos
 parentes nostros Adamum & Euam, & quæ
 venenum ac pestis est omnium actionum
 nostrearum. Hac vero à planta pedis vsque
 ad verticem capitis obsitos esse hereticos,
 quis non videt? Ceterum ad pleniorē, tã
 horum locorum, quam pungentis illius in-
 terrogatiunculæ, (qua simplices mire de-
 mentant, dicentes: quid? nunquid carnes
 sunt malæ?) solutionem, non est silentio in-
 uoluenda, eximia illa Theologorum di-
 stinctio, qua asserunt, alia quidem esse pro-
 hibita, quia ex natura sua mala sunt, alia ve-
 ro è

*Distinctio
 male nota
 da.*

ro è contrario mala esse quia prohibita fuerunt, cum ex se indifferentia essent. Primi generis est mala blasphemia, infidelitas, periurium, mendacium, & alia generis eiusdem. Secundi generis mali sunt cibi prohibiti propter ieiunium. Talis fuit fructus arboris vetitæ in paradiso, talis sanguis in lege naturæ, tales porci, lepores, anguillæ, & multa alia in lege Moyfi: tales nunc in Ecclesia à toto quod dicitur genere, sunt nulli, sunt tamen aliqui certis anni temporibus.

Ex his quæ diximus, facile quiuis animaduertere potest, quanti sint calumniatores hæretici, qui & hunc Christi, & illum Pauli locum torquent contra Ecclesiam, cum bene norint, nõ de nobis, sed de Gnosticis, Manichæis & his similibus hæreticis prophetasse ibi Apostolum; isti enim & nuptias penitus repudiabant, & cibos quosdã à dæmone creatos, ideoque per se malos esse aiebant: nos vero & matrimonium ita honoramus, vt Sacramentum esse dicamus, & utimur omnibus *cibis quos Deus creauit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus*. Hæc inquam omnia sciunt nostri temporis hæretici, & tamen impudenter magnis cum clamoribus, contra propriam scientiam & conscientiam aliud loquuntur. At apud istos pensi nihil, cum veritate nequeant,

SECUN-
DVM.
ex Apostolo
eximios ca-
lumniato-
res monstrat
1. Tim. 4. 3.

Ex histo-
riis.

*ab exem-
plo medico-
rum.*

queant, calumniis ac mendaciis miseram
seducere plebeculam. Væ & iterum væ eius-
modi hominibus. Denique si culpabilis est
Ecclesia prohibens certis temporibus cer-
ta ciborum genera, medici quoque qui i-
dem in morbis, & multo quam Ecclesia ri-
gidius, faciunt, in grauissima culpa erunt.
Quod quis vnquam nisi insipiens asseruit?
Videant igitur quam sint sapientes hæreti-
ci. An vero licet medico corporali inhibere
esum piscium ad depellendam morbum
corporalem, & non licebit Ecclesiæ inter-
dicere usum carniū ad carnem compri-
mendā, ne militet aduersus spiritum, in-
deque ad profligandum morbum spiritua-
lem ex animis filiorum suorum? Discernat
hæc Deus ipse, cælitēs vniuersi, & quiuis
hominum ducem rationem sequutus. Sed
de his satis.

*8. PVN-
CTVM
Ecclesia.*

*1. Colit ie-
iunium.*

*Synagoga
Sathanae op-
pugnat il-
lud.*

Ad id quod vltimo loco proposuimus
accedamus, demonstremusque apud nos
Dei Ecclesiam, apud hæreticos vero veram
esse dæmonis Synagogam quod factu ex
dictis haud erit difficile. Dei enim Ecclesiæ,
ab ipso mundi exordio signum fuit, præcep-
to firmatum ieiunium: hoc ipsum viget
apud nos per diuinam gratiam, viget igitur
etiam ipsa Christi Ecclesia. E contrario ve-
ro signum Synagogæ Sathanae fuit ieiunio-
rum impugnatio, Id enim ipse Lucifer fecit
in

in paradiso, id per tyrannos in Machabæis, id nunc quoque per ministros suis in Christianis. Et videte quæso quomodo eodem iam quo olim cum Eua procedit tramite. Ibi enim loquens cum Eua primo mentitur asserens Deum prohibuisse. *ne ex omni ligno Paradisi comederent*, licet nosset vnum solummodo fructum fuisse vetitum. deinde mendacium impingit Deo, dicens *nequam morte moriemini*, prout asseruit Deus. præterea calumniatur Deum, quasi nõ sincere rem totam eis aperuisset, ac tandem his artibus efficit, vt lex ieiunii violetur ab hominibus: idem omnino nunc per ministros facit, multa mentitur, multa mendacia imponit Ecclesiæ, in multis eam calumniatur, hacque ratione apud incautos ieiunium è medio tollit, prout in decursu orationis audistis.

Gen. 3. v.

Quanta cæcitas tam claros dæmonis astus nolle percipere. Cæcitas vero aliud est Synagogæ Sathanæ signum euidentis: sicut Ecclesiæ Dei nota est lumē diuinum, quod apud nos per eius misericordiam fulget, vt & in aliis, & in hac concione patuit perspicue. Sed & aliud cæcitatis indicium vidistis manifestum. Quid enim tenebricosum magis quam pro te adferre, quod contra te militat? quod eos in citanda aduersus nos scriptura fecisse animaduertistis.

*s. Videtis esse
Synagoga
caca.*

Scd

3. *Laudat
quod placet
Deo.
Synagoga
improbat.*

Sed & illa utriusque haud obscura nota est, Ecclesiae quidem laudare, Synagogae vero Sathanæ vituperare, quod Deus charum habuit semper, non solum à se, sed etiam ab hominibus institutum: talis vero est ciborum delectus, tale ieiunium, quod ita placuisse Deo, ut nulla ipsius lex ab eo libera fuerit, ostendimus: idem porro probat Ecclesia, improbant haeretici. Quare etiam si Ecclesia in commissis à Christo non habuisset ieiunia & modum eorum statuendi, nihil tamen peccaret, imo optime ageret ea ordinando, quæ & à Rege Iudæorum Saule pure humana autoritate indicta, placuerunt tamen Deo: quanto magis culpabile est illud arguere, quod volente sit Christo Iesu?

4. *Ad nutū
obedit.
Synagoga
aperitis re-
fragatur.*

Præterea etiam si expressum non videas præceptum, ad solum nutum obedire parentibus, nonne legitimorum & piorum filiorum, refragari autem claris etiam mandatis, nunquid illegitimorum & rebellium argumentum non est evidens? hoc vero agunt haeretici, illud Ecclesia, cui licet apertum de ieiunando appareat Christi præceptum, tamen etiam si id deesset, significatio voluntatis satis illi foret ad obsequendum. Quid vero dicam de ordine? quem ideo frequenter inculco, quia Apostolus tale id signum Ecclesiae Christi statuit, ut quæ à
Deo

5. *Ordinem
amat.
Synagoga
confusionē
sectatur.*

Deo sunt ordinata esse, (& ex consequenti
 quæ inordinata sunt à Sathana proficisci)
 asseueret. Pars vero vtraque ex dictis in
 propatulo est. Ordinis quidem in Ecclesia
 Romana, deordinationis vero apud hære-
 ticos: Apud nos etenim ieiunia, à prælatis
 constituuntur, quod & in vsu fuit semper
 ab vrbe condito, & ad ordinem valet plu-
 rimum: apud hæreticos priuatorum id mu-
 neris est, vt quæ cui placent sibi ieiunia e-
 ligat statuatque. Quo quid ad inordina-
 tionem magis aptum? Apud nos modus
 ieiunandi generalis ex delectu ciborum &
 tempore constans, vnus est: apud illos di-
 uersus pro cuiusuis voluntate. Apud nos
 denique alia ieiunia sunt libere suscepta: alia
 à superioribus imperata. Quod itidem sem-
 per in mundo viguisse, & sacræ & profanæ
 testantur literæ: apud illos vltro quidem ac-
 ceptata perpauca, ac pene nulla, decreto
 vero firmata omnia omnino repudiata
 reperies. Quis non videt quænam ex his
 ordinis, quæ vero inordinationis sit ma-
 teries? Quare vt vnde cepi, ibi finem di-
 ctis imponam, en ante mentis vestræ ocu-
 los statuo duo certaminum paria, pari mo-
 do, sed dispari euentu progredientia, Eux
 inquam cum Sathana, & Christi Domini
 cum eodem Lucifero. Videte quæ, quis,
 quid prætendat. Erenim vt soluatur ie-
 iunium

*Conclusio
 Et bene ala-
 gas.*

F

iunium

ieiunium Lucifer utrobique suadet, hortatur, impellit: ut vero seruetur ieiunium, spiritus quidem Sanctus Deus, ducit Iesum in desertum: idemque Deus, non suadet modo, sed etiam præcepto cogit Adamum & Euam. Primi nostri parentes soluendo ieiunium se & nos in barathrum miseriarum præcipitarunt. Christus Iesus vero seruando ieiunium sibi & nobis æternam commeruit felicitatem. Tu in biuio hucusque constitutus, quid facias cogita, & vide ut bene eligas, bonumque sequaris.

CONCIO III. SPES.

EVANG.
DVEL-
LVM.

*Duellum il-
licitum.
Concil.
Trid. Sess.
25. c. 19. de
refor.*

Sanctissime & iustissime à Sancta Synodo Tridenti in Spiritu sancto legitime congregata [detestabilis duellorum usus (verba sunt concilii) fabricante diabolo introductus, ut cruenta corporum morte animarum etiam perniciem lucretur, ex Christiano orbe penitus exterminetur] excommunicationis & aliis pœnis grauissimis non solum in eos qui inire: sed etiam contra illos

illos qui permittere, quique huic crudelissimo certamini interesse attentarent, ipso facto incurrendis, adiunctis & vibratis: æquissime inquam hæc facit Synodus sancta at, iniquissime quidam & huic salutari resistunt ordinationi, & ad intuenda eiusmodi monstra vesane ruunt: contra fas omnem quod statutum hoc è medio iure diuino ac naturali fuerit petatum: tum quod non desint in Ecclesia Christi talia spectacula, quæ non modo sine peccato & pœna illis merito irrogata, sed etiam cum utilitate ac præmio intueri ac demirari possit quilibet quotidie.

Eo ex genere primum & præcipuum est, quod hodiernum nobis describit Euangelium, cuius summam si vno verbo comprehendere volueris DVELLVM vocabis. Duellum inquam augustissimum & celeberrimũ, quo magis celebre nec fuit, nec erit vnquã siue personas confligentes, siue modum concertandi, siue causam, siue scopum pugnæ, siue quiduis aliud considerare velis. Personæ etenim quæ congregiuntur, sunt illæ quæ orbis vniuersi dominium sibi vrsurpant, vna quidem vere & legitime: altera vero mendaciter ac fraudulentè, prout in ipso audio Euangelio. Conflictus autem non est de honore vnius vel alterius personæ,

*Duellum la-
citurum &
augustissi-
mum,*

*Scopus eius**Mat. 16.
26.*

nz, (prout fit plerumque in duellis) nec de imperio aut incolumitate alicuius regni vel populi, sed est de dignitate ipsius Dei, de salute omnium qui sunt, fuerunt, futuri que sunt hominum. Quod si salus vnius animæ pretio orbis vniuersi ab ipso Christo præponitur: quanta erit huius duelli æstimatio, in quo de bono, vita ac incolumitate omnium animarum decernitur? Itaq; hoc considerandum intuendumque nobis venit, eo maiori cum diligentia & alacritate, quo nostrum omnium hic agitur negotium. Certamen enim hoc nos omnes tangit, nostra hæc est, in nostra videlicet natura suscepta concertatio, nostra victoria, nostra gloria, nostrum præmium, dummodo nos ipsi insipientia nostra vltro citroque eo priuari nolimus. Huc igitur mentis vestræ oculos conuertite delectissimi, hic sancta curiositate curiosi estote charissimi.

*PRCPO-
SITIO
Euangelii
cum doctri-
nis.*

Quod vt præstetis fructuosius commodiusque rem vti acta est, in ipso sacri eloquii intueamur fonte, verba Euangelii ponderantes, doctrinasque ad spem in nobis erigendum inde haurientes. Ad tuam Christe Iesu gloriam & honorem hæc referantur omnia: tu vero qui pugnasti pro nobis vince obsecro hostem tuum & nostrum etiam in nobis, vt de illo in te triumphare valeamus in æternum.

Quo-

Quonam modo Christus Iesus Dominus noster, ductus à Spiritu sancto in desertum inibi ieiunauerit, quadraginta dierum & totidem noctium spatio, ac tandem esurierit, audiuitis in præcedentibus concionibus. Arrepta igitur ex fame eius occasione.

Continuatio.

ET ACCEDENS, qui eo usque ne accedere quidem ad Iesum ausus fuerat. Nec immerito. Si enim ne ad sanctos quidem Christo in contemplatione unitos appropinquare potest, quando & quomodo vult: quanto minus ipsum Christum filium Dei adoriri potuit, quando voluit, nisi data prius sibi licentia? Hac igitur accepta venit.

Quando accedit.

TENTATOR. Ipse Lucifer & Beelzebub, ut iam ex Augustino audiuitis: ille inquam qui & in Apocalypsi dicitur cauda sua traxisse tertiam partem stellarum celi, persuadens preuaricatoribus Angelis, ut se contra Deum sequerentur, & à sanctis primos parentes tentasse creditur, quod & illa verba Dei ad serpentem, *Et ipsa conteret caput tuum*, non obscure insinuât. Proinde ratione officii quod susceperat iam TENTATOR, paulo post vero duobus aliis nominibus appellatur. Adoritur itaque suprema nequitia, supremam sanctitatem, ut qui primum Adamum vice rat, à secundo vinceretur, suavi & potenti id ordinante diuina prouidentia. Accedens igitur.

Ipse Lucifer

Apoc. 12. 4

Gen. 3. 15.

*Externe di-
cens & ten-
sans.*

DIXIT EI, Christo videlicet fame scen-
ti, & tamen adhuc ieiunanti. Quomodo ve-
ro dixit? non interne proculdubio sed ex-
terne, in forma visibili apparens, & verba ex
aere formans. Id enim & dicta insinuant, &
mos dæmonis docet, qui magnos illos Ere-
mi cultores, Antonios, Hilarioncs, Macari-
os, hisq; similes hac ratione tentare consue-
uerat: Imo ad Christum aliter accedere non
potuit, vt potest & facit nobis. Quali vero in
forma apparuerit, quæue larua coopertus
fuerit, non docet scriptura. docuisset vt in
Genesi fecit, si nostra multum id scire inter-
fuisse. Non est igitur cur anxie & curiose
nimis id inuestigemus: est vero cur quæ scri-
pta sunt solenter intueamur, nostra enim
hic tres agitur. Itaq; ingressus TENTATOR
cum Christo hoc duellum, & singulare cer-
tamen DIXIT EI.

*Expiscado
an esset fi-
lius Dei.*

SI FILIVS DEI ES. Quamuis quidam du-
bitent, mihi tamen nimis clare expressum
videtur, Sathanam ignorasse, vel saltem du-
bitasse an Christus Iesus, fuerit filius Dei:
idcirco tentandi & experiundi causa, an ita
se res habuerit, hæc quæ sequuntur & dixit
& fecit. Neque vero id mirum videri debet,
nondum enim miracula ad confirmatio-
nem huius rei facta aspexerat, nondum alia
huius rei perspicua viderat argumenta. Nā
quod tum ad virginitatem matris, tum ad
vocem

*Non enim
qua Sult
nouit.*

vocem illā de caelo lapsam. *Hic est filius meus dilectus*, attinet: potuit vtrumque ignorare, & de virginitate quidem Mariæ Sanctus Ignatius martyr, & alii id sentiunt, & merito. Neq; enim Sathan est semper vbi vult, neq; ad sanctos accedit pro libitu, prout Macarius quendam iuuenē ita contemplationi deditum vidit (reuelante id ei Domino) vt demones illum ne attingere quidem auderēt, sed tantum circa illum in gyrum verterentur, quanto magis igitur aberat, ab hac mundissimo corde virgine, quæ teste scriptura *conseruabat omnia conferens in corde suo*? Quod si forte vocem illam cælestem audiuit, elicere eam in mente sua potuit, non de naturali filio, sed de viro præcipuo eam intelligi. Si enim per Dauidem dicit Dominus. *Ego dixi dii estis, & filii excelsi omnes*, quanto magis Christo domino sanctitate eminentissimo verba illa applicare potuit? At inquis iuxta S. Cyprianum, Bernardum, & alios sciebat iam pridem Sathan Dei verbum incarnatū iri. Sit licet, adhuc tamen dubitare potuit, an hoc ipsum verbum caro factum, esset Christus Iesus, propterea signum euidentiū quærens ait.

DIC, id est, iube impera. id enim verbum istud DIC, iuxta phrasim Hebream denotat. Vult ergo Sathan, vt Christus Dominus pro sua autoritate iubeat.

Mat. 3. 17.
Vide D. Hieron. in c. 1.
Mat.

Vide Ciriaci
Sancti. Patrum.

Luc. 2. 12.

Psal. 81. 6.
Cypri. de Ze-
lo & luor.
Ber. ho. 17.
in Canto

PRIMUM
Sathanæ ex
perimentū.

*Ex verum
transleuē
tatione pe-
nitum.
Omnia ten-
tationum
capita pro-
mit. q. a.
sunt tria.*

*1. Ioa. 2. 16.
Aug. in hūc
locū tract. 2.
Primū con-
cupiscentia
carnis.*

VT LAPIDES ISTI quos probabile est illum
in assumpta forma manibus tenuisse.

PANES FIANI. Id enim si Christus fecisset, euidenter dæmon collegisset, ipsum esse Deū. Sicut enim create, ita naturas per imperium transformare, opus solius Dei est proprium. Progreditur autem Sathan in hisce tentationibus, eodem plane modo & tenore, quo vsus est tentando Euam, vt & eundem fuisse agnoscas, & fontes fraudum ipsius noris. Hos vero fontes postea reduxit D. Ioannes (teste etiam D. Augustino) ad tria capita dicens. *Omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum & superbia vite.* Itaque incipit TENTATOR ab ea quam hic D. Ioannes primo loco ponit concupiscentia carnis. Carnis enim proprium est escam appetere. An vero in hac tentatione voluerit Sathan impellere Christum ad peccandum, non satis liquet, crediderim illum ad intelligendum an Christus esset Deus, tribus istis tentationibus callidissime adinuenisse tria argumenta, quorum singula sufficerent, ad informandum illum de ea quam cognoscere voluit veritate. Primum iam explicuimus; ad secundum antequam veniamus, intueamur primum quomodo Sathanæ hoc indagandi genus non successerit. Sequitur enim in Euangelio.

QVI Christus videlicet Dominus.

RESPONDENS, tentatori suo Luciferi.

SCRIPTUM est, inquit, à Moysè videlicet cum alia: tum vero beneficiū man-
næ populo illi concessæ, recolente.

NON IN SOLO PANE VIVIT HO-
MO. Neque facit Christus quod voluit ten-
tator, neque directe respondet, vere tamen:
vt doceret posse nos cum interrogamur re,
& negotio id exigente celare veritatem ali-
quando, mentiri nunquam. Pulchra, & ne-
cessaria doctrina, tum vero hoc nostro ævo,
quo prodire in lucem magistri, qui menda-
cium non docent modo, sed etiam promo-
uent, quorum proli dolor inter Catholicos
etiam ipsos maior indies crescit numerus.
Quodque descendum magis etiam è sacer-
dotibus, ijsque qui se Theologos vocant ef-
se quosdam qui hac in parte secularibus ap-
plaudant, audimus & gemimus. Taceo illos
qui perfricta id fronte, contra Apostolicam
sedem faciunt, eos perstringo, qui permit-
tunt, imo docent, posse vnumquemque in
re graui & magni momenti, absq; vlllo pec-
cato mendacio iocoso & officioso vti. Quã
putida, quam pestilens, quam infinitorum
malorum præsertim quæ in Repub. geran-
tur causa sit doctrina ista vix dici potest. O
doctores qui talia disseminatis.

F 5 rij

*Eliditur à
Christo.*

*NOTA.
Gnomē &
doctrinam
de celanda
veritate.
Sed men-
dacio valde
cauendo.*

*Cōtra quos-
dam docto-
res.*

rij qui iudices animarum à Christo constituti estis, & hisce conuiuetis. Vtinã aliquando non experiamini, quam criminofam, & pœnale sit crimina promouere, & in mendacio veritatem detinere velle. Multis vobiscum agere nec volo, nec debeo, cum præter innumeros Patres sanctissimos doctoresq; Ecclesiæ eximios ipse D. August. contra hũc perniciosissimum errorem, & integros & non paucos ediderit libros; ad quos tã magistros, quam discipulos istos mendacij defensores remitto, & ablego.

Quos oppugnat D. August. Augustin. Tom. 4. Et alibi sepe.

Et ipse Apostolus. Heb. 6. 18. 2. Tim. 2. 13.

Et absurda quæ inde consequuntur
NOTA.

Me certe & alios illud quod inquit Apostolus, *impossibile est mentiri Deum, & iterũ de Christo, fidelis permanet, negare seipsum non potest*, ita conuincit vt persuadere nobis non valeamus, id aliquãdo quoquo modo, quoquo sine licere posse, quod adeo repugnat Deo, & Christo Iesu, vt si mētiretur seipsum negaret; atq; ita Deus, non esset Deus. Quid dicam de eo, quod execranda ista doctrina datur gladius in manus furiosi, quo & se & alios perimat? Quam enim sunt pauci, qui quodnam sit graue negotium bene diiudicare valent? quam vero innumeri, qui cupiditate, ambitione, iracundiã, alijsq; mentis agilitudinibus ita excecantur, vt iocosum officiosumũe reputent mendacium quod tam est perniciosum, vt nõ honore modo, sed & vita alios spoliet, nec domum tantum
aut

aut familiam aliquam, sed etiam regna non-
nunquam evertat integerrima? Quot qui
bona (ut ijs quidem videtur) intentione,
pessima quæque facta cohonestare volunt,
ignorare se fingentes, bonam illam inten-
tionem esse non posse quæ mendacium alit,
neque etiam si esset optima ex malo bonum
fieri posse, clamante Apostolo, de hac ipsa
mendacij materia, non esse facienda *mala ut*
veniant bona. Ista igitur vniuersa & alia hu-
iusmodi infinita, destruit hoc responso suo
Christus Dominus, mendacio quidem ab-
stinens, (quod nec dicere teste Apostolo
potuit) veritatem vero celans, modumque
id agendi nobis tribuens præstantissimum,
nempe ut in talibus alio defleamur sermo-
nem dextre tamen, sicut Christus facit, dex-
terrimè ostendens têtatori inepte illum exi-
gere, ut ad famem sedandam, panem faceret
ex lapidibus, cum teste Deo, non in solo tan-
tum pane viuere possit homo.

SED IN OMNI VERBO. Per verbum *Deut. 8. 3.*
hic phrasi Hebræa rem ipsam intelligit. Ac
si dicat viuit homo, non solum pane, sed et-
iam quauis alia re, quouis alio nutrimento.

QVOD PROCEdit DE ORE DEI, *Discursus*
Id est, quod fit volente & efficiente Deo, *Christi Do-*
prout factum est in deserto, vbi non vna *mini.*
persona, sed sexcenta virorum millia præter
fœminas & pueros sustentata sunt manna
(de

Rom. 7. 8.
Modus Chris-
ti celandi
Veritatem.

(de hoc enim est ibi historicus sensus) ita me quoque potest sustentare hic in deserto Deus, alio modo cibi; genere præter eum quem tu exigis. Hic videtur fuisse discursus Christi Domini contra diabolum.

*Doctrina
cont. Ga.
firmat.*

Nos vero quid inde discemus? Multa essent observatu dignissima sed cogitanti totum nec adeo breue Euangelium percurrere, nec pauca persequi licet: vnum igitur solummodo suggero, hortorque mihi in Christo charissimos, cum omnes, tum vero personas spirituales, ut principijs tentationum obstant diligentissime. Concupiscentia, inquam carnis. Ab hac enim plerumque & fere semper Sathan, suos scelestos inchoat conatus. Hoc egit in mundi exordio cum Eva, hoc in ortu noui testamenti cum ipso orbis conditore & redemptore Iesu, ut in Euangelio hodierno vides, hoc & nobiscum si oculos mentis apertos habere vellemus semper. Incipit autem à minoribus operibus carnis, ut ad maiora gradum faciat. Dixit quidam eius Propheta magistri sui artes pādens [sine Cerere & Baccho friget Venus.] A Cerere igitur exordium sumit, gulam irrat, ac inordinatum cibi appetitum modis & rationibus innumeris callidissime suadet omnibus, persuadet multis. Nec mirum, habet enim in hac tentatione tria quibus vitur instrumenta potentissima, carnem videlicet nostram,

*A minori-
bus incipit.*

Terentius.

*Tres sobri-
tatis ar-
tes.*

nostram, necessitatem, & finem. Carne nihil est nobis propinquius. Pars enim nostri est, & proclivis ad desideranda illa, quæ ei arri- dent. Necessitas incumbit nobis edendi & bibendi, si superstites esse volumus. Durum autem telum est necessitas: at meo iudicio durior & difficilior discretio, quantum ad sustentandum corpus nostrum cibi potus- que sufficiat, proinde sub specie necessitatis habentur laxantur voluptati sapissime. Por- ro quanto necessitas maior tanto accessus Sathanæ est facilior. Id patet in Evangelio. Fameſcente enim Iesu, demum illum aggre- ditur. Denique finis est acerrimus. decipit enim hic specie omnis boni, eum & hone- ſtum & utile, & iucundum ſit cibo mode- rate uti. Ex his pharetris quas ſagittas de- promat Sathan quis enumerabit? Viden- dus est, hoc in negotio bene verſatus D. Greg. in Moralibus tum lib. 30. cap. 13. (aut 27.) tum alibi. Ibi ponit quinque gulæ ſpe- cies, Primam cibi tempus anticipando, ut fecit Ionathas. Secundam auidè comeden- do ut Eſau. Tertiam exquisitos cibos deſi- derando, ut Iudæi coturnices. Quartum plus æquo eſcæ ſumendo, ut Iudæi qui de ſa- turitate panis à Propheta arguuntur. Quin- tam accuratos cibos quærendo, ut filij Heli. addi poteſt ſexta contra præceptum id faci- endo, ut primi parentes noſtri.

Verum

1. Caro ſu-
cniſſima.
2. Neceſſi-
tas dura.

3. Finis
triplex.

Sex gula
ſpecies.
1. Reg. 17.
Gen. 25.
Num. 11.
Ezech. 16.
1. Reg. 2.
Gen. 2.

*Remedia
ex Euange-
lio duo.*

*1. Verbum
rum Chris-
ti. Tum
Pauli.*

1. Cor. 6. 13.

*2. Factum
vel infectio
potens.*

*Quomodo
agnosce-
nda tenta-
tio &c.*

Verum de singulis differendi, nec nostri est instituti, nec temporis ratio patitur. Ducas cautelas ex Euangelio adhibeo, quas adhibuit Christus, sane perquā efficaces verbum videlicet & factum. Verbo Dei & Sathan frangitur, & intellectus conuincitur, ne inordinatis acquiescat cupiditatibus. Potens est verbum istud in Euangelio ex ore verbi Dei procedens: potens & illud Apostoli, *esca ventris, & ventris escis, Deus autem & hunc & has destruet.* Hæc si sedulo meditati fuerimus, non solum ab illicitis semper, sed etiam à licitis nonnunquam abstinēbimus. Si enim etiam sine pane viuere potest, multo certe minus ad vitam sustentandam requiruntur cibi exquisiti vel delicati? Si & escam & ventrem Deus destruet, quāta est insania, ita ventri esse deditum, vt mentem ac animam, & tuā inordinatione, & proximi mala ædificatione lædas? Huic porro verbi arietis, alterum facti addes, vel infecti potius: quod Christus adiunxit, quando in suprema, quā passus est fame, suggestioni tamen dæmonis ne in minimo consensit. idem & nos faciamus, nec vlla boni honesti utilis, iucūdi, specie pertrahi nos patiamur, vt cōsilijs Sathanæ acquiescamus. Ista vero agnoscere non est adeo res difficilis sincere agenti, & carni applaudere nō curanti. Prodit enim se dum gustum irritantia, superflua, maxime vero pecu-

peculiaris præ alijs suadet. Quod si necessitate à voluptate discernere nequis, alios cōsule, sed caue ne in illos qui in eodem appetitus cœno iacent incidas. alias verum erit in te quod Saluator ait, *cæcus autem si cæco ducatum præstet, ambo in foueam cadunt.* In summa Dominus appetitus tui esto, non mancipium, id enim & turpissimum & periculosum est valde. Contra spiritum itaque Gastrimargiæ nobis pugnandum est: neque primi nostri parentes ab eo prostrati, sed Christus Iesus victor ipsius imitandus. Deuictus igitur T E N T A T O R in hoc primo, ad aliud tentationis genus sese conuertit. Et.

T Y N C. statim, confestim, eodemque penetemporis puncto.

A S S V M P S I T E V M, Christum videlicet ipso permittente accipit, & fert per aëra. Id enim & sanctis Patribus placet, & ipsi sacrae historię conformius est, quam quod alij Christum proprijs iuisse pedibus asserunt. Nam si tot tamque dissita loca naturali gressu permeasset, aliquot dies illi consumendi fuissent: atque ita plusquam quadraginta dierum spatio ieiunasset, quod negat historia. Ut interim taceam illam collocationē Christi in pinnaculo templi hisque similia naturali modo fieri vel non potuisse, vel minime debuisse. At indecens inquis fuit Deū à malo

*Mat. 15. 14
Quomodo
profigūdo.*

*Alterum
tentationis
caput su-
perbia.
Christus
fertur per
aëra.*

*Obiectio
soluitur.*

*Greg. hom.
16. in Euang.*

*Christus se
abscondit.
Ioan. 6. 15.
Luc 4. 30.*

*Diabolus
cauillator.*

*Civitas &
templum
sanctum.*

*Nostri
magis.*

*Spes anco-
ra.*

à malo dæmone gestari. Si modulo ratio-
nis nostræ decētias metiri voluerimus, mul-
to certe fuit indecentius (vt bene D. Greg.
notat) Deum ab hominibus alapis onerari,
flagellari, conspui, spinis coronari, ac tan-
dem crucifigi, quam à Sathana portari. Me-
minerimus quæso propter talia indecentiæ
iudicia Manichæos, Machometanos, & alias
pestes fidē abnegasse, & in scēdissimos pro-
lapsos esse errores. An vero dum portaretur
per aëra Christus, visus fuerit ab homi-
nibus, id minus mihi certum esse videtur,
quam quod iam dixi, puto tamen illum à vi-
su hominum se subtraxisse, sicut postea fe-
cit Ierosolymis & Nazarethi. Sed ad con-
textum historiæ redeamus. Assumpsit igitur
Christum.

DIABOLVS. Alio nomine vocat eun-
dem Luciferum, quod calumniatorem siue
cauillatorem significat. Cauillis enim hic v-
titur, qua in re egregie illum nostri hæretici
imitantur. Quo vero eum duxit?

IN SANCTAM CIVITATEM re-
spondet Euangelista Ierosolymam denotās.
Quæ si propter templum & arcam, manna
& tabulas legis continentem sancta dicitur,
quanto magis nostra templa sancta erunt,
vbi arca panem de cælo descendentem, vi-
tamque mundo dantem, ipsumque legisla-
torem complectitur? Hæc est spei nostræ
an-
anco-

ancora, si eam ut par est, cum verbo & gestu, tū vero opere ac veritate adorare adorareque studuerimus. Ceterum ducit Christum Sathan in ciuitatem, quem in eremo capere non poterat, ut scias nec locum vllum (ut in prima concione diximus) ab impugnationibus eius liberum esse, nec pauciores, sed plures in ciuitate tentationes reperiri, vbi occasiones mille, mille peccandi illecebræ. Duxit igitur Iesum diabolus Ierosolymam.

Tentationes vbi grauiiores.

ET STATVIT EVM IN PINACVLO TEMPLI. Templum enim illud, sicut & alia pleraque domus in Palæstina, tectum habebat planum, cuius generis tecta à Grecis domata, à Latinis solaria vocantur. Hæc vero muro circumcirca munita erant precipiente in Domino per Moysen, & causam assignante dicendo. *Cum edificaueris domum tuam facies murum tecti per circuitum ne effundatur sanguis in domo tua* Qui quidem muri, ut & alia supremæ ædificij extremitates, pinacula vocabantur. In muro itaque illo seu pinaculo editissimo, collocauerat diabolus Christum Dominum, ut & ipse omnes qui erant circa templum intueretur, & ab omnibus conspiceretur; in hoc tamen falsus est, ut diximus.

Pinaculo quid.

Deut. 22. 8.

ET DIXIT EI. Christo videlicet, in illo pinaculo constituto.

SI FILIVS DEI ES. Hoc enim illum

G maxi-

maxime torfit, hoc scire desiderabat, ideo repetit. Neq; absq; causa. Nam iuxta scelestissimum ipsius propositum, scire id multum eius intererat. idcirco addit suadens, vel potius impudenter imperans.

*Diabolus
ima suadet.*

MITTE TE DEORSVM. Hæc est diaboli perpetua cantilena, mentes videlicet Christianorum à supremis & cœlestib. ad infima & terrena retrahere, & efficere vt propter hæc caduca & momentanea, exponat se quis & animæ & vitæ periculis. O quot sunt tales. At Christianorum est Christum sequi, nec vlla in re Sathanæ obedire, sed sursum erecta corda habere; vt etiam ab Ecclesia in sacrosancto missæ sacrificio quotidie monemur. Id enim præter alia multa commoda, spem bonam in nobis alit augetq; Spei namque munus est, sursum mentem eleuare, sicut desperationis deprimere ad ima, vsque ad restim, quod Archipheli & Iudæ proditori contigit. Quare ne audias diabolum, infima tibi suadentem, sed Christum & sponsam eius cœlestia inculcantem. Et vero quia audiuerat Sathan, Christum Dominum scripturam allegantem, neque ipse vult sibi deesse, Deo permittente, ne te quidquam moueat (quod fit in simplicioribus) etiamsi audias ministros multas citantes scripturas. Subdit igitur dæmon.

*Remedium
sursum cor
habere.*

*Inde spes
qua sur-
sum fert.
2. Reg. 17.
23.
Mat. 27. 5.*

*Diabolus
simia Dei.*

SCRIPTVM EST ENIM. O quam frequens est verbum istud in ore ministrorum hæreticorum? Verum est Christum eo esse vsum primum, sed neque illud minus est certum: sponsam Christi Ecclesiam, illo quoque vti præ omnibus hæreticis. Itaque Ecclesia ex ore Christi, Synagoga hæreticorum ex ore diaboli illud accipit. Vis ad hæc discernenda Lydium lapidem? Accipe vnũ è pluribus, illud videlicet Apostoli, *Fratres stete, & tenete traditiones, quas didicistis, siue per sermonem, siue per epistolam nostram.* Traditio igitur est quæ te docebit, quodnam sit & verbum Christi ac Euangelium legitimũ & quæ eius vera interpretatio. Sed videamus quidnã scripturæ diabolus contra Christum adducat.

QVIA ANGELIS SVIS MANDAVIT DE TE, inquit, producens versiculum ex Psal. 90. Qua in re quadruplici vtitur fraude. Primum quia profert verba quæ Christo eo petere nõ possunt. Nã quod subiungitur.

ET IN MANIBVS TOLLENT TE, recte quidem dicitur de alijs viris pijs iuxta illud Apostoli, *Omnes sunt administratorij spiritus, in ministerium missi, propter eos, qui hereditatem capient salutis,* sed de Christo minime, Is enim cum esset Deus tali ministerio non eguit. Nam quod subditur.

NE FORTE OFFENDAS AD LAPIDEM PED-

G 2 DEM

*Quomodo
Es eius, Es
Christi mi-
nistri scri-
pturam ce-
tant.*

NOTA.

Regula.

2. Thes. 2.
15.

*Quadru-
plex fraus
Sath. nam
astute
1. Cstat scri-
pturam.*

Heb. 1. 19.

2. *Tacet sequentia.*

DEM TVVM. De offensione & casu in peccatum proprie sumitur, à quo nos angeli custodire solent. Christus autē Iesus, nullo unquam obnoxius fuit peccato, ideo impingere in hunc lapidem non potuit. Secundo veteratorie diabolus subtrahit verba sequentia, *super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconē*, hæc enim illi multum nocere poterant. Tertio peruersè quæ de spiritali auxilio (quod dæmonem nō latuit) dicta sunt, corporali applicat. Deniq; quia etiā de corporali male concludit, Deus Angelis suis mandauit de te, ergo mitte te deorsum. (O quam solerter & frequenter ministri hæreticorum in istis, & alijs illum imitantur.) Ideirco eximie,

3. *Peruertit sensum.*

4. *Sophistatur.*

AIT ILLI IESVS, respondens ad obiecta, & clauum clauo pellens ac dicens.

R. PRSVM, quod alij ad præcedentia, alij ad sequentia (vt Biblia Christiana) referunt, vt sit sensus, vel respondit illi Christus Dominus, iterum; vel iterum,

SCRIPTVM EST, id est, quasi è contrario, alia scriptura, inquit,

Christi vero eximie concludit. Deut. 6. 16.

NON TENTABIS DOMINVM DEVM TVVM. Ac si diceret Christus, Tentarem autem Deum, si absq; vlla necessitate, exponerem me periculo. Omnis enim, qui, cum humana ei suppetunt media, diuina quærit miracula tentat Dominū; multo magis quando id

do id sine necessitate facit; omnium vero maxime quando in super malo id sine operatur. Et vero hæc omnia hic concurrebant. Nam & erat alius descensus ex illo pinaculo, non volando per aëra; & nulla huius rei causa alia suppetebat, quam vana gloria, ut oculos intuentium perstringendo, ab illis de re nullius utilitatis laudaretur. Hæc ad literæ enodationem, iam alia videamus.

Et primum quidem quod ad ordinem, quo tentationes istæ peractæ sunt, attinet, puto cum plerisque doctorum nostrum Matthæum seriem narrationis servasse. Lucam autem qui hanc secundam postremo loco ponit, eam neglexisse, quod fit haud raro. Quærimus deinde quam ratione, hac tentatione expiscari voluerit diabolus Christum esse Deum. Id enim illum attentasse diximus antea. Nec vero difficile est id indagare; Prima etenim illa dæmonis verba **SI FILIUS DEI ES**, tam in hac, quam in priori tentatione prolata, rem totam produnt. Si enim Christus in confirmationem eius quod voluit Sathan, aliquod horum miraculorum fecisset, certo cognovisset illum esse Deum. Sperabat enim forte Lucifer Christum angelis demandatum, ut se ex illo pinaculo deponerent in terram, unde duplici via quod volebat habuisset, tum ea quam iam explicuimus,

Ordo tentationum.

*SECUN-
DVM ex-
perimentis
Sathane
ex imperio.*

tum ex imperio Angelorum. Imperare enim Angelis Dei solius proprium est.

Doctrina morale.
1. contra
tra super-
biam.

2. Contra
tentantes
Deum.

Quales
sunt pro-
digi.
spe caren-
tes.

Deo iniurij.

Ab exem-
plo quod
NOTA.

Nos vero quid inde discemus? Pauca è multis. Primum notabimus deuicta carnis illecebra, cauendam nobis esse superbiam; hæc enim sicut aliarum virtutum, ita sobrietatis, & continentia comites est, boni haud bonus. Verum hac de re in postrema conuentione agendum erit: nunc huic loco propria quædam tractemus, Inprimis vero quæ ad tentandum Deum, quod hic Christus Dominus prohibet, pertinent. Est enim ut arbitror non nemo, qui dum virtutem se hæc in parte exercere putat, vitio dat manus. Exemplo sint profusi seu prodigi, qui omnia sua turpiter deglutiunt, eos, si tu forte admoneas, ut vitæ postmodum transigenda rationem habeant suæ, confestim ab ijs audies, se spem in Deo collocasse, certosque esse sibi nihil defuturum vnquam. Ceterum non est hæc virtus pulchræ spei, in qua sibi isti applaudunt, sed vitium foedæ tentationis Dei, in quod Sathan hos impellit miseros. Quid enim expectas & expetis à Deo, quod iam habes datum tibi ab eo? quodque loco gratitudinis in contemptum ipsius dissipas & disperdis pessime? Dic quæso si aspiceres mendicum panes, & alia obsonia canibus proijcientem, cum ea spe, te illius preces exauditorum; atque his quæ habuit & excellentiora,

lentiora, & copiosiora daturum munera, dare sine non equidē id mihi persuadco, imo increpares & impostorem in clamares, vixque ne manus illi inijceres tibi temperares: idem igitur tu quoque à Deo tuo expecta. Abundantiam non panis tantum & obsonij, sed & pecuniæ, & aliarum rerum pretiosarum dedit tibi Deus, tu vero lenonibus, meretricibus, aleatoribus, ebriosis, parasitis, epulonibus, hisq; similibus, qui cane putrido foetidiores sunt Deo, omnia donas & dicis fidere te Deo, plura te ab eo accepturū munera. Qua fronte, qua impudentia? quasi miracula à Deo exigis, cum media honeste viuendi iam in manibus habens ea disperdas ac dissipas vniuersa? Præsumptio hæc est & Dei tentatio, non spes & fiducia. Spes enim vera hoc in negotio fundatur in illo adagio ORA ET LABORA, quocum tu neutrum præstas. Oratio enim tua vel nulla, vel execrabilis, quia non pauperibus, amicis, sed inimicis Dei, Deo dona distribuis: labor vero qui vere labor dici potest, adeo est nullus, ut quæ magno longoque sunt parata labore, tu otiosus paruo deglatis perdasque tempore.

Sunt & alia tentandi Deum genera penè innumera. Dixi de illis qui legunt libros hæreticos absque licentia, qui grauissime equidem tentant Deum, ideoq; plerique eorum

*Spes vera
orat & labo-
ratur,*

*Quales alij
multi.
Vt celibes,
ambitiosi,
&c.*

in hæreses præcipitantur. Dico iam de ijs, qui siue iam sacerdotes sint, siue alio modo celibes, suadente diabolo, mittunt se deorsum, conuersantes & dulces sermones miscentes cum sceminis qui tentant Deum dum putant nihil id eis nociturum quod innumeris causa ruine fuit. Tentant & illi Deum qui contrario modo, non mittentes se deorsum, sed ascendentes sursum, (est enim Sathan mille artifex) dignitates cum secularibus, tum vero Ecclesiasticas, appetunt, procurant, multiplicant, quibus tamen pares esse nec possunt, nec curant. Tentant denique Deum omnes qui se periculo exponunt peccandi, absq; vlla necessitate, quorum in singulis statibus infinitus est numerus, maximè in illis qui cæteris sunt periculosiores, vt sunt cauponum, causidicorum, mercatorum & omnium, qui pecunijs lucra consecantur, sed quis vniuersa enumerabit?

Quales omnes periculo se exponentes.

Remedia tria.

Ad remedia venio, quorum nulla excellentiora quam ea quæ dedit Christus. Duobus enim in priori victoria positus, nempe verbo & exemplo, addidit tertium præceptum, miro artificio verbo apposite allato retundit verbum præpostere à Sathana productum, vt nos idem facere doceat. Et nota non sine grandi mysterio in hac sola tentatione quæ *superbia vitæ* à Ioanne nuncupatur, dæmonem scripturam allegasse, vt noris in hæ-

1. Verbum Dei. Quomodo cont. heret. producendū.

in hæresi, quæ ex hac ipsa lacuna cum primis procedit peruertendi sacras literas in maximū *NOTA.* vsum esse, discasque simul qua arte sint retundendi ab iis quibus id competit. Modus iste Christi domini, nempe scripturam contra scripturam adferre, est sane excellentissimus. Euenit enim vt videns hæreticus scripturam contra se allatam, aut omnino obtutescat (vt hic fecit Sathan) aut scripturam illius quam perperam citauerat solutionem ipse in mediū proferat, quod ipsimet haud semel experti sumus, Itaque verbo Dei imprimis obtundendæ sunt tentationes ex superbia emanantes.

Exemplum sequitur Christi, qui sicut in *2. Exemplū Christi.* priori ita in hac, imo in omnibus impugnationibus, nunquam facit quod vult Sathan, atque idem vt diximus nobis est faciendum.

In hoc enim consistit victoria nostræ tota. Postremo addit hic Saluator præceptum dicens *3. Præceptio eiusdem.*

NON TENTABIS DOMINVM DEVM TVVM, cuius nos memores in iis quas attulimus, & in innumeris aliis tentationibus, *Praxis in Apostolis.*

obedimus potius Christo prohibenti, quàm Sathanæ suggerenti. Proinde in omnibus necessitatibus nostris, quantum possumus & valemus media humana adhibebimus, miracula vel extraordinaria auxilia non expectando. Ita fecit Paulus quando ne com- *Act. 9. 25.*

prehenderetur Damasci à præposito Aretæ *2. Cor. 11. 32.* regis,

*Act. 16. &
22. cap.*

regis, in sporta per murum demitti se passus est, quo etiam nomine in quadam epistola sua gloriatur. Ita idem ut effugeret flagella & carceres, ciuem Romanum se esse proclamauit, idque valde vrsit. Ita Petrus eductus è carcere miraculose, *abijt in alium*

Act. 12. 17.

locum vtens humanis medijs & abscondens se, ne inueniretur ab Herode non expectans aliud miraculum, cum suppetent remedia humana: id ipsum nobis est semper faciendum, cum in corporis, tum vero in anime periculis. Sed ad Euangelium redeamus. Itaq; videns diabolus neq; Christu ex illo pinaculo descēdere velle, neq; Angelos ad eum deponendum aduentare, ipse.

*Tertium te-
stationum
caput con-
cupiscentia
oculorum.*

ITERVM secundo, volente seu permit-
tente Iesu

ASSUMPSIT EVM, & tulit per aera
sicut prius.

DIABOLVS idē Lucifer seu Beelzebub.
IN MONTEM EXCELSVM VALDE.
Quidam putant montem istum fuisse trans Iordanem, illum ipsum vnde Moysi Deus ostenderat terram promissionis. Cōmunius tamen & probabilius sentiunt doctores eum fuisse prope locum vbi ieiunauerat Christus, asseruntq; qui eo sunt peregrinati montem hunc inde vocatum fuisse montem diaboli. Quicquid sit hoc est certissimum cum multis miliarib. fuisse distitū
ab

ab Ierosolyma, quo tamen breuissimo temporis spatio Sathan detulit Christum.

ET collocato ac cōstituto in illo excelso monte.

OSTENDIT ei, non Iudæam tantum, ut olim Deus Moyfi (licet aliter) sed

OMNIA REGNA MVNDI. Quam *Quo Sa-
than ostendit
Christo
regna.
Luc. 4. 5.*

id fuerit factum ratione, differunt & dissident doctores, præsertim recentiores, maxime propter Lucam, qui dicit id *in momento temporis* factum: proinde putant quidē dæmonem formasse ex aere quasi tabulā Cosmographicam, figurā ac effigiem totius terræ cōplectentem, hacq; ratione simul ostendisse Christo domino omnia. Quamuis vero nec certi hic esse possit quidquā nec multū referat id ignorare, probatur tamē magis priscorū opinio, qui asserebāt Sathanā digito extenso, monstrasse Christo iuxta diuersas orbis partes Regna & Monarchias diuersas, & non solum regna ipsa, sed.

ET GLORIAM EORVM dicendo, hic *Et gloriam
eorum.* quidem esse regna Persarū, & Chaldæorum opulētissima, ibi vero Ægypti amcenissima, illic autem Græcorum sapientia refertissima, isthic Romanorum potentissima, & sic deinceps regna vniuersa, & quicquid in singulis esset excellentissimū Christo declarabat. Id inquam videtur mihi probabilius: tū ob antiquitatem tum quod tabulas illas potuisset

1. Cor. 15.
52.
Momentū
quomodo
sumitur in
scriptura.

Thren. 4. 6.
Dan. 17.
41.

Sathan re-
dit ad inge-
nium.

Ioan. 8. 44.

1. Mentien-
do.

Luc. 4. 6.

Mat. 23. 18.

2. Gloriam
filii Dei ap-
petendo.

set etiam illi in planitie formare, quorum ergo illum in montem excelsum duxisset? tum denique quia momentum illud temporis apud Lucam non vrget. Certum enim est tam stricte, vt illud Apostolus pro *ictu oculi* accipit, hic sumi non posse, cum etiam tabula illa in ictu oculi à dæmone formari & ostendi non potuissent: intelligendum igitur est momentum pro breui tempore, vt alias non raro in scriptura capitur. Ita enim narratur Sodoma *subuersa in momento*, item illi qui accusarunt Danielem à leonibus *deuorati in momento* coram rege: quæ tamen momenta plusquam hoc in Euangelio durasse, dubitari non potest. Itaque breuissimo tempore dicto modo, omnia ostendit Christo Sathan.

ET DIXIT EI. Vltimam & potentissimam depromens tentationem. Porro mirū est valde eum qui *mendax est & pater eius*, scilicet mendacii, teste Christo, tam diu à mendacio abstinuisse. Idcirco iam ad ingenium redit suum, & inquit.

HÆC OMNIA TIBI DABO. addit vero Lucas eum adiunxisse, *quia mihi tradita sunt, & cui volo, do illa*. Quam arroganter, quam mendaciter, quam vafre, antiquam suam renouat superbiam, fingitque & gloriatur se esse illum qui olim fieri appetebat, verbum patris, filium Dei, cui data est om-
nis

his potestas in caelo & in terra. O mendax qui omnia tua esse asseueras, cum ne acinum quidem vnum sine voluntate Dei cuiquam donare possis. Si tua sunt omnia cur potestatem petis à Deo accipiendi pecora Iob? cur à Christo ingrediendi porcos Gerasenorum? Conceditur tamen nõnunquam dæmoni facultas, illis quos præstigijs dementauit suis, aliqua in pœnam propter duritiam cordis eorum, dandi & distribuendi. Iis inquam qui se ei deuouere solent, vt veneficis, strygibus, hisque similibus execrandis hominibus, quibus melius esset, si nati non fuissent, quam relicto Deo creatore & redemptore suo, spem in inimico ipsius & suo collocasse, sicque ad finem vitæ perseuerasse. O ferro & igne extirpandum genus hominum, ne alijs vt facit noceat, cū in facultatibus & corpore, tum in anima & salute æterna. Et vero haud gratis id quod modicum potest, tribuit talibus Sathan persoluunt enim illi infelices. Ii homines abundanter & superabundanter nimis, quando animam suam donant ei, quæ teste Christo pretiosior est vniuerso mundo. Id ipsum audis in verbis quæ sequuntur, quamuis enim mendaciter, non tamen gratis hæc omnia promittit Christo, adiungit enim conditionem, subdens.

SI CADENS ADORAVERIS ME. Perinde
ac si

Iob. 1. 17.

*Mat. 8. 31.
3. Sceleratos
homines de-
mentando.*

*4. Caro sua
vendendo.*

Mat. 16. 36

5. A Christo blasphemiam adorationem exigendo.

6. Idem facit in omnibus.
Gal. 4. 20.

TERTIUM
Vnde Sathan. na experimentum an Christus sit Deus e peccato.

ac si dicat, si animam tuam tradideris mihi: tunc tibi hæc donabo, alias non. Exigit enim adorationem patriæ & ad idololatriam impellit per summam blasphemiam. Porro idololatriam committit suo modo quiuis mortifere peccans. Ideo enim Apostolus auaritiam vocat Idolorum seruitutem, seu adorationem, vt tu idem de luxuria, ebrietate, homicidiis, periuriis, multo vero magis de hæresibus, blasphemis & ceteris sceleribus intelligas & concludas. Ceterum cur in hac tentatione non addit diabolus verba illa SI FILIUS DEI ES, quæ in aliis adiunxerat? Ratio in promptu est, necessaria n. pro scopo ipsius non erant. Priora enim quæ Sathan Christo suggererat, nisi ad id confirmandum facta fuissent, non euidenter demonstrassent, Christum esse filium Dei, cū tam ad transformationem naturarum, quã ad deportationem hominū per aerea Deus opera creaturæ suæ vti possit: Ideo etiam si ex lapide panem fecisset, vel per aerea volasset, non constaret certo illum esse Deum, donec eo sine id egisset. at vero si (quod erat impossibile) Christus adorasset demonem constitisset illi clarissime, quod scire volebat, eum non esse Deum, cum peccatum in Deum cadere non possit, multominus tam enorme quale est idololatriæ, quam suasisit Sathan.

Ten-

Tentat autem Diabolus Christum Dominum postremo loco *concupiscentia oculorum*. Nam etiamsi hæc tentatio per se considerata & minor, & stolidior sit ceteris: sic tamen preparata omnium solet esse terribilissima. Debilior est aliis, quæ circa minima bona versatur, quæ ideo externa vocantur, quia nec corpus nec anima ea per se appetit. Stulta quoque est quia facile agnoscitur. At vero tali aspersa condimento, quale est dominandi & regnandi facultas, quam hic Sathan promittit fortissima est. Habet enim coniunctam & *concupiscentiam carnis*, cum talibus, quidquid hac in parte libeat factu sit facillimum & *superbiam vitæ* quæ honores ac dignitates ultro sequitur, nisi sis valde cautus. Itaque tentatio hæc ita ornata agit potenter: sed potenter quoque imo potentissime à Christo Domino reiicitur. Etenim.

Concupiscentia oculorum mixta gravissima.
NOTA.

TUNC, audiens videlicet tantam impudentiam.

Quomodo à Christo reiicitur.

DICIT EI IESVS, cum quadam indignatione & stomacho.

VADE SATHANA. abi, apage te hinc ò aduersarie (id enim verbum Sathan designat) neque loquaris mihi quicquam amplius, neque sis ulterius molestus.

SERI-

*Quando sit
presidium
in scriptura*

SCRIPTVM EST ENIM. Ad solitum & solidū
recurrat remedium, ad scripturam inquam,
vt quid nobis hac in parte sit faciendum di-
ligenter inculcet. Propter obliuionem enim
verbi Dei, omnes pene victorias reportat
Sathan ex nobis. Exemplo sit Apostolorum
princeps de quo Lucas. *Et conuersus Domi-
nus respexit Petrum. Et recordatus est Petrus
verbi domini cuius* (vt etiam alias notaui-
mus) si antea recordatus fuisset, tam turpis
tentatio illum non oppressisset. Obliuio i-
gitur *verbi domini*, & eorum quæ nos illud
docet causa est maxima casus nostri. Quare
ad imitandum non Petrum obliuiosum, sed
& Petri, & nostrum dominum Iesum in re-
tinendis & in memoriam nobis reducendis
contra omnes tentationes sacræ scripturæ
locis, solertes simus dilectissimi. Id enim si
fecerimus, spes in nobis exurget eximia,
tum celebris ex hoste referendæ victoriæ
tam salutis nostræ. Sed iam audiamus,
quam scripturam Christus contra Satha-
nam producat.

Deut. 6. 13.

DOMINVM DEVM TVVM ADORABIS in-
quit, testimonio petito ex eodem quo an-
tea Moyti loco, sed aliquantulum immuta-
to, sensus tamen idem omnino est. con-
cludit.

*Adoratio
& seruitiū
duplex.*

ET ILLI SOLI SERUIES. Tam adorationē
quam seruitutem latræ intelligit. Alias e-
nim

nim & adorare homines, & seruire illis certo adorationis & seruitii genere licet, fuitque sanctis vfitatum. Ita Abraham adorauit populum terræ, filios videlicet *Heth*, etiamsi essent idololatræ: ita nepos ipsius Iacob adorauit pronus in terram septies Esau fratrem suum à Deo reprobatum: ita idem Iacob Laban focero suo licet idololatræ seruiuit viginti annis, vt ipse testatur: ita & alii viri sanctissimi, impiissimis sæpe sese submiserunt, sed vsque ad cultum latriæ nunquam quem tamen hic Sathanas à Christo exigit, cum ne minimo quidem honore dignus esset, propterea à Christo grauius reprehensus & repulsus, licet inuitus, recedit tamen. Nam sequitur in Euangelio hodierno.

Gen. 23. 7.

Gen. 33. 3.

Gen. 31. 41.

TUNC RELIQUIT EVM DIABOLI VS, non tamen in perpetuum. Nam Lucas inquit. *Et consummata omni tentatione diabolus recessit ab illo vsque ad tempus, vt noris & ipsum Christum alias ab eo tentatum fuisse, & nos post victoriã semel & iterum, imo millies reportatam securos esse non debere. Ait autem Lucas omnem tentationem consummatã fuisse, quia ad hæc tria capita, omnes aliæ quæ innumeræ sunt reducuntur, vt & Greg. & alij sancti notant, & nos aliqua ex parte ostendimus, pauca alia in sequenti concione dicturi, itidemque*

Sathan. ad

tempus re-

cedit.

Luc. 4. 13.

Greg. hom.

16. in Eua-

ang.

H

ultima

ultima quæ ministerium nobis Angelorum
explicant verba discussari.

DE DUEL
LO quadã.

Iam vero quandoquidem fauente Chri-
sto Iesu expositionem Euangelii pro nostro
modulo perfecimus, ad calcem concionis
tum de duello isto admirabili, tum quonam
modo hinc in spem erigi possimus, paucis
quædam adnectamus. Et duellam quidem,
quomodo transactum fuerit vidistis, perso-
nas confligentes agnouistis, supremũ vide-
licet bonum, & supremum nequam, arma
quoq; hinc & inde vibrata animaduertistis,
& locum conflictus conspexistis, qua in de-
serto, qua in ciuitate, qua in monte, & alia
adiuncta vt reor intellexistis, pene tamẽ nõ
plene: plenam enim (dummodo illa haberi
possit) harum rerum meditationem piis ve-
stris relinquo contemplationibus, ego vero
pauca de causis pugnæ huius subnecto. Su-

Cur susce-
ptum? Tum
Christi.
Heb. 4. 15.

sceptum est autem duellum istud, parum
Christi causa, vt impleretur quod de illo di-
xit Apostolus, *tentatum autem per omnia pro
similitudine absque peccato.* Ad similitudi-
nem enim nostri, id est sicut & nos tentatus
fuit, eo excepto, quod nos aliquando suc-
cumbimus & peccamus, id vero Christo
factu impossibile fuit, ideo dicit *absque
peccato*: partim ipsius Sathanæ ergo, vt
vinceretur à fortiori, & spolia eius dis-
tribuerentur, quod in Christi resurrectione
ne fic-

Tum Sa-
thana.

ne fieri ceptum est, partim vero & maxime
 propter nos nempe ut incitaremur ad Chris-
 tum sequendum ut animaremur ad ho-
 stem debilitatum persequendum, ut instrue-
 remur quomodo armis concessis esset no-
 bis utendum. Arma vero generalia quidem
 sunt, verbū Dei, quo tanquā clypeo solidissi-
 mo muniti, omnes igniti serpentis ignitas
 excipiemus sagittas, & resiliet à nobis. Hoc
 est. n. quod nos docet Iacobus dicens, *resisti-
 te diabolo & fugiet à vobis.* At ego inquis
 simplex sum scripturā non novi. Quæro no-
 sine decalogū seu decē præcepta, septemq;
 peccata cap talia? Si ignoras, cur Catechis-
 mū non discis? tu vero et refugis: si scis idi-
 psum sufficit, præsertim si addideris quæ a-
 liquando pro concione audiuisti. Exempla
 adferre non est huius temporis tu ea & à te
 ipso, & ab aliis facile habebis.

Ad singularia venio, quæ tango potius
 quā tracto. Supremus hostis noster est dia-
 bolus: instrumenta vero eius sunt illa tria
 quæ Ioannes commemorat, & Euangelium
 & ipsa experientia demonstrat, *concupiscen-
 tia* inquam *carnis concupiscentia oculorum*
& superbia vite. Carnem franges cum a-
 liis: tum ieiunio ut fecit Christus licet
 non indigeret: tu qui indiges, si non facies,
 quam excusationem habebis? Eam inquis
 quia ego non possum ieiunare, sicut ieiun-
 auit

*Tum nostræ
 causa.*

*Quomodo
 Christus in-
 mitandus.*

In genere,

Iac. 4. 7.

In specie.

*i. Carnem
 ieiunio do-
 mando.
 I. Ioa. 2. 16.*

*Excusatio-
nes refutan-
tur
NOTA.*

navit Christus Dominus. Ego vero tibi plus dico, te neque debere sic ieiunare (excipio quos ipse Christus excipit, qui paucissimi toto Evangelii, imo totius mundi ævo) esset n. hoc tentare Deum, idcirco extrema sunt fugienda, ne deludamur à Sathana, præstandum autem quod Ecclesia amanter præscribit. Sed neq; id quidem possum inquis, magnam n. sentio famem, & debilitor, & dormire non possum, cibiq; isti quadragesimales cõplexioni meæ non seruiunt. O quam frequentes eiusmodi querelæ. O quam plerumq; falsæ & deceptorix. Vis videre? Cogita si deesset tibi cibus famis tempore, si in obsidione esses, si in captivitate apud Tartaros, quod haud rarum in hisce partib. si in triremibus, quid faceres? quando vel mucido pane eoq; in mensura dato, vel carne equina, semicruda victitare deberes? Pati me inquit oporteret, vel etiam agrotarem, vel forte morerer. Forte etiam non, imo forte robustior fieres, prout cum quibusdam cõplexionis & educationis tenerrimæ factum intelleximus. Imo nunquid innumeras hac de re historias non habemus? quomodo principum, regum & monarcharum filii austerissimam postea vitam duxerunt. Quam igitur excusationem iis nos in illa die accusantibus dabimus? Solus ille admirabilis Iosaphat, de quo apud Damasc. legimus, tanti Mo-

*Damascen.
in historia.*

ti Mo-

ti Monarchæ, tam delicate, à patre idololatra educatus filius, vt nihil supra postmodum eremiticam austeritatem ducens vitam, omnes istos qui complexionē inculant grauius arguet, vel etiam condemnabit. O quantopere pater mendacii Sathan, per mendacem carnem nostram sæpe nobis imponit? tam in quantitate quam in qualitate, ac aliis ciborum circumstantiis? Paucis humanam naturam esse contentam dicebant antiqui & res ipsa loquitur. Apud nos quoque in prouerbio vertitur, plura desiderare oculos quam ventrem, quod verum est, sed illud multo etiam verius ex ipsa scriptura depromptum, plures debilitari, imo emori cibi abundantia, quam ieiunio. Vide ergo nedum carni condescendis, carnem ipsam perdas, & dum complexionem incusas, complexionem soluas. O quam pulchre & veraciter mater nostra ipsi Deo loquitur [hoc sollempne ieiunium, animis corporibusque curandis salubriter institutum esse] Huic igitur fidem potius adhibeamus, quàm deceptæ, & deceptrici carni nostræ. Quod si in illis necessitatibus & casibus talia pateremur inuiti, absque vilo præmio, quæ nostræ est quæso dementia nolle libere, & libenter eadem sufferre, magna & certum spe mercedis? Quod si famem, debilitatem, insomnia, & alia huiusmodi sentis,

H 3

quid

*de Barlaam.
& Iose.**Ieiunii fructus.*

quid noui, quid mirum? cum idcirco ieiunium sit institutum vt affligamur, vt debilemur, vt somno minus indulgeamus (pro ut nos eadem Ecclesia in hymno quodam monet) vt carne patiente spiritus non patiatur? At remedium in promptu est, idque efficacissimum, nempe intueri mentis oculis faciem Salvatoris nostri Iesu, quæ post tot dierum inedia[m] famemque quam vltro suscepit grauissimam, ita impalluerat, vt inde Sathan animaduernerit illū esurire, quid ni igitur nos modicum quid molestiæ ipsius & nostri sustineamus causa, qui tanta nostri pertulit gratia? Faciamus igitur obsecro & faciamus alacriter. Alacritas enim cum vili & paruo cibo, & nutrit melius quam exquisitissima fercula, & spem in nobis certam erigit, auxilium nobis adfuturum ex alio, vt tristitia lato peragamus animo.

*Remedium
Christi pal-
lor.*

Exhortatio.

*Concupi-
sceniam o-
culorum re-
pellendo.
Christi &*

Percorro reliqua. Concupiscentia oculorum, siue illam amici, cognati, socii ingerant, siue malo ex appetitu, siue aliunde è mundo obueniat, profliganda est vocula illa admirabili Christi domini VADE. Apagete hinc (dicas ei) tace, obmutescite, non obedio, non procuro, imo refugio vanitates, vel potius calamitates istas, quo enim quis talibus plus abundat, eo maioribus curis illumangi, ideoque inferior est oculis video, manibus

nibus palpo meis. Quare monentem Apostolum, *habentes alimenta & quibus regamur his contenti simus, & audio, & obedio, & dictū sapientissimum satis demirari nequeo.* Vere n. qui his contenti non sunt, nunquam contenti sunt, cū quo plura habeant, eo in dies, imo horas singulas, plura & potiora appetāt. Hoc contra concupiscentiam oculorum est remedium excellentissimum. Addes & aliud eisdem ex hac ipsa Evangelica historia, recordaberisq; ea quæ mundus appetit uniuersa, tam euanida fore, quam euanere illa quæ Sathan Christo in aere ostendit, siue id digito, siue per figuram aliquam fecit. O quam res est futilis tam rebus nihili affici? Quid vero refert etiamsi paulo tardius id fiat, si tu inde nihil præter pœnas æternas referas?

*1. Tim. 6, 8.
Apostola
dicta.*

Facto Evangelico.

Ratione.

Superbia denique vitæ, & eodem modo ac verbo VADE explodenda, & humilitate ac patientia profliganda omnino erit. Quarum virtutum vt alias semper, ita hic quoque præstantissimum in Christo Iesu exemplum habemus. Quis enim non obstupefeat filium Dei adeo se hosti suo submisisse, vt portari se ab eo per aerea permiserit? adeo patientem fuisse, vt quem pro tot blasphemis sibi irrogatis in momento ad nihilum redigere potuisset, illum ne increparet quidē, nec acerbius

*3. Superbiā
frangendo
humilitate
& patientia.*

quid diceret preter verba illa VADE SATHANA, quæ postmodum etiam Petro dilecto sibi discipulo dixit? Qui erunt superbiæ vitæ tam excelsi muri, qui hisce duobus arietibus non confringantur ac penitus comminuantur? Nulli equidem si humilitatis & patientiæ Christi Domini diligentes fuerimus imitatores. Faxit Deus.

Summa ditorum & spei erigenda media.
1. Fides eius que regula.

2. Duelli meditatio.
3. Mundana spei profligatio.
4. Ieiunium.

5. Fiducia non tentatio Dei.

Postremo de spe in nobis erigenda augendaque dicendum est nobis, nec quidquam aliud, quam dicta in cumulum redigendo. Si n. ea quæ diximus obseruauerimus, spe pulcherrima minime carebimus. Cuius quidem virtutis cum fides sit fundamentum, hæc à nobis possidebitur, si scripturam sacram nõ proprio è sensu, vt hic diabolus, & omnes hæretici, sed ex sensu Christi, quem consensus Ecclesiæ nobis suggerit interpretati fuerimus; addemus porro nocturnam ac diurnam duelli: tum Christi, tum nostri meditationem, & exercitationem: addemus spei mundanæ quæ in mendaciõ posita est; & cuius mundus plenus est, seriam profligationem: addemus ieiuniorum ab Ecclesia institutorum, etiam cum aliqua carnis molestia sedulam obseruationem: depressa n. ad ima carne per inedia, spiritus per spem ad suprema erigetur: addemus & ordinatam fiduciam in auxilio diuino ac angelorum eius, Deum non tentando, sed illi collaborando,

rando, & medijs humanis quamdiu possumus utendo, ut Petrus & Paulus Apostoli, alijque fecerunt sancti: addemus & vigilantiam, qua malam securitatem profligabimus, scientes Sathanam, etiam si victus fuerit iterum centies milliesque reuersurum: ex quo quanto frequentius triumphabimus, tanto vires eius magis magisque debilitabimus ipsique contra eum fortiores euademus: addemus denique eam de qua in prima concione disseruimus, sanctam huius patrie consuetudinem, poenitentiam agendi & confitendi in ipso quadragesimae ingressu, ne inutilia & vana sint ieiunia nostra. Melius igitur est inquis non ieiunare, si inutiliter ieiunare debeo. Absit ut id melius dicatur, quod ne bonum quidem est, imo est duplex peccatum, ad ieiunium enim obligaris, quod si non obseruas peccas, & priori peccato de quo poenitere non vis hoc aliud adiungis. Melius itaque imo optimum erit, si id quod dictum est diligenter obseruaueritis. Hac enim ratione spes vera viuaque tanquam *Lucifer oriatur in cordibus vestris*, qua Luciferum illum infernalem, cum satellitibus ipsius profligabitis praestante Domino nostro Iesu Christo, qui cum Patre in unitate Spiritus sancti viuit & regnat Deus per aeterna secula, Amen.

6. *Vigilantia.*

NOTA.

7. *Confessio ex more.*

Obiectio retunditur.

2. *Pet. 1. 19.*

* *

*
H 5

CON-

CONCIO IV. CHARITAS.

CHRISTI Et ecce Angeli accesserunt, & ministra-
LEX A- bant ei.
MABILIS

SIMA.
Triplicis a-
moris signū
in præcipi-
ente.

Id Christus
excedit.

1. Ioan. 5. 3.
Mat. 11. 30.

INTER alia amoris & benevolentię Prin-
cipis erga subditos, patris erga liberos,
sponsi denique erga sponsam suam signa &
indicia illa tria sunt insignia. Primum tole-
rabilia eis præcepta præscribere, (nam dare
nulla, naturæ horū omnium repugnare vi-
detur) alterum, mediā ad ea perficienda quę
mandantur tribuere sufficientia; Postremū
efficere ut & fructus ferant, & præmia refe-
rant. **H**errima. Ea vero omnia Christus Ie-
sus, Dominus, pater & sponsus noster ita
præstitit, ut lōgo omnia superarit interuallo.
Mandata enim & leges non tolerabiles mo-
do, sed & leues Christianis dedit, clamante
dilecto eius discipulo, *mandata eius graua nō*
sunt, & ipso legislatore, iugum meum suauē est,
& onus meum leue. Media vero & vires ad ea
exequenda quę præcipiuntur, tam sunt effi-
cacia, ut ab origine mundi ijs similia visa au-
ditæ fuerint nunquam, indeque fructus
copiosi. Quid de mercede dicam? dicat ipse
qui

qui illam tribuere consuevit, *mensuram bonam & confertam, & coagitatam, & superfluentem dabant in sinum vestrum*, inquit Iesus, quod non de illa tantum, sed etiam de hac vita intelligendum esse, tum alia scripturæ loca, tum hoc ipsum quod præ manibus habemus Euangelium, haud leue nobis præbet argumentum.

Itaq; præmissa thematis explicatione, tria ista in hac concione demonstrare studebimus, tum ad declarandum amorem erga nos dulcissimi Iesu: tum ad excitandam in nobis erga illū dilectionem ac gratitudinem. Efficere obsecro Saluator noster in nobis quod tibi semper placuit, placetq; in tuis, vt & nos tui esse, teq; in æternum laudare valeamus.

Deiuncta à Christo Domino omni tentatione, & profligato ad tempus Lucifero (sicut in primoribus audiuitis concionibus) vt typus eorum quæ nobiscum geruntur, detur nobis aliquis & gustus.

ET ECCE, inquit Matth. ad admirationem nos hac particula excitans.

ANGELI Boni quos administratorios spiritus Apostolus vocat.

ACCESSERVNT, in visibili forma, sicut & Sathan, nam inuisibiliter aderant semper.

ET MINISTRABANT EI, Christo videlicet triumphatori è Sathana. Qua vero in

PROPO.
Quadr.
membri.

I. MEM.
BRVM.
Thema.

Heb. I. I. I.

Ministrant
Angeli.

*Tum cibū
procurādo.
Tum Chri-
stum depo-
nendo.*

*Doctrina
inde.*

Et consolatio.

*II. MEM-
BRUM.
Lex Christi
suavis.*

in re illi ministrabant? Doctores passim
asserunt, eos in esca procuranda ministrasse
Christo, quē quidem cibum à virgine ma-
tre ipsius sanctissima tulisse Angelos pij pie
contemplantur: alij tamen arbitrantur eos
etiam Christum Dominum de monte de-
posuisse, quod à vero alienum non est, nem-
pe Luciferum ter prostratum, ideoque in-
dignabundum, ita in monte illo excelsō &
prærupto Christum reliquisse, vt naturali
modo ipse pedibus suis inde descendere nō
posset. Itaque Christus Dominus sicut è pi-
naculo deponi ab Angelis nolens docuit
nos vti humanis medijs, quamdiu ea suppe-
tunt, ita nunc eorum vtens ministerio, in-
struit nos vt omni humana ope destituti, to-
tam fiduciam nostram in Deo colloce-
mus. Id enim si fecerimus efficiet ipse procul om-
ni debito, quod ad maiorē nominis sui glo-
riam magis nobis expedire iudicauerit. Hæc
de themate dicta sunt: Addita porro con-
solatione. Nempe propter nos hæc acta es-
se, vt sciamus, quotiescunque contra Satha-
nam victores euaserimus; nos quoque siue
angelica, siue Domini Angelorum suauis vi-
sitatione nunquam priuatum iri. Magnum
diuini amoris argumentum: sed iam ad ea
quæ præcipue proposuimus accedamus.

Tria sunt quæ ignauis in lege Christi gra-
uia & aspera esse videtur, primo statuta Chri-
sti per

si per Ecclesiam promulgata, præsertim lex
ieiuniorum: secundo tentationes & frequē-
tes & variæ: tertio pœnitentia fructusque
ipsius. Ad hæc tria omnia quæ in Ecclesia
sunt acerba reduci posse videntur; quæ cum
Catholicis quibusdam: tum vero hæreticis
vniuersis ita sunt exosa, vt ea aut è medio
tollant funditus, aut si id nequeunt ferant
impatientissime. Inique sane vt paulo post
videbitis; nunc vero tria hæc ex Euangelio
ostendamus, & duo quidem priora clarissi-
ma sunt. Ieiunat enim & tentatur Iesus: ter-
tium vero statim sequitur. Peracta enim om-
ni tentatione *venit & habitauit in Caphar-
naum, & exinde cepit Iesus prædicare, & dicere,*
pœnitentiam agite. Imitatus videlicet & om-
nes Prophetas Prophetarum Dominus, &
ipsum præcursoresuum Ioannem Bapti-
stam.

De his itaque tribus, dicam vobis tria PA-
RADOXA, quæ videbuntur forte quibus-
dam omnem fidem superantia: at in rei ve-
ritate certissima sunt. sunt vero illa. Ab ipso
mundi exordio, nunquam fuisse: tum legem
ieiunandi placidiorem: tum vim tentatio-
num tolerabiliorem: tum pœnitentiæ con-
stitutionem suauiore, ac nunc est. Quam
iniqui igitur sumus, si contra hæc murmu-
ramus? quam ingrati si ea non obseruamus?
Discurramus & demonstramus singula per
ordi-

*Tria acer-
ba de quib.*

*Mat. 4. 13.
Ibid. 9. 17.
Matt. 3. 1.*

*P.A.R.A.
D.O.X.A
T.R.I.A.*

PRIMUM ordinem breuiter. Lex ieiunij Christi per
ieiunium Ecclesiam siue Ecclesie accepta à Christo
numquam potestate, (pro eodem enim hæc computa-
ac nunc le- mus) est, vt Christi fideles statis anni tempo-
uius. ribus, & diebus, à certo ciborum genere sese
 contineant. Plura, in ieiunio Catholicorum,

Tribus è quæ ad essentiã eius pertinent, ego non cer-
vapibus. no, imo ceruo pauciora. Nam excipiuntur
 ab hac ordinatione personæ haud pauca, vt
 veram & filijs indulgentem matrem agnos-
 cas. Confer hæc cû omni quæ fuit ab initio
 diuina ieiunij lege, & reperies non vno, sed
 tribus omnino modis nostrã præ alijs leuio-
 rem esse.

I. quia nunc Primo quia in omni lege fuit perenne
nullum est quoddam ieiuniũ. Semper enim à certo cibi
perpetuum, genere perpetuis abstinebatur temporibus;
et olim. talis vero, cibus nunc nullus est, ideoq; etiã
 ieiunium perpetuũ nullum. Et in paradiso
 quidem ac postea vsq; ad diluuium, fuit, siue
 lex, siue cõsuetudo ieiunandi omniũ grauif-
 sima. Videtur enim quod tum temporis ab
 omni carniũ, volucrũ, & piscium abstine-
 batur genere. Quid enim denotat illa cõces-
 sio à Deo, Noë facta, *Et omne quod mouetur*

Gen. 9. 3. *et viuit, erit vobis in cibum quasi olera vivẽtia,*
tradidi vobis omnia, nisi eos hac facultate an-
tea caruisse? ideo, inquit, quasi olera virentia
tradidi vobis. oleribus enim tantum & arbo-
 rum fructibus, tunc victatabant homines.

Quod

Quod evidentissimū etiam est ex illis verbis
Dei ad primos parentes in ipsa creatione,
Ecce dedi vobis omnem herbam afferentem semen

Gen. 1. 29

*super terram, & vniuersa ligna quæ habent in se-
metipsis semētem sui generis, vt sint vobis in escā.*

Deniq; ex his insuper terræ nascentibus ex-
cipit adhuc Deus in Paradiso vnā arborem

dicens, *ex omni ligno (id est fructus cuiusuis
ligni) Paradisi comede, de ligno autem scientiæ*

*In lege
tura.*

mali, & boni ne comedas. Quid ad hæc dicent

Gen. 3. 4.

nostri carniuori, qui timent ne moriantur,
si aliqua die carnibus se non infarciant? Post

*In lege
Moysi*

diluuium etiam si placidius se gesserit Deus
in præcepto ieiunij, fuit tamen etiā ibi per-

enne ieiunium dicente Deo, *excepto quod
carnem cum sanguine non comedetis*: quæ tamē

laxitas non diu durauit; successit enim lex
data per Moysen, in qua quā acerba & per-

petua fuerit lex ieiunij, & ego in altera con-
uentione innui, & vos me tacente scitis: simulq;
agnoscitis ex hoc iam capite verū esse quod
diximus. Nam etiam si in primitiua Ecclesia
legem ieiunij similem illi Noë à Deo datam
Apostoli sanxissent: tamen etiam hanc iam
desiisse nostris; atque ita perennis lex de ab-

stinentia nulla amplius apud Christianos re-
peritur.

Secundo leuior nunc est lex ieiunij, quam
olim ex illo quoq; capite, quod omnia prio-

*2. quia sa-
cile dispen-
sabie.*

ra ieiunia ab ipso Deo, & quoad præceptum,
&

& quantum ad modum constitutum fuerint. nunc licet diuinum sit præceptum de ieiunio, vt in secunda concione audiuitis, modus tamen ieiunandi totus est in manu Ecclesiæ positus: proinde olim dispensandi in lege ieiunij difficillima erat ratio, quæ nunc & facilis est, & fit pro ratione locorum ac regionum. Quæ laxitas quanti sit æstimanda quis non videt? Magis porro etiam tertia, nempe ipsa lege Ecclesiastica excipi à ieiunio personas quasdam, quod an vnquam ab orbe condito in vsu fuerit non memini me legere. Agnoscamus itaq; dilectissimi hanc Christi gratiam, neque vero per impatientiam ad iniquas murmuraciones; sed per pietatem ad gratitudinem impellamur rogo, vt quod magna cum charitate ac lenitate est institutum, cum amore & alacritate vt veros filios decet, & suscipiamus & exequamur.

3. quia non
omnes legit

TENTATIONES sequuntur, quod alterum acerbitarum caput est. A quibus, quæ lex, quis locus, quæ personæ, quod tempus liberum vnquam fuit? Nihil horum equidem. Cum ipso mundo, & in ipso Paradiso cœperunt, quodq; notandum maximè originem suam propter ieiunium habuerunt. Audita enim Sathan lege. *ne comedatis*, statim insurgit cum suo *nequaquam*. O quam ad amissim illum nunc & hæretici, & quidam

Tentatio-
nes perpe-
tuas esse.
NOTA.

Gen. 2. 17.

Gen. 3. 4.

dam incauti imitantur Catholici, addentes argutiūculas diabolicis illis per similes? Hoc igitur fuit tentationum initium, cui progressus mundi progressum, finis finem dabit. Sicut enim piscibus in aqua, ita hominibus dum hic sunt, in tentationibus viuere proprium est. Decurritur igitur & decurretur in hoc tentationum stadio toto mundi tempore, non tamen pari passu, nunc enim grandiori qui volet, uti poterit, quæ nouæ legis est gratia & suauitas.

Aio itaque nunquam ab ipso mundi ortu tentationes fuisse tolerabiliore, quam nunc sunt. Id vero prouenit duplici à capite ad quæ cetera referuntur. Iam enim & tentator est debilior quam olim, & homo est firmior quam olim. De hoc postremo in alijs concionis partibus agemus, quando media & remedia à Christo nobis relicta excutiemus. de priori dicamus iam aliquid. Compertum est Christianis singulare certamen, quod hodie cum suo nostroque hoste Deus homo factus Christus Iesus iniuit perdurasse vsq; ad crucem, quo tempore, quem hodie tribus ictibus debilitauit, ita prostrauit, ut impleretur quod olim prædicendo cecinerat Dauid dicens, *Deus conteret dentes eorum, molas leonum confringet Dominus, leonum inquam infernalium, qui teste Apostolorum principe rugientes cir-*

I cumeunt

A simili.

*SECVN-
DVM P.A.
RADO-
XVM. Te-
tationes
nunquam,
Et nunc to-
lerabiles
1. Nostræ
ratione.
2. Dæmonis
denique cau-
sa.
Cuius den-
tes contriti
à Christo.*

Psal. 58. 7.

1. Pet. 5. 8.

Miro artificio.

NOTA.
A simili.

Eph. 2. 20.
1. Pet. 2. 4.

*Tria nobis
præstita beneficia.*

Luc. 4. 13.

*Ambros. in
hunc locum
Luca.*

cameunt vt deuorent nos, comminuit dentes Deus. Et videte quanto id cum artificio perfecerit. Sicut enim quispiam à leonibus seu canibus appetitus, nihil ad eos debellandos artificiosius excogitare posset, quam si lapidem carne circumuolutum in illos proiiceret, quem leones canesue rabi- de, vt solent arripientes, dentes in eo comminuerent suos. Ita omnino fecit Christus Dominus, idq; futurum Propheta pulchre his notat. *Lapidem enim illum angularem, virtuum, à Deo electum, honorificatum, diuinam inquam personam quodammodo cooperuit Christus Iesus carne humanitatis nostre quã nostri similem peccatricẽ putans esse leo ille & canis infernalis, irruit in eam; cum hodie, tum vero postea, maxime autẽ in cruce, vbi impletũ est, quod hic audis; dentes videlicet ipsius. Contritos, molaresq; confractos esse.*

Tria itaq; nobis præstantissima Christus Dominus præstitit beneficia; Primũ quod iam audistis. Scitis enim leonem canemue qui comminutos habet dentes adeo formidabilem non esse. Secundum quia illum abegit, vt audis in Euangelio, nec solum à se, sed etiam à nobis, non quidem in perpetuum. (Si enim de Christo dicitur, *recessit ab eo vsque ad tempus*; quanto magis id de nobis intelligitur?) ita tamen vt rarius accedat; qua de re D. Ambrosius, inquit [vides ergo ipsum

ipsum diabolum non esse in studio pertinacem, cedere vero solere virtuti, & si invidere non desinat: tamen instare formidat, quia frequentius refugit triumphari.] Tertium quia arma ad depellendum Sathanam reliquit nobis; sicut is qui lapide à se abigit canem, alteri victori arma contra eundem linquit: ita omnino Christus. Est igitur quod hanc triplicem gratiam, novæ legis propriam agnoscamus, est cur dicamus nunc tolerabiliores esse tentationes, quam olim fuere; est quod Christi Iesu amorem in nos consideremus, & pro amore amorem, gratitudinem & gratiarum actiones reddamus. Atque vti nam, & id ut par est agamus, & tantis donis, ut ipse cupit utamur diligenter.

At inquis, multa & varia sunt nunc tentationum genera, modi vero omnino innumerari. Quinimmo (addes) compertum est, quo quis plura à Deo accepit beneficia, sanctiusque vivit, eo illum magis concuti tentationibus. Quid? Putasne hæc antiquitus defuisse? erras profecto si id autumas. Nonne audiivisti olim clamantem Iobum, *Militia, seu tentatio est vita hominis super terram?* Ut ergo catena ex annulis; ita vita nostra ex tentationibus connectitur. Id quidem certum est, non

*Obiectio de
multitudine
tentationum
solvitur.*

*Semper ead
fuisse restat
Iob, &
similitudo.
Iob. 7. 1.*

Diuersimo de rament. omnes æqualiter tentari, pauci enim in veteri Testamento, Iobo & Machabæis, pauci in nouo, Apostolis & alijs athleticis sunt perfimiles. Fieri etiam potest vt vnus centum patiatur tentationum insultus, dum alter ne decem quidem sustinet. Ceterum hanc diuinæ prouidentix abijssum, ingredi nec debeo nec volo: Nunquid enim ego *consiliarius eius fui?* Quatuor tamen pro mea & vestra consolatione hic suggero. Principio hæc nihil officere dictis nostris; siue enim plures, siue pauciores sint tentationes, semper tamen verissimum est, eas tolerabiliores nunc quam olim esse. Profiteor deinde tam in his, quam in alijs similibus omnibus, siue quis ea capiat, siue non, nec iniustitiam, nec crudelitatem in Deo esse vllam. Est porro pijs Catholicis multiplex hæc consolatio. Hinc enim euidenter videmus verum esse quod inquit Apostolus, *fidelis Deus est qui non patietur vos tentari supra id quod potestis.* Cum enim varios tentat, scit quid quis sustinere valeat. Num figulo insipientiorem faciemus Deum? Nouit ille qualem ignem vas quodlibet à se factum sufferre potest: & nesciet Deus, homo à se creatus quas tentationes valebit supportare? Absit à nostris mentibus tanta blasphemia. Postremo aio, quod etsi nobis certo constaret, plures
nunc

Rom. 11. 34
De quo qua
ruor

NOTA.

1. Nil id nobis obesse.

2. Nullum esse Deum.

3. Et fidelem ab exemplo.

1. Cor. 10.

33.

4. Cur nunc sint tolerabiliores tentationes.

nunc quam antea tentationes reperiri; mirum tamen id videri minime deberet: tum quod plures iam quam olim numerentur, qui Deo seruiunt. *Omnes autem qui pie volunt viuere in Christo Iesu persecutionem patientur*, inquit Apostolus; tum quod maiores nunc sint consolationes, quæ pie viuentibus non tolerabiles modo, sed etiam dulces reddunt tribulationes & tentationes, eodem attestante & dicente. *Quoniam sicut abundant passiones Christi in nobis; ita per Christum abundat consolatio nostra*. Et iterum: *Superabundabo gaudio in omni tribulatione mea*. Itaque (claudo cum eodem) *consolamini inuicem in verbis istis; ex bonitate enim & amore erga nos Christi Iesu, hæc proueniunt vniuersa*.

Quisnam est inquis amor iste? quæ consolatio? cum tot amaritudinibus, tribulationibus & impugnationibus coniuncta? Quidni potius effecerit Christus, vt Christiani perpetuis abundarent consolationibus? Hæc quidam. Quibus egregie competunt verba illa simili in negotio à Christo Domino dicta duobus Apostolis, *Nescitis quid petatis*, *Nescis inquam, ô homo qui talia cogitas, quid desideres, quidue oquaris*. *Opras enim quod in hac vita oprabile non est*. *Loqueris & reprehendis quod facis tuis ipse approbas*. Quis enim

*2. Tim. 3.
12.*

2. Cor. 1. 5;

2. Cor. 7. 3.

*1. Theff. 4.
18.*

*Alia murmuratio
Deum iudicans.*

Inepta.

Mat. 10. 38.

*Iniqua ipsis
mei testib.
à simili
exemplo.*

naturalis amor est fortior eo, quem pater in filium, mater erga propriam gerit prolem.³ Cur igitur tu ô genitrix à te genitum genitamue ab vberibus abstrahis tuis, indignantem, eiulantem, imo nonnunquam etiam ægrotantem? Cur tu ô pater ablegas à te filios magna cum illorum molestia ac mœrore? Si liberos non amatis, quomodo parentes estis? si amatis cur tantam crudelitatem in eos exercetis, & non potius quod ipsi volunt eis permittitis? Amamus inquis etiam in isto actu sic enim expedit illis. Secus enim si faceremus, nec infans solido assuesceret cibo, fieretque debiliior, nec puer domi altus in delicijs proficeret quicquam, essetq; sibi, & toti domui nostræ dedecus ac ruina. Cur ergo rogo te negas Deo, id quod tibi duce tribuis ratione? cur crudelem vocas amore magis quam tu æstuantem? nonne per prophetam audisti eum dicentem. *Nunquid obliuisci potest mulier infantem suum, ut non misereatur filio vteri sui? & si illa oblita fuerit, ego tamen non obliuiscar tui.* Exclamabo hic cum Dauide. *Recta iudicate filij hominum, cessa- teque arguere in Deo, quod laudatis in vobis; præsertim cum Deus præter amorem iustitiæ hic habeat plurimum. Si enim solius peccati originalis causa potuit nos perdere omnes, quid conquerimur, si & propter hoc, & ob nostra grauiora etiam pec-*

*Amor Dei
in nos.*

Isa. 49. 15.

Psal. 57. 2.

*Tribulatio
num causa
varta.*

cata

cata, tantillas immittit tribulationes & tentationes? cum insuper nostri id commodi causa faciat? Lege Apostolum hoc ipsum exemplum matris tractantem, & eos qui lac consolationum adeo appetunt, iam *carnales* vocantem, iam expertes *sermonis iustitie* eos esse docentem, iam asserentem tales non habere *discretionem boni & mali*. Quæ omnia cum in vitio sint, fugienda nobis erunt dilectissimi, inordinatus porro consolationum amor, conuertendus in gaudium de tribulationibus, & in gratiarum actionem, ut nos Apostoli monent.

Neque vero satis est grato suscipere animo immixtas tribulationes ac constantem se in illis perferendis præbere, sed & alias tentationes præter has necessarium est cognoscere, agnitis resistere, easque solerter profligare. Duo enim cornua habet bestia illa cruenta diabolus, quibus incautos ventilare consuevit, quorum sinistrum aduersa, dextrum prospera, seu secunda nuncupare placet. Et configendo cum Christo illo præcipue usus est in passione, hoc vero hodie quod trifurcatum esse in Euangelio animaduertistis. De eo igitur iam aliquid dicamus, præsertim quatenus illo spirituales impetit personas. id enim huic concioni maxime quadrat, cum quibus eodem ut plu-

1. Cor. 3. 2.

Heb. 5. 12.

Iac. 1. 2.

1. Pet. 4. 13.

Suscipienda
& propul-
sanda ten-
tationes.

Duo demo-
nis cornua.
Dextrum
trifurcatum
quo etiam
spirituales
petit.

*J. Cassi-
margia.
Cass. lib. 5.
Inst. &
col. 5.*

*Signa eius
multa &
clara.
NOTA.*

rimum se gerit modo, quem tentando Ie-
sum tenuit. A gastrimargia enim inci-
pit, sicut & Cassianus alijque viri spiritua-
les notant, & res ipsa loquitur. Itaque ne-
mo existimare debet, se in spiritu profe-
cisse, nisi prius domesticum istum hostem
astutum ac veteratorum mille modis sub
specie boni se insnuantem debilitet, fran-
gat, profliget. Dicta sunt hac de re haud
paucis in tertia concione. Nunc igitur si-
gna tantum tangamus tum vitæ: tum mor-
tificationis eius. Viuit in nobis gastrimar-
gia, si anxia de cibo potuque cogitatio, lo-
cutio, & sollicitudo nos premit, si viliora
quæ prius placebant fercula nunc displicent;
si etiam sub specie conseruandæ sanitatis,
(ô quam id frequenter fallit) delicatiorum
ciborum desiderium nos angit, si denique
(plurimum ab alijs pete) videmus appetitum
nostrum nunquam esse contentum, ob-
murmurat enim etiam leuissima sæpe de
causa, neque vnquam detrahi quicquam,
sed adijci sibi cupit, neque in hac modum
aliquem tenet, sed desiderio commodio-
rum ciborum semper ultra prouehitur. Hæc
omnia euidentissima sunt indicia gulæ nos
mancipium esse.

*Contraria
spiritui.*

Quemadmodum enim cum alicui dies in
singulos magis magisque spiritualia placent,
signum est illum in spiritu proficere; ita è di-
uerso

perfo, quando carnalia arident, magis vero quando etiam cum molestia & murmure procurantur, clarum est documentum carnem dominari. E contrario vero non permittere se ab appetitu agi ducique, pulchrum inimici huius debilitati est indicium.

Quod non defuit illi qui dixit, scio & abundare, & penuriam pati, utque noris de hac eum materia loqui, addit scio & satiari, & esurire. Eximia sane ars & spiritualibus per necessaria, ut sciant, neque cum est harum rerum abundantia, voluptati se tradere, ac in cibo potuque vel excedere, vel ei se totos immergere, neque cum hæc defunt, aut ægre ferre, aut submurmurare, quinimo ita diuinæ bonitati pro defectu sicut pro abundantia gratias semper agere. Hæc cum pro omnibus, tum vero pro viris feminisque spiritualibus sint dicta. Crassiora carnis irritamenta quæ nos ad libidinem incitant, non tango, quia vna concione omnia dici non possunt, præsertim cum de aliis quoque tentationum generibus singulis sit nobis aliquid delibandum.

Carnis tentationi succedit mentis turbatio, qua Sathan ad superbiam indeque ad vanam gloriam ac deteriora incitare consuevit homines. Id fecit Christo domino, cum ei in pinaculo templi constituto dixit.

MITTE TE DEORSUM, non tam
I 5 præ-

*Signa domi
ta gula Do
minum ap
petuum.*

*Scire detu
rari & esu
rire cum
Paulo.
Phil. 4. 12.*

2. Superbia.

præcipitium, quam captare inanem suadens honorem, quem nancisci potuisset Christus, si in confertam hominum turbam quæ plurima ad templum illud celeberrimū stare consueuerat, sese volando iniecisset. Tentatio ista tanto est periculosior, quanto mens corpore est excellentior. Itaque ut ei medeatur Dominus Iesus medicus peritissimus, priorem nonnunquam aut præmittit, aut permittit. Testatur id tum experientia: tum ipse Apostolus, quodque mirandum magis seipsum in exemplum ponit. Verba ipsius sunt, *Et ne magnitudo reuelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ Angelus Sathanæ*, per quem licet varii varia intelligant, maxime tamen verbis Apostoli quadrare videtur, quod etiam D. Thomæ placet, stimulum hunc carnis concupiscentiam fuisse, qua & Sathan multum potest, & impetum se fuisse ipse Paulus expresse satis profiteatur scribens ad Romanos. Ea de re eximie Augustinus [videte ait medicamentum quod sibi dicit appositum, ne extollar inquit, datus est mihi stimulus carnis meæ Angelus Sathanæ. O venenum quod non curatur nisi veneno. O antidotum quod quasi de serpente conficitur, & propterea theriacum nuncupatur] Hæc August. Illud igitur theriacum

*Quæ huic
medetur te
ste Apostolo*

1. Cor. 12. 7.

*D. Thom.
in hunc lo-
cum.*

*Et Augu-
stino.
Aug. serm.
3. de verbis
Domini.*

zum id est serpentinum aduersus ictus anti-
 tiqui serpentis diaboli, clamantis adhuc
 in paradiso *eritis tanquam dii*, apponit a-
 liquando Christus athletis suis, vt appo-
 suit Paulo, causamque assignauit, vel mo-
 dum potius, quo medicina hæc salutem o-
 perari consuevit. Ait enim. *nam virtus in*
infirmis proficitur, virtus videlicet humi-
litate, qua omnis excellentia e medio tol-
litur, proficitur & acquiritur, & posside-
tur, in infirmitate carnis concupiscentia a-
stuantis. Tum temporis enim homo & a-
gnoscat seipsum suamque infirmitatem &
cristas deponit, dona & bona, quæ habet
non sibi sed Deo adscribens, nec suum sed
ipsius solius honorem & gloriam inde qua-
rens.

Quodque stupendum est magis, non
 per carnem modo, spiritum nostrum de ex-
 tollatur humiliat Christus, sed etiam in ipsa
 anima & intellectu nos vexat tentationibus
 spiritualibus, cuiusmodi sunt spiritus infi-
 delitatis, spiritus desperationis, spiritus
 blasphemie: non illi quidem quibus sce-
 lestissimi homines ad patranda talia faci-
 nora agitantur & impelluntur: sed illi qui-
 bus sancti nonnunquam viri faminaeque
 probantur & tribulantur ne per superbiam
 corruant. Graues sane sunt mali isti & tur-
 bulenti spiritus, & tanto molestiores, quan-

Theriacum

Gen. 3.

Quomodo
id fiat

NOTA.
1. Cor. 12. 9

Imo spiri-
tuales est
tentationes
huic meden-
tur.

Graves san-
ne.

to

to vniuersaliores, pertinaciores & diuturniores. Noueramus non neminem talium, & compassi sumus, digni enim sunt magna commiseratione. Ceterum neque hæc, neque alia tentationum genera, quæ siue à superbia proueniunt, siue illam inducunt, siue ad eam comprimendam inducuntur persequi temporis, instituti, viriumque nostrarum fert ratio. Quis enim innumera non dico explicabit, sed vel enumerabit? Nunc vero monuisse sit satis, hæc vniuersa, non ad laqueum (absit tanta à Christiano homine blasphemia) sed ad medicinam à sapientissimo & benignissimo amatore hominum Iesu nobis apponi semper, & grato suscipienda esse animo, & amorem pro amore reddendum esse.

3. Ambitio.

Postremum tentationum caput, quo Sathan ultimo loco, & Christum Dominum inuasit, & nunc personas spirituales etiam vinculo religionis constrictas haud raro perurget, est **AMBITIO**, & dominandi prælatumue agendi domi vel foris, cupiditas miserabilis. Malum vlcus & omnis boni corruptela pessima, quæ si aliquando mentem occupauerit consensumque impium elicerit, ita hominem excæcat ac infatuat, ut nullum sit peccatum quod patrare refugiat, dummodo optatis perfruatur honoribus. Est euidens in Euangelio huius rei exemplum

*Omnium
pessima.*

*Ad scelestis-
sima impel-
lit.*

plum. Propterea enim hac arte ad idololatriam Christum Iesum incitare conatur diabolus, ut noris ad persuadenda grauissima quæque peccata, nullum eum potentius habere medium ac arietem, quam ambitionē, quæ ex omnibus quasi aliis conflata est tentationibus, ut ostendimus in alia concione. Istam igitur tanquam ipsum Luciferum fugiat, & fugabit totis viribus tum à seipso, quam ab aliis homo quiuis spiritualis, sed maxime religiosus, cui ea è diametro plane repugnat. Hæc de tentationibus spiritualiū, ut promisi delibasse, Christi que in eo quoque amorem ac benevolentiam erga nos demonstrasse sufficiat. Certum enim est, etiam hanc postremam tentationem si quando in nos immittitur vel permittitur, fieri id ad maiorem in spiritu nostrum profectum quem certo assequemur, si remediis à Christo nobis relictis serio uti voluerimus.

Antequam vero ad media hæc recensenda veniamus, vltimum quod proposuimus Paradoxum non quidem explicandū (extra limites est enim Euangelii hodierni) attingendum tamen nobis erit. Est vero illud, in nulla vnquam diuina lege & placidiorem & fructuosiore fuisse pœnitentiam, quam nunc est. Vtilitas inde patet, quod & sacramentum sit, & gratiam tribuat, qua de re plura inferius. Porro suauitas triplici

Vt in Euangelio.

Ideo summe fugienda.

Amor Christi.

TERTIUM PARAD. Pœnitentia nunquam est nunc & moderatior & utilior. Moderatio triplex.

plici colligitur ex capite, iuxta tres pœnitentiæ partes. Cum enim pœnitentia nihil sit aliud, quam detestatio eius quod contra Deum amasti: tum corde, tum lingua, tum opere ipso, necessarium est, vt qui vere vult pœnitere his tribus peccatum detestetur suum. Hac enim ratione iniuriam Deo irrogatam poterit aliquomodo compensare. Inde tres illæ partes pœnitentiæ ortum habuerunt, nempe cordis dolor seu contritio, oris confessio, ipsaque operis satisfactio. Quæ quidem omnia sub suavi iugo Christi Domini leuiora esse, quam vnquam alias, manifestum est. Primo de contritione. Olim enim requirebatur semper dolor perfectissimus, quem contritionem vocamus: nunc vero si detestatio ad attritionem perueniat satis est cum Sacramento ad acquirendam peccatorum remissionem, sicut & doctores affirmant, & quod multo est maius Concil. Trid. determinat. Quanta suauitas? quantum bonum? Tantum sane vt multi nunc saluentur, qui si olim vixissent, olim etiam condemnati fuissent. Quis ad tantum amorem Christi Domini, & gratiam nouo testamento attributam non obstupescat?

In dolore.

*Conc. Trid.
Sess. 14. c. 4*

*In confessione qua
semper signi-*

Id ipsum in aliis quoque pœnitentiæ partibus est perspicuum. Etenim voluisse

se

se Deum vt confessio peccatorum fieret, non solum coram creatore, sed etiam coram creatura, bene colligitur ex illo quod Deus ambulans in paradiso ad auram post meridiem exigit confessionem à primis parentibus. Id enim per Angelos factum in assumpta forma humana asserunt doctores, & merito. Si enim Iudæi teste Stephano protomartyre dicuntur accepisse legem in dispositione Angelorum, quæ tamen lex digito Dei scripta esse asseritur, quanto iustius hæc & alia per ministerium Angelorum peracta fuisse creduntur? In lege autem veteri confessionem homini faciendam, præscriptam à Deo fuisse, multis ex locis patet. Sufficiant illa Dei ad Mosen verba. *Loquere ad filios Israel, vir siue mulier, cum fecerint ex omnibus peccatis quæ solent hominibus accidere, & per negligentiam transgressi fuerint mandatum Domini, atque deliquerint, confitebuntur peccatum suum.* Fuit igitur in illa lege confessio non vniuersim tantum, sed in particulari (ideoque inquit *ex omnibus peccatis*) non solum coram Deo, sed etiam coram sacerdote facienda, cuius erat pro quantitate & qualitate criminis pœnam etiam maiorem vel minorem imponere. Indeque evidens est tam confessionem, quam satisfactionem eo tempore, multo quam nunc fuisse seueriorem

Gen. 3. 8.
Vide Bellarmin. de peccatis. lib. 3. c. 3. tom. 2.

Act. 7. 53.
Exod. 31. 19

Num. 5. 6.

ueriorem. Ibi enim confessio publice fiebat, nunc in aurem. Ibi sacrificia bouum, arietum, hircorum, pro peccatis indicebantur, nunc nihil tale. Ibi denique ultra compensationem totius damni proximo illati, addebatur quinta pars, dicente ibidem domino, reddent ipsum caput, quintamque partem de super ei in quem peccauerunt. Iam vero satis est, quantum iniuriæ intulisti tantundem restituere. Stat itaque firma, rata, verissima. que quam ab initio posuimus proposito; neque penitentiam, neque tentationes. neque ieiunia placidiora fuisse vnquam, quam sunt sub lege Christi. Proinde & iugum Evangelii omnium esse suauissimum, & Christum Iesum autorem, fundatorem & conservatorem nouæ legis summo amore dignum, qui ea quæ alibi acerbiora sunt hic reddidit amabiliora.

III. MEM-
BRUM
Media &
remedia.

Generalia
tria.

Quod ut magis magisque pateat, utque nos diuinam ipsius bonitatem vberioribus prosequamur laudibus, videamus iam quonam modo, non solum placidiora in noua lege sanxerit mandata, sed etiam insuper ut hæc leuiora alacriter sustineamus & exequamur, media & remedia reliquerit, longe quam antea fuerunt præstantiora & efficaciora. Hæc iam & ex quamplurimis pauca, & ex generalibus peculiariter intueamur, breuiter, & præterea singulis capitibus ser-
gula

gula remedia adiungentes. Itaque generatim loquendo dulcem nobis reddet legem Christum in iis quæ recensuimus: tum in reliquis omnibus AMOR in quo ipsa fundata est tota, ideoque lex amoris nuncupatur. Amor vero si aderit, durum nobis profecto nihil erit. Amor enim adeo suavis est, ut nihil eo sit dulcius, adeo ferax ut nil eo copiosius, adeo potens ut ad peragendum quoduis opus, nihil illo esse excogitariue possit efficacius Quod si in illa lege timoris & in iugo quod neque patres nostri (inquit S. Petrus) neque nos portare potuimus, inuenti fuerint nihilominus quidam incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus domini sine querela (quod de parentibus Ioannis Baptistæ, testatur Lucas) quanto magis nunc in lege amoris, & in præceptis tolerabilissimis, ab hominibus Christianis, multoque magis à personis spiritualibus, & in sortem Christi Iesu vocatis non solum ut olim sine querela (notate quæso verbum hoc contra eos qui murmurant & conqueruntur) sed etiam sine ruga obseruari debent vniuersa, tum imposita, tum vltro suscepta?

1. Amor.

Act. 5. 18.
Luc. 1. 6.

Huc accedit exemplum Christi Iesu Domini nostri, qui & ea, & multo maiora, quam nos sufferre vel possumus, vel debemus, pertulit non modo libenter, sed etiam

2. Exemplum Christi.

K

alacri-

alacriter. Ieiunauit plusquam nos, tum legem ieiuniorum antiqui testamenti strictè obseruando, tum alia, & hodie & alias proculdubio adiungendo. Similiter tentationes longe quam nos grauiorè, tam in prosperis hodie & sæpe, quam in aduersis toto vitæ suæ tempore maxime vero in cruce illum sustinuisse quis vel ambigere poterit? Denique pœnitentiam multo quam nos peregit strictiorem non pro suis quidem quibus ita caruit, vt nec habere ea potuerit, sed pro nostris peccatis. Quod maximum beneficii genus est. Quis Christianus, maxime vero homo spiritualis vel religiosus ad similia, & peragenda alacriter, & toleranda patienter, tanto talique non animetur exemplo? Neque vero solius Christi Domini, sed etiam aliorum nobis similibus hominum, virorum, fœminarum, senum, iuuenum, puerorum, puellarum, omnis denique generis, sexus, status, conditionis, infinitus suppetit numerus qui non modo totam Christi, & sponsæ ipsius Ecclesiæ legem exactissime seruarunt: sed etiam innumeratum ieiunia: tum alias corporis castigationes vltro addiderunt: tum pœnitentias seuerissimas, molestissimas & diuturnas sustinuerunt: tum tentationes tribulationesque viribus naturæ omnino impares
pro

*Et sancto-
rum.*

pro Christo iucunde & suauiter tolera-
runt. Extant hac de re & multa & ma-
gna historiarum volumina, quæ qui volet,
(vt velle debent omnes) & legat & imite-
tur. Sed vberes inquis ad id præstandum
acceperunt a Christo sancti eius gratias.
Cur ergo tu quoque non accipis, cum
vltro tibi eæ præbeantur? offeruntur inquã
& communes omnibus, ampliores quam
vlla vnquam nouerat antiquitas, & pecu-
liares iis qui se ad eas recipiendas disponere
voluerint.

*Obiectio re-
spondetur.*

Tertium deniq; generale remedium est,
de quo hac tota disseruimus concione, sua-
uitas videlicet nouæ legis. Hæc tria singu-
lis istis molestiarum capitibus, singuli ap-
plicemus rogo, & quæ ex se acerba sunt
propter Christum & salutem animæ nostræ
iucunda nobis erunt. Demus huiusmodi pa-
radigma quoddam, pauca quædam quæ o-
mnibus temporibus seruire possunt adiun-
gentes. Et pœnitentiam quidem tum hæc
tria, tum præmium de quo in vltimo mem-
bro dicemus, tū frequentatio confessionis
placidissimam reddet, quod mirū dictū est,
quantopere quotidiana probet experiētia.

*3. Legis no-
ua lenitas
Singulis &
hæc & alia
applicatur.*

*1. pœniten-
tiam præ-
cipue iteratio
leniet.*

Ad ieiunium accedo, cuius asperitatem
præter hæc ipsa tria leniet etiam vtilitas
Fructus enim qui inde referuntur sunt
vberissimi, quos mater nostra Eccle-
sia

*2. Ieiunium
vtilitates
molliet.*

fia vt nos animaret ad ieiunia hæc alacriter
 peragenda, identidem repetit. In ipsa
 præfatione sacri quotidiani, quatuor vel
 quinque eorum capita contexuit, lau-
 dans Deum [qui corporali ieiunio vi-
 tia comprimit, mentem eleuat, virtutem
 largitur & præmia per Christum Domi-
 num nostrum] Quam eximie mira bre-
 uitate omnia complexa est? Corporalis ie-
 iunii facit mentionem, tum quod id tempus
 requirat, tum vt insinuet (quod in oratione
 quadam expresse docuit) etiam corporum
 sanitati prodesse ieiunium. Exsiccati enim
 per illud humores superflui, corpus relin-
 quunt vegetius, quod nimia cibi potusque
 abundantia nonnunquam quidẽ plane ob-
 ruitur, (O vtinam desint qui in ipsa ebrieta-
 te exhalarunt animum) semper autẽ debili-
 tatur. Sicut illis qui plus æquo cuticulã suam
 curant falso contrarium videatur. Prodest
 itaque ieiunium corpori, quia corpus ad hu-
 morum temperiem reducit, prodest animæ
 siue parti inferiori, cuius vitia & passiones
 comprimit: prodest menti quam sursum e-
 leuat, prodest toti homini, cui & virtutem
 contra hostes tribuit, & præmium eximium
 elargitur. Quis ergo tantum cum inuene-
 nerit repudiabit boni? Quod si ab omni-
 bus Christianis ieiunia alacriter sunt susci-
 pienda, quanto æquius à personis spiritali-
 bus

*Horũ quin-
 que capita
 recenset Ec-
 clesia
 NOTA.*

*Quæ appli-
 cantur.*

bus & religiosis etiam hilariter illa erunt perficienda?

Tentationes plus habent negotii: tum quod frequentiores sint, ac pene continuæ, tum quod inuitis nobis ingruunt. Sed & haec lex Charitatis charas efficiet. Eius enim munus est diuinæ sese in omnibus conformare voluntati. Remedia vero ad eas alacriter sustinendas, & media ad deuincendas, innumera sunt, sicut & ipsæ innumeræ. Spiritus enim sanctus qui & Christum duxit IN DESERTVM VT TENTARETVR A DIABOLO, & tentationes immittit vel permittit, dat etiam vincendi modos incenarrabiles. Multa hac de re dicta sunt in aliis concionibus, quæ huc quoque pertinent, plura prætermissa & omittenda, quæ ex libris virorum spiritualium sunt haurienda. Vniuersè loquendo vigilantiæ, humilitatis & patientiæ ad omnes conterendas tentationes tres sunt mallei fortissimi. Vigilantiæ aut hosti aditum præcludit: aut si id nequit, ne assensum ei præbeas inclamat. Humilitas hæere illum diutius non permittit, Sathân enim nullibi mollius quam in superbia cubat. Patientia deniq; vincit & profligat eum, si enim non consensisti, sed patienter sustinuisti, vicisti. Applicemus hoc tribus, de quibus est in Euangelio tentationum capitibus breuissime.

3. Tentationes mitigabit Spiritus s.

Tres mallei contra eas.

Applicantur singuli.

*i. Tentatio-
ni carnis
in vigilan-
dum & alio
A simili.*

Carni igitur imprimis INVIGILANDVM est, ne cum inimico nostro coniuret. Sicut enim illis qui in obsidione versantur, summa cura adhibenda est, ne cum hoste externo ii qui intus sunt, domestici ac familiares nostri conspirent: ita præcauendum est diligentissime, ne suggestionibus dæmonis caro acquiescens, mentem ad assensum pelliciat. Valde inquam hic est nobis vigilandum, propter causas superius allatas, proinde suspecta nobis debent esse semper ipsius carnis desideria, etiamsi boni, necessitatis ac sanitatis colore liniantur.

*Ex Aposto-
lo.*

Gal. 5 17.

A periculo.

Non enim mentitur Spiritus S. dicens per os Apostoli *Caro concupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem. hæc enim sibi inuicem aduersantur.* Et vero sicut his, qui ab hostibus cincti & constricti sunt, nihil est calamitosius, quam cum ignorât an domi coniuratio sit facta: ita nihil est funestius homini spirituali, quam quando prælium istud inter spiritum, & carnem non sentit, signum est enim cum consentire inimico. Nam certamen non deesse cuius audis testatur Deus. Quo quis certior? Crede igitur illi, & vigila. Inuigilando autem adde eiusdem carnis HVMILIATIONEM. Hæc vero fit tum modis consuetis per abstinentiam, ieiunia, cilicia, disciplinas & alia: tum extraordinariis quos dominus suis nonnunquã in-

*Humiliatio
addenda.*

*Exemplo
sanctorum.*

inspirare consuevit. ita Macarius Alexan-
drinus, tum nudus incedens, vespis & cu-
licibus corpus suum misere excruciantum
præbebat; tum magnum saccum are-
næ in exeso ieiuniis corpusculo ferens,
interrogatus quid faceret, respondit ve-
xo vexantem me. O digna tali viro sen-
tentia. Quid dicam de Hilarione, quem
carni suæ rebellanti, dixisse scribit Hieron.
[ego aselle faciam vt non cal-
citres, nec te hordeo alam, sed paleis
fameque conficiam, onerabo ponde-
re] Ipse vero Hieron. quas cum carne
sua tragedias exercuerit, constat ex hi-
storia vitæ ipsius, sicut & de aliis pluri-
mis. At inquis ægre fert, dolet & ob-
murmurat caro? Quid mirum? facit illa
quod sui muneris est, tu quoque tuum
exequere. Et adhibe quam tertio loco
posuimus PATIENTIAM. Hanc
enim si frequenter exercueris, bono
habitu malam pelles consuetudinem pa-
ceque perfrueris quam profecto nemo
gulosus habet. Semper enim inuenit ca-
ro quod obmurmuret, nisi libido eius fran-
gatur.

Iisdem malleis vtendum est ad con-
tundendam in nobis superbiam, quod
est alterum tentationum in Euangelio ca-
put, VIGILANDVM hic comprimis, vt
K 4 eius

*Paladius
in hist. Lat.
lib. 6. 20.*

*Hier. in Vita
Hilario-
nis.*

Et patientia.

*2. Tentatio
superbia Et
expellenda.
Vigila Et
eā agnosca*

eius naturam agnoscamus. Quamuis enim saepe in propatulo sit, fallit tamen nonnunquam, cum sit versipellis. Ideo egregie à viris spiritualibus capis comparatur. Sicut enim si capis pellem detrahas, aliam statim reperies: ita detracta, & devicta vna superbiae tentatione, cauenda est altera, quæ ex complacentia illius victoriæ statim exoriri consuevit. Superbia enim est quæ non modo perperam (vt ceteræ tentationes) sed etiam optime à nobis factis plurimum insidiatur. Cautos igitur & vigilantes nos esse oportet, & ad agnoscendas & ad denuntiandas eiusmodi insidias, medicinaque statim adhibenda. Medicinam dat HUMILITAS, quæ cum aliis quidem vitiis oblique cum hoc vero plane è diametro pugnat. Itaque ea in promptu semper habenda est, & tentationibus superbiæ, quæ nobis submituntur, contrarii actus humilitatis opponendi. Exempli causa vult Sathan, vt de ingenio vel doctrina, tibi complaceas, indeque superbias? Tu vero quid paratos in mente tua habeas, tum errores olim à te patratos, tum negligentias in illo quem exerces actu commissas (qui enim ista in seipso non videt male profecto videt.) Hac enim ratione vno vt ita dicam icu duplicem ex inimico referes trium-

*Humilia
te et eam
frangas.*

triumphum: tum superbiam quam sugges-
ferat calcando, Sathanamque contemnen-
do: tum humilitatis virtutem, qua ipse vix
quicquam magis odit, excreendo. Ex hoc
vero exemplo tu alia colliges **P A T I E N T I -**
A M Q V E adhibebis cōtra importunitatem:
tum illa quæ alijs dulcia sunt (vt est digni-
tatis & honoris proprij consideratio) mole-
ste ferendo, tum terrificos illos blasphemiar
& similes spiritus, patienter tolerando, nec
cum Sathana disputando, aut altereando,
sed spem omnem in Christo Iesu collocan-
do, qui illa à te auferet, quando tibi expedi-
re iudicauerit. Memorabile huius rei ha-
bemus exemplum in S. Hugōne Episcopo
Gratianopolitano, qui plusquam quadra-
ginta annis hoc pessimo exagitatus spiritu,
demum paulo ante mortem ab eo liberatus
scribitur. Hæc sit talium in magna fan-
tatione, consolatio.

*Et ferat pa-
tienter præ-
sertim spi-
ritum blas-
phemiar. &
similes.*

*Exemplum
notabile.
Guido in
vita eius a-
pud Suriū
tom. 2. in
April.*

Denique eadem arma exerenda & exer-
cenda sunt aduersus tertium tentationum
genus, quod ambitionem suadet; tanto a-
crius, quanto vitium hoc est funestius. Ita-
que **VIGILA** sedulo: tum vt agnoscas,
tum vt repudies illud. Agnitu plerumque
haud est difficile, prodit enim illud & finis,
& media pessima, sicuti in hac Christi ten-
tatione factum vides, vbi finis quidem fuit
dominandi cupido, medium vero Idolola-
tria.

*3. Tenta-
tioni am-
bitionis
in vigila.*

Quia mendax.

tria. Idem cuius ambizioso euenire certo tibi persuadeas. Quamuis enim sæpenu-
mero cooperiat se proximi utilitate, cui hac ra-
tione melius se opem laturum pollicetur;
tamen quã mendax isthæc pollicitatio quo-
tidiana probat experientia, & ratio ipsa.
Quomodo enim proderit alijs, qui aurem
dans diabolo nocet sibi? Vigila igitur &
à Christo dato remedio utere celeriter, di-
cendo; VADE SATHANA.

*Quia desi-
derium re-
gendi a dia-
bolo.*

Ab illo enim vulnerandi desiderium prouenire quis
ambigat, qui diuinas & Ecclesiasticas leg-
git historias? Semper eam sancti fugerunt,
semper in eam impij irruerunt. Prioris ge-
neris exempla habes in veteri quidem Te-
stamento Moïsis, qui ipsi etiam Deo, gu-
bernationem sibi imponenti restitit. in no-
uo vero Christi Domini, quem cum ra-
peruellent Iudæi, ut facerent eum regem, fu-
git in montem ipse solus.

*Proinde id
sancti su-
gunt.
Exod. 3. &
4. cap.*

Ioan. 6. 15.

In historijs autem
Gregorij Magni, Ambrosij, Beati quo-
que nostri P. Ignatij, & aliorum. Secundi
vero generis fuit Nemroth, maledicti Cham
impia proles, ipse enim cœpit esse potens in
terra.

*Gen. 10. 8.
Impij con-
sectantur.*

Act. 8. 18.

In nouo simile quid habemus de
Simone Mago, qui eminentiam aliquam
concupiuit; & clarius de Diotrephe, qui a-
mabat primatum gerere; quorum hic à Io-
anne, ille à Petro Apostolis, grauius re-
pre-

*Ioan. 3. ep.
10. 9.*

pre-

prehenduntur. Historias non est quod recenseam, utinam essent pauciores, qui tam seculares, quam Ecclesiasticas dignitates consecrantes male semper audierint. Non igitur istos, sed illos obsecro imitare. Id enim te victrix omnium tentationum docet **HVMILITAS**. quam si habebis, ineptum te esse ad regendum vere ac sincere coram Deo & Angelis eius senties. Si vero ad id cogaris ab eo cui obedire teneris, adhibe **PATIENTIAM** excusando te quantum potes. Bene enim viri spirituales docent, obedientiam quæ alias ad omnia prompta, & nihil sui quærere debet, in hoc solo posse habere aliquid de suo, modeste repugnando. Fecit id ut dixi Moyses, ter Deo resistendo, neque id ægrè tulisse videtur Deus. Nam quod dicitur, *iratus Dominus in Moysen* ira hæc, benevolentia potius, quam odij indicium fuit; ut ex præcedentibus & consequentibus patet. Obediuit tamen postea, & patientiam adhibuit; quando omnino id Deum velle intellexit. Idem B.P. noster Ignatius fecisse legitur, cum Generalatu suo.

Postremum ex propositis amoris erga nos Christi Iesu argumentum præclarum est, quod non modo aspera aliarum legum in nostra mitigauerit, non modo ad hæc licet placidiora sustinenda media, & remedia præ-

Erga humilia te ne cessites.

Patienter seras si cogaris.

Exod. 4. 4.

III. MEM. BRVM. Fruitus, primum.

stantiora & efficaciora quam olim contulerunt: sed etiam quæ suprema eius est bonitas & beneficentia, & fructus nos ferre fecit vberrimos, & pro paruis laboribus mercedem assignavit eximiam, cum in hac tum in illa vita. Id vero antequam demonstramus, expedienda est prius difficultas, quæ non neminem torquere consuevit, qui videlicet fiat, ut quo quis Christo Domino fidelius ferventiusque servit, & tentetur & affligatur magis? Exemplorum plena sunt omnia, cum in veteri Testamento Iob, Thobias, Danielis, & ceterorum: tum in nouo Apostolorum, martyrum ac reliquorum omnium. Vbi ergo sunt (inquiunt isti) illa quæ adeo commendantur præmia? Cur Deus permittat tentationes, agemus Deo dante alias: nunc dico istud quod audistis, esse siue impiorum, siue pigrorum scandalum maximum: at vero piorum & vere Deo seruientium solida est consolatio. Audi vnum exclamantem. *Omne gaudium existimate fratres, cum in tentationes varias incideritis: alterum autem etiam rationem huius rei assignantem, & dicentem, Scientes quod tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem, probatio vero spem, spes autem non confundit, quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis. O stupenda gradatio. O præmium, quo*
nec

Obiectio pigrorum.

*Consolatio piorum.
Iac. 1. 2.*

Rom. 5. 3.

nec esse, nec excogitari potest maius vllum
charitas inquam, seu gratia diffusa in cordi-
bus nostris. Eam vero copiosorem dari
in noua lege, & scriptura, & res ipsa loqui-
tur.

Tres sunt fontes ex quibus diuina fluit
gratia, primus misericordia, & miseratio ip-
sius; alter opera piorum in fide & charitate
peracta; tertius sacramenta. Duos priores
fuisse etiam olim in vsu fateor; at nunc co-
piosorem inde gratiam emanare, quis du-
bitabit? Iam enim misericordia & veritas ob-
uiauerunt sibi, iam iustitia & pax osculatata
sunt, per vnionem hypostaticam verbi & car-
nis, iam aperta sunt cataractae sanguinis Chri-
sti Iesu, qui omnium donorum & charisma-
tum causa est meritoria. Ideoque inquit A-
postolus, *In quo habemus redemptionem per san-
guinem eius, (remissionem peccatorum) secun-
dum diuitias gratiae eius, quae superabundauit in
nobis.* Superabundant igitur nunc gratiae,
tam illae quae gratis omnino dantur ex pura
misericordia eius, quam eae quae cum aliqua
iustitia coniunctae sunt, quaeque opera pio-
rum sequuntur. Atque ita ex hoc duplici
capite multo antiquis sumus feliciores, ex
tertio vero felicissimi, quia illos toto hoc
genere superamus. Sacramenta etenim an-
tiquorum ex se nihil gratiae conferebant,
sed tantum ratione fidei in messiam ventu-
rum;

*Summum
primum
charitas.*

*Hac triplici
& fonte fluit*

*Duo priores
in lege na-
ua copiosio-
res.*

Psal. 84. 16

*Teste A-
postolo.
Eph. 1. 7.*

*Tertius so-
lus eius.*

rum; nostra vero ex ipso quod dicitur opere operato dant gratiam vberriam. Neque vero inuentum hoc est Theologorum, ut hæretici nugantur. Cum enim Apostolus Sacramenta, & sacrificia veteris legis infirma & egena elementa vocat, nonne per antithesim clarissime docet, nostra & fortia esse, ad omnes hostium propulsandos impullus, & ditissima ad nos vbertim locupletandos? Ideo & ipsi quoque homines ad sustinendas tentationes nunc sunt multo fortiores. Itaque considerate iam quæso vna mecum Patres antiqui Testamenti, tum circumcisionem ac alia Sacramenta ingenti cum dolore ac molestia suscipientes, tum mactationes ac sacrificia, bouum, arietum, caprorum, & aliorum magnis cum laboribus & fastidio peragentes, nec quicquam tamen mercedis ex opere illo (præter ea quæ fidei & internis debebantur actibus) referentes; nunc vero vbi omnia sunt placidiora ac leuiora, ut in baptismo perfusio aquæ, in confirmatione delinitio Chrismatis, in Eucharistia delibatio corporis & sanguinis Christi Iesu, sub speciebus panis & vini, eorundemque oblatio in augustissimo nouæ legis sacrificio, vbi inquam hæc hisque similia sunt suauissima, nihilominus non solum ratione fidei & operis nostri, sed etiam ex ipsa Sacramentorum vi & virtute

*Teste eodē.
Gal. 4. 9.*

Vide maximam nunc gratiam Christi per exemplum.

virtute amplam referri diuinam gratiam. Quis hæc ponderando, & cum prioribus illis conferendo, cunctaque ratione & animo diligenter lustrando, ad tanta nouæ legis priuilegia, & gratias penitus non obstupescat? Quis ad amandum tam munificum benefactorem non exardescat? Quis ad laudandam diuinam, ipsius bonitatem & misericordiam cor osque nõ diducat suum? Hæc igitur faciamus dilectissimi. Quod si tales sunt fructus & gratiæ quæ in hac vita pijs dantur Christianis, quid fiet in illa ubi singulis gradibus gratiæ, totidem gloriæ respondebunt? quantus inde erit præmiorum numerus, quam magnus mercedis cumulus? Sed de his quæ in cor hominis non ascendunt, lingua loqui non præsumat, præsertim cum solito fuerimus copiosiores.

Ad ea quæ obiecta sunt breuiter respondeo: vel ipse potius respondet Apostolus dicens: *Si in hac vita tantum in Christo sperantes sumus miserabiles sumus omnibus hominibus.* Et notate quæso particulam **TANTVM**. Habent enim pijs in hac vita sua præmia, de quibus iam differuimus. Sed talia quæ mundus parui vel nihili æstimat. Spiritualia enim sunt, ipsi vero carnales & animales. *Animalis autem homo non percipit quæ sunt spiritus,* inquit idem Paulus. Nos vero & hæc agnoscimus,

*Et excita
in te amorẽ
& gratiam
diuinam.*

*Ad obiecta
respondetur,
fructuose
nos tentari.
1. Cor. 15. 19
1. Ob sperã
futuram.
2. Ob conso-
lationem.*

1. Cor. 2. 14

3. Ob fructū
iuxta Chri-
sti parabo-
lam.

Ioan. 15. 2.

4. Ob fructū
quem iam
recipimus.

2. Cor. 12. 10

scamus, amplectamurque, & illa ampliora cum spe viua expectemus. Memores parabola Christi de palmitē, quem purgat agricola, ut fructum plus afferat. Itaque sicut paterfamilias tantum abest ut agrē ferat quādo videt vinitorē purgantē palmitē, ut gratias illi hoc nomine habeat: ita nos cum tentationibus & tribulationibus purgamur, grati Deo pro tanto beneficio esse debemus, fructum vberem praestolantes. Pulchre hac de re Apostolus. *Cum infirmor, inquit, tum fortior sum.* Quanto enim nos sine per tribulationes immittas, siue per ieiunia & alia exercitia suscepta magis magisque infirmamur & debilitamur; tanto in spiritu efficitur fortiores. Fietque suo modo in nobis, quod de Christo in themate dicitur. Nam & Sathan victus discedet à nobis, saltem ad tempus, quod parui non est faciendum, & Angeli accedent, & congratulabuntur ministrabuntque nobis, qui aliud est quem ex ieiunijs nostris his referimus fructus, sanè haud contemnendus.

Exhortatio
ad prestan-
da omnia
alacriter.
2. Mach.
12. 1.

Quare ut eum Iuda Machabæo, qui suos ad pugnandum sermonibus optimis & exhortationibus, munivisse narratur finem dictis imponam Inchoavimus dilectissimi ieiunium sacrum quadragesimale, ingressique sumus certamen cum veteri ac veteratorio hoste nostro diabolo, qui licet omni, eo ta-
men

men vel maximè impugnare nos solet tempore, quo in procuranda salute animarum nostrarum diligentiores nos esse intuetur; ne deficiamus igitur oro & obsecro animo, quinimmo videntes, tot, tales, tantasque nobis à Christo Iesu præstitas gratias, alacriter plura etiam quam obligati sumus præstamus hac in parte, nempe tum Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramenta frequentantes, magnarum vt audiuiſtis diuinarum fontes gratiarum; tum tentationes magno animo sustinentes quarum victoria pulchram habet remunerationem, tum in ieiunijs, & alijs carnis mortificationibus, non modo priuilegia & dispensationes non quærentes, sed plura etiam (cum consilio tamen patris spiritualis qui exercitati non sunt) adiicientes. Mirum enim est dictu, quantopere id affligat aduersarium nostrum Sathanam. Celebre est illud Iobi exemplum, qui ita vti nostis à diabolo afflictus & percussus, *ulcere pessimo, à planta pedis vsque ad verticem eius. quid faciebat? testa saniem radebat sedens in sterquilinio,* ait scriptura. Quid? non potuitne Iob, aut strophium aliquod vile habere quo saniem abstergere, vt testa ad id vteretur, qua non mundatur, sed ad maiorem dolorem irritantur vlcera? aut aliud abiectissimum licet cubile reperire quam sterquilinium? Potuit sane, neque enim

L. adeo

*Et ad sum
pererogatum.*

*Exempla
Iob notantur
da Salde.
Iob. 2. 7.*

Job. 2. 12.

adeo pauper esse poterat, quo cum Reges
in terra sedebant: verum voluit hac ratio-
ne afflictus addere sibi afflictionem in de-
spectum Sathanæ, vt & gloriosorem ex illo
referret victoriam, quod & factum est.
Nos igitur Iobum & Iobo similes innume-
ros præsertim noui Testamenti sanctos imi-
tantes, tum ob maiorem Christi gloriam,
tum ex amore ipsius, tum ex gratitudine
pro tantis beneficijs adiungamus aliquid ex
nostro. Ea enim ratione & ministerium
Angelorum, & auxilium obtinebimus Do-
mini Angelorum Christi Iesu, qui cum Pa-
tre in vnitatis Spiritus sancti viuit, &
regnat in æternum Deus,
Amen.

DOMI.